

Masarykova universita
Filozofická fakulta
Ústav filmu a audiovizuální kultury

Michal Večeřa

(FAV; navazující magisterské prezenční)

**Elektafilm – největší výrobní koncern československého filmu
v meziválečném období**

(Magisterská diplomová práce)

Vedoucí práce: **doc. Mgr. Petr Szczepanik, Ph.D.**

Brno 2012

V první řadě bych chtěl poděkovat doc. Mgr. Petru Szczepanikovi Ph.D. za odborné připomínky a trpělivost při vedení mé práce. Za ochotnou pomoc při vyhledávání a zpřístupňování archivních zdrojů děkuji všem zaměstnancům navštívených archivů, jmenovitě pak Mgr. Tomášovi Lachmanovi a PhDr. Evě Struskové z Národního filmového archivu a Mgr. Pavlíně Němčíkové z Archivu České národní banky. Za další připomínky, korektury textu a psychickou podporu děkuji Barboře Poláčkové, Mgr. Miroslavě Hermanové, Mgr. Ludmile Hermanové, Mgr. Veronice Zýkové a Bc. Květě Lujkové.

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Brně dne

.....
Michal Večeřa

Obsah

1. Úvod	5
1.1 Teoreticko-metodologický úvod	6
1.2 Problematika archivních pramenů	9
2. Elektafilm spol. s r. o.	12
2.1 Hospodaření Elektafilmu spol. s r. o.	14
3. Elektafilm a. s.	19
3.1 Hospodaření Elektafilmu a. s.	21
3.1.1 Ekonomická závislost na Německu ve 30. letech a případ Südfilmu.....	26
3.1.2 Samostatné podnikatelské aktivity zástupců Elektafilmu	32
3.1.3 Odkoupení Slaviafilmu.....	34
3.1.4 Odkoupení Moldaviafilmu	37
3.1.5 Investice do nemovitostí.....	40
4. Elektafilm za protektorátu	43
5. Filmová výroba.....	45
5.1 Financování výroby	51
5.2 Jazykové verze	52
5.2.1 Elektafilm a spolupráce s Vlastou Burianem	58
6. Provozování kin.....	68
6.1 Lounské Bio Invalidů.....	73
7. Josef Auerbach.....	76
7.1 Auerbachova kariéra od počátku 30. let do 2. světové války	80
7.2 Opuštění Československa a 2. světová válka.....	83
7.3 Poválečné vypořádání s Elektafilmem.....	85
7.4 Osud Josefa Auerbacha po 2. světové válce	88
7.5 Josef Auerbach vs. Miloš Havel	89
8. Závěr.....	93
9. Přílohy	100
9.1 Tabulková příloha	100
9.2 Obrazová příloha.....	105
10. Citované filmy	129
11. Literatura a prameny.....	133
11.1 Archivní prameny	133
11.2 Dobové články	134
11.3 Dobová periodika.....	136
11.4 Sekundární literatura.....	137
11.5 Internetové zdroje	139
11.6 Orální prameny	139
12. Summary.....	140

1. Úvod

Elektafilm¹ byl jednou z nejvýznamnějších českých půjčoven a výroben meziválečného období. Od počátku své existence v první polovině 20. let dovážel do Československa zahraniční filmy a kromě toho se podílel i na výrobě několika českých němých filmů. Své postavení v domácí kinematografii Elektafilm ještě posílil počátkem 30. let, když získal většinový podíl v dalších dvou půjčovnách Moldaviafilmu a Slaviafilmu. Mezi tituly z produkce Elektafilmu patřily i komerčně nejúspěšnější české snímky 30. let v hlavní roli s komikem Vlastou Burianem. Předkládaná magisterská práce se snaží popsat ekonomický vývoj společnosti a zhodnotit její význam pro československou kinematografii.

Práce se skládá z úvodní obecné části podrobnějším způsobem popisující vývoj Elektafilmu od jeho založení po odchod Josefa Auerbacha z funkce jednatele a převzetí společnosti německým arizátorem Karlem Schulzem. Vnitřně je ještě rozčleněna na období, v němž Elektafilm existoval jako společnost s ručením omezeným a dobu po transformaci společnosti na akciovou. K pozdějším osudům Elektafilmu za protektorátu Čechy a Morava jsou podány pouze přehledové informace, protože toto období již nespadá do centra mého zájmu. V obou částech zahrnujících meziválečnou éru se pokusím popsat, jak se v průběhu jednotlivých let proměňovaly tržby společnosti a jak byly výdělky Elektafilmu ovlivňované okolnostmi jako ekonomická krize, nástup zvukové technologie, kontingentní systém a dalšími. Do kapitoly pojednávající o Elektafilmu v období jeho existence jako akciové společnosti jsem v rámci podkapitoly Hospodaření Elektafilmu a. s. zařadil i několik dalších podkapitol. První dvě z nich se zabývají odkoupením dvou dalších českých půjčoven Moldaviafilmu a Slaviafilmu, důvody tohoto rozhodnutí a nakonec se pokouším i předložit hypotézy, proč se zástupci Elektafilmu pokusili podíly v těchto dvou firmách prodat. Dále se v jedné kapitole krátce věnuji snahám Elektafilmu investovat do

---

1 Jméno společnosti se v dostupné literatuře a archivních pramenech objevuje v několika verzích. Protokol z ustavující valné hromady uvádí název Elekta-film, v záznamové knize obchodního rejstříku uložené u Městského soudu v Praze se objevuje zkrácená podoba názvu, Elekta. Ve svojí práci ale používám název společnosti v podobě Elektafilm, protože pod tímto zněním byla firma zapsaná v obchodním rejstříku. NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 19, Protokol z ustavující valné hromady Elektafilm a. s., 5. 11. 1928.; SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/12, Zápis společnosti do Obchodního rejstříku 19. 6. 1923.; Městský soud v Praze, záznamová kniha obchodního rejstříku, sv. BXVIII, pag. 200.

nemovitostí a závěrem se zmiňuji o podnikatelských aktivitách zástupců Elektafilmu mimo rámec společnosti.

Další části práce jsou rozděleny na tři rozsáhlejší tematické celky. První z nich, Filmová výroba, je dále členěn na podkapitoly zabývající se financováním filmové výroby a produkcí filmů s více jazykovými verzemi – do této části je včleněna případová studie o filmech s více jazykovými verzemi, v nichž sehrál hlavní roli komik Vlasta Burian. V ní jsem se zaměřil především na vztahy se zahraničními obchodními partnery, získávání financí a to, zda se jazykové verze natáčely současně nebo s časovou prodlevou.

Další část se zabývá okruhem několika kin, jež měl Elektafilm jako jedna z mála českých meziválečných společností ve správě, byť to podle zákona nebylo zcela legální – Elektafilmu se tak podařilo alespoň částečně dosáhnout vertikální integrace.² Do tohoto tematického celku je včleněna krátká případová studie o jednom z kin vedených Elektafilmem, k němuž se mi podařilo dohledat podrobnější archivní prameny, dokumentující ale pouze jakým způsobem Elektafilm vedl toto kino. Bohužel se mi však nepodařilo zjistit, jaké filmy tato kina promítala a do jaké míry využívala distribuční nabídky Elektafilmu.

Poslední částí mé magisterské práce je kapitola pojednávající o nejvýznamnější osobnosti Elektafilmu Josefu Auerbachovi. Ta je vnitřně členěna na několik podkapitol zachycujících odlišné části Auerbachova života. Závěrem jsem se ho pokusil porovnat s druhou nejvýraznější podnikatelskou osobností československé kinematografie – Milošem Havlem. V první řadě se tak pokusím získat alespoň rámcovou představu o vlivu obou podnikatelů na fungování jejich společností a výrobu filmů, nabízí se i možnost srovnání Auerbachových a Havlových poválečných osudů.

1.1 Teoreticko-metodologický úvod

Jako základní teoretický nástroj použiji model analýzy modů produkce představený Janet Staigerovou v *The Classical Hollywood Cinema : Film Style & Mode of Production to 1960*. Termín *modus produkce* vychází z Karla Marxe, podle něhož se způsob výroby

---

2 Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Brno: Host, s. 80.; ŠTÁBLA, Zdeněk (1992): *Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky (1906–1939)*. In: Klimeš, Ivan (ed.): *Filmový sborník historický III*. Praha: Český filmový ústav, s. 24–25.

materiálních statků skládá z dialektického vztahu mezi výrobními silami (lidská pracovní síla, prostředky) a výrobními společenskými vztahy (forma vlastnictví, mocenské vztahy). Staigerová tento pojem vymezuje užším způsobem. Zabývá se různými způsoby organizace výrobních procesů z hlediska dělby práce a manažerských pravomocí. Modus produkce je pro ni soubor produkčních praktik, které určují, jak jsou při výrobě filmů mobilizovány materiální zdroje, prováděna rozhodnutí a děleny pracovní úkoly.³

K definici modu produkce využívá tři základní hlediska – pracovní sílu, výrobní prostředky a financování výroby. První z nich zahrnuje všechny tvůrčí pracovníky spojené ať přímo, nebo nepřímo s produkcí. Pod výrobní prostředky spadá všechnen fyzický kapitál spojený s výrobou, od ateliérů a natáčecího vybavení po kostýmy a kulisy (záleží i na způsobu užití těchto technologií v konkrétních případech). Třetím hlediskem, k němuž Janet Staigerová přihlíží a které pro ni nemá takový význam, protože nespadá do roviny taktického managementu, je financování výroby. Do provozu konkrétní firmy investují jednotlivé osoby a společnosti, které očekávají za vložený kapitál zisk a snaží se o jeho maximalizaci. Na základě těchto hledisek se Janet Staigerová snaží popsat vztahy mezi nimi a vnějšími vlivy. Nezapomíná se tedy jen výčty pracovníků a prostředků, ale spíše formami jejich organizace.⁴ Povaha dohledaných archivních pramenů mne svedla k tomu, abych se zabýval především třetím z hledisek, které mi alespoň částečně pomůže porozumět, jakým způsobem Elektafilm financoval své filmy s více jazykovými verzemi, jak do toho zasahovali zahraniční obchodní partneři a jak ovlivňoval způsob financování filmovou výrobu.

Podle Antonyho Cutlera, Barryho Hindesse, Paula Hirsta a Athara Hussaina jsou manažeři ekonomičtí agenti zaměstnanci, jejichž úkolem je spravování kapitálu. Management podle nich tvoří čtyři funkce či fáze, které označují jako:

1) **Spravování investic** (*Direction of Investment*): hlavní náplní této funkce je zajišťování financování, kalkulace možných zdrojů, dostupných fondů a následně určení toho, v jaké oblasti podnikání budou tyto prostředky využité. Plnění této funkce vyžaduje investiční plán s dlouhodobějším dopadem na chod společnosti.

---

3 Bordwell, David – Staigerová, Janet – Thompsonová, Kristin (2005): *The Classical Hollywood Cinema : Film Style & Mode of Production to 1960*. Londýn: Taylor & Francis Routledge, s. 91–95.

4 Bordwell, David – Staigerová, Janet – Thompsonová, Kristin (2005): *The Classical Hollywood Cinema : Film Style & Mode of Production to 1960*. Londýn: Taylor & Francis Routledge, s. 89–90.

2) **Plánování produkce** (*Production planning*): lze považovat za podrobnější rozvinutí základních rozhodnutí o investici,⁵ zahrnuje rozhodování, jaké produkty společnost vyrobí a jakým způsobem bude výroba probíhat atd.

3) **Počátek samotné produkce** (*Production operation*): rozhodnutí o nakupech potřebných surovin, najímání pracovní síly atd. Tato rozhodnutí jsou prováděna na základě posouzení podmínek trhu v rámci podmínek povolených určenou finanční strategií schválenou v rámci funkce **Spravování investic**.

4) **Koordinace a dohled** (*Co-ordination and Supervision*): propojuje dohromady proces produkce s třetí fází.

První a třetí funkce zahrnují rozhodnutí, která se týkají především správy kapitálu, a obě dohromady by měly být nějakým způsobem sjednocené. Zbylé dvě kategorie souvisí s ekonomickými a operativními rozhodnutími a jsou podřízena první a třetí funkci, stejně tak jsou manažeři druhé a čtvrté funkce podřízeni osobám spravujícím první dvě. Alfred D. Chandler, Jr. rozlišil tyto dva druhy managementu na *strategický* - zahrnující rozhodnutí s dlouhodobým dopadem (funkce 1 a 3), a již výše zmíněný *taktický* - zahrnující každodenní plnění plánů společnosti (funkce 2 a 4).⁶

Staigerová pak rozlišuje několik různých „systémů produkce“, jimiž označuje specifickou konfiguraci daného modu produkce. Její „Hollywood mode of production“ se dělí na jednotlivé systémy (central producer /1914–1931/, producer-unit /1931–1955/, package-unit /dominantní od 1955/), přičemž každý v každém novém dominantním systému produkce se dělba práce dělí ještě detailněji než v předešlém a zároveň se postupně funkčně odlučuje strategický management od taktického a realizace produkce.⁷

Pro mou práci jsou důležitější otázky týkající rozhodnutí strategického managementu a financování aktivit společnosti. Zároveň se hodlám zabývat tím, jak strategický management společnosti reagoval na vnější vlivy ovlivňující jeho hospodaření (například investice Elektafilmu do nemovitostí). Dále se konkrétně hodlám zaměřit například na to, jak Elektafilm reagoval ve svém výrobním programu na nástup zvukové technologie, jak své filmy financoval, na jeho spolupráci se zahraničními obchodními partnery při výrobě

---

5 V originále Janet Staigerová používá místo rozvinutí pojem „consequence“ – důsledek. Bordwell, David – Staigerová, Janet – Thompsonová, Kristin (2005): *The Classical Hollywood Cinema : Film Style & Mode of Production to 1960*. Londýn: Taylor & Francis Routledge, s. 96.

6 Bordwell, David – Staigerová, Janet – Thompsonová, Kristin (2005): *The Classical Hollywood Cinema : Film Style & Mode of Production to 1960*. Londýn: Taylor & Francis Routledge, s. 95–96.

7 Bordwell, David – Staigerová, Janet – Thompsonová, Kristin (2005): *The Classical Hollywood Cinema : Film Style & Mode of Production to 1960*. Londýn: Taylor & Francis Routledge, s. 95–97.

filmů s více jazykovými verzemi (s tím souvisejícího Auerbachova odcestování do Paříže), vedení okruhu několika kin (včetně toho, proč se rozhodl převzít a případně i zbavit jejich zprávy) a důvody toho, proč Elektafilm v první polovině 30. let odkoupil většinový podíl v půjčovnách Slaviafilm a Moldaviafilm (i to, proč se posléze pokusil tyto podíly opět prodat).

V případě půjčky ve výši deseti milionů, o níž studio Paramount zažádalo u bankovního ústavu Kuhn, Loeb & Company, aby mohlo koupit řetězec kin, používá Janet Staigerová pojem „vnímaná kvalita“ (v originále *perceived quality*), na jehož základě se pak snaží popsat hodnotu výrobků firmy, která ovlivnila rozhodnutí banky poskytnout úvěr. Definuje ho na základě tří hlavních kritérií – herecké obsazení, režisér filmu a námět.⁸ V případě Elektafilmu je poměrně jasným případem důležitosti režiséra a hereckého obsazení série filmů s Vlastou Burianem nebo změny v obsazení francouzských jazykových verzí.

Pro pochopení historického významu Elekty a vůbec české filmové výroby 20. a 30. let je nutné propojit distribuci s výrobou a ptát se po jejich vzájemných kauzálních vztazích. Při řešení této otázky je důležitý pojem vertikální integrace, což je situace, při níž se jedna společnost angažuje ve dvou či třech oblastech kinematografie místo jedné. Vertikální integrace může být buď zpětná – půjčovna se stává producentem filmů, dopředná – půjčovna vlastní okruh kin, nebo zpětná a dopředná současně. Při vertikální integraci dochází k výrazné úspoře nákladů – například v případě samostatné výroby se půjčovna nemusí dělit o zisky s výrobcem a v případě správy kin se po zaplacení režijních nákladů a odvedení všech povinných dávek nemusí dále s nikým dělit o své tržby. Při zpětné integraci si navíc půjčovna sama může určit na základě poptávky, jaký film vyrobí.⁹

1.2 Problematika archivních pramenů

Stěžejní část informací pochází z archivních pramenů získaných v různých archivech – Archivu České národní banky, Státního oblastního archivu a Národního filmového archivu. Největší přínos pro mou práci měly archiválie získané v posledním ze tří jmenovaných archivů – kromě fondu samotného Elektafilmu se v něm nachází i další fondy obsahující

---

8 Bordwell, David – Staigerová, Janet – Thompsonová, Kristin (2005): *The Classical Hollywood Cinema : Film Style & Mode of Production to 1960*. Londýn: Taylor & Francis Routledge, s. 552–553.

9 Bordwell, David – Thompsonová, Kristin (2007): *Dějiny filmu*. Praha: Akademie múzických umění – Nakladatelství lidové noviny, s. 741.; < <http://www.ewizard.cz/slovník/logistika-strategie-racionalizace-v.html>> (cit. 28. 6. 2012).

díličí informace ke zkoumanému tématu. Kromě písemných archiválií jsem využil několik rozhovorů ze sbírky Zvukových dokumentů Národního filmového archivu. Nejdůležitějším pro mé účely byl rozhovor se synem Josefa Auerbacha Norbertem, kde podobně jako ve vzpomínkové knize *Z Barrandova do Hollywoodu* hovoří o podnikatelských aktivitách svého otce. Nicméně jím předkládaná fakta nelze považovat za zcela spolehlivá, v jeho tvrzeních se objevují drobné nepřesnosti (například podle něho ve filmu *Port Arthur /1936/* hrál hlavní roli Paul Henreid, ten se ale ve filmu neobjevuje ani jako vedlejší postava), a pokud to lze, tak je nutné jeho tvrzení ověřovat i v dalších zdrojích.¹⁰

Vzhledem k počtu dostupných pramenů jsem se rozhodl ve své práci zabývat hlavně obdobím 30. let, kdy lze k působení Elektafilmu dohledat největší počet materiálů. Protože se archivní prameny o taktickém managementu v podrobnějších souvislostech prakticky nezmiňují, výjimku v tomto případě tvoří okolnosti vzniku snímku *Extase*, který už ale detailně zdokumentoval v monografii režiséra Machatého Jiří Horníček.¹¹ Proto jsem musel svou pozornost zaměřit na strategický management a představitele nejvyššího vedení Elektafilmu, detailněji se pak budu zabývat na ředitele společnosti Josefa Auerbacha.

Dostupné archivní fondy bohužel neumožnily uskutečnit původní úmysl použít jako část mé práce případovou studii zabývající se detailně vznikem pouze jednoho snímku, a sice *C. a k. polního maršálka* (1930). Všechny materiály, které se mi podařilo shromáždit, už byly nějakým způsobem zpracovány¹² a případová studie by tak pouze opakovala to, co již bylo napsané. Proto jsem se rozhodl věnovat pozornost nejen zmiňovanému *C. a k. polnímu maršálkovi*, ale i třem dalším snímkům z produkce Elektafilmu, v nichž hrál hlavní roli Vlasta Burian, a zároveň vznikly ve více jazykových verzích. Rozhodnutí zabývat se právě těmito tituly bylo motivováno i tím, že se k nim zachovalo nejvíce archivních pramenů, a to včetně kartotéčních lístků se záznamy o prodeji filmů do zahraničí. Pro prodej filmů na českém území bohužel podobný zdroj informací neexistuje, ve fondu Elektafilmu se nacházejí pouze celkové výnosy jednotlivých filmů z produkce Elektafilmu nebo soupisy zisků odvedených konkrétními

---

10 NFA, Sbírká zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).

11 Horníček, Jiří (2011): *Gustav Machatý, Touha dělat film*. Brno: Host, s. 123–147.

12 Viz například Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Brno: Host, s. 33–34, 36–37, 244–269, 315–321.; Mareš, Petr (2004): Jazyky, herci a publikum, *C. a k. polní maršálek versus Der Falsche Feldmarschall*. *Illuminace* 16, č. 2, s. 93–100.; Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 61–76.

kiny.

2. Elektafilm spol. s r. o.

Elektafilm vznikl v poměrně složité hospodářské situaci nově založeného Československa, které se stále ještě vyrovnávalo s následky první světové války.¹³ Krátce po válce sice půjčovny zažívaly nebyvalou konjunkturu, ale jejich počet začal narůstat neúměrně k počtu kin. Zatímco se počet kin zvýšil z asi 300 v roce 1918 na 796 o pět let později, počet půjčoven za stejnou dobu vzrostl z 16 na 70. Na jednu půjčovnu tak najednou roku 1923 připadalo místo 18 pouze 11 kin.¹⁴ Situaci v první polovině 20. let navíc ještě znesnadňovala řevnivost mezi jednotlivými půjčovnami, jejich majitelé totiž v této době vzájemně přepláceli své nabídky na nákup promítacích monopolů pro československé území. Kvůli tomu se neúnosně zdražovalo půjčovní filmů pro jednotlivá kina.¹⁵ Kromě již zmíněného zdražování programů měla na jejich tržby paradoxně vliv také stabilizace české koruny. Doposud lidé utráceli v obavě, že by mohla nově zavedená měna ztratit svou hodnotu a oni by tak přišli o své úspory, ale ve chvíli, kdy se stabilizovala, tak začali šetřit. Tržby kin se kvůli těmto problémům snížily mezi lety 1921 a 1923 přibližně na polovinu.¹⁶

Plány na založení budoucí největší meziválečné distribuční a výrobní společnosti Elektafilmu spadají do hospodářsky poměrně složitého poválečného období počátku 20. let. Žádost o zápis Elektafilmu do obchodního rejstříku podal 11. srpna 1922 advokát JUDr. Alfred Nettel.¹⁷ K jejímu vyřízení ale došlo až 19. června 1923, a společenská

---

13 Až do roku 1921 se Československo potýkalo s nedostatkem základních životních potřeb, problémy v oblasti průmyslu a vysokými životními náklady, jež narůstaly několikanásobně rychleji než průměrná mzda obyčejného dělníka. Přesto se situace postupně konsolidovala, což ukazují propočty výše hrubého domácího produktu – ke stabilizaci průmyslové výroby přispěl i návrat demobilizovaných vojáků na původní pozice, zajištění plynulosti železniční dopravy a zabezpečení potřebných surovin. Hrubý domácí produkt se roku 1920 pohyboval na 90 % stavu z roku 1913 a v následujícím roce již jen 2 % za předválečným stavem. Průcha, Václav (2004): *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992 I. díl, období 1918–1945*. Brno: Doplněk, s. 88–91, 110, 145.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. II/a, inv. č. 89, Revizní zpráva, 1934.

14 ŠTÁBLA, Zdeněk (1992): Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky (1906–1939). In: Klimeš, Ivan (ed.): *Filmový sborník historický III*. Praha: Český filmový ústav, s. 17–18.

15 Ceny půjčovního se ještě dále zvyšovaly, když se majitelé jednotlivých kin snažili přepláacet své konkurenty. Auerbach, Josef (1923): Jest možno snížení cen?. *Film* 3, č. 9 (15. 6.), s. 2–3.

16 Štábla, Zdeněk (1989): *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1898–1945 sv. II*. Praha: ČSFÚ, s. 11, 29, 31–32.

17 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/2, Vyjádření správní komise pro obchodní a živnostenskou komoru, 29. 8. 1922.; Podle Petra Bednaříka byl Elektafilm založen už v září 1921, žádný jiný dostupný zdroj už ale tento údaj nepotvrzuje. Bednařík, Petr (2003): *Arizace české kinematografie*. Praha: Univerzita Karlova, s. 65.

smlouva byla podepsána již 22. března téhož roku.¹⁸ K této prodlevě přispěly změny, které bylo nutné ve společenské smlouvě udělat. Podle její původní verze měl totiž Elektafilm disponovat kmenovým kapitálem ve výši 200 tisíc korun. Ministerstvo vnitra si ale vynutilo navýšení kapitálu na 300 tisíc korun, které podle názoru ministerstva více odpovídalo zamýšlené činnosti společnosti.¹⁹

Mezi aktivity Elektafilmu měly konkrétně spadat:

- „a) koupě, prodej, jakož i provozování a půjčování a komise filmů,
- b) obchodování aparáty ke snímání a předvádění filmů, jakož i jinými stroji a aparáty používanými v průmyslu filmovém a kinematografickými pomůckami a ostatními do tohoto oboru spadajícími předměty,
- c) získávání kinematografů,
- d) provozování kinodivadel,
- e) nabývání stejných a podobných podniků a účastenství v nich.“²⁰

Z tohoto seznamu nakonec byly vyškrtuty poslední tři body a činnost firmy se měla omezit pouze na „provozování obchodu a půjčování filmů, jakož i na obchod biografickými stroji.“²¹ Rozhodnutí takto omezit činnost Elektafilmu pravděpodobně souviselo se skutečností, že kinolicence již nadále nebyly oficiálně udíleny soukromým podnikatelům, ale spíše dobročinným spolkům.²² Tuto domněnku by ještě potvrdovala dodatečná námitka ministerstva vnitra k bodu a), z něhož se měla vypustit slova „jakož i podnikání.“²³

Jako jednatelé byli do obchodního rejstříku společnosti zapsáni Julius Schmitt,²⁴ Josef

---

18 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/12, Zápis společnosti do Obchodního rejstříku 19. 6. 1923.

19 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/6, Dopis od ministerstva vnitra pro JUDr. Aloise Zmeka, 3. 3. 1923.; SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/5, Odpověď ministerstva vnitra, 11. 9. 1922.

20 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/5, Návrh stanov společnosti, 1. 12. 1922.

21 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/6, Dopis od ministerstva vnitra pro JUDr. Aloise Zmeka, 3. 3. 1923.

22 Štábla, Zdeněk (1989): *Data a fakta z dějin čs. Kinematografie 1896 – 1945. sv II.* Praha: ČSFÚ, s. 17.

23 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/11, Námitka ministerstva vnitra ke společenské smlouvě Elektafilmu, 21. 4. 1923.

24 Julius Schmitt byl filmový výrobce a autor námětů k několika filmům. Kromě své práce pro Elektafilm také zastupoval také společnost Biografia a od roku 1921 do roku 1931 vedl pražskou pobočku americké společnosti United Artists (do jejího vedení se vrátil ještě v letech 1936 a 1937). Po svém odchodu od United Artist roku 1931 krátce vedl půjčovnu zřízenou při společnosti AB. Havelka, Jiří – Klos, Elmar (1979): *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945.* Praha: ČSFÚ, s. 228.; Paulová, Daniela

Auerbach²⁵ a Jan Reiter.²⁶ Společníci, z nichž měla každá podle společenské smlouvy složit vklad ve výši 75 tisíc korun, se staly Zdenka Schmittová, Olga Auerbachová, Růžena Reiterová, manželky jednatelů Elektafilmu, a Marie Popperová, která ve 20. a počátkem 30. let řídila pražskou filiálku německé Ufy a od poloviny 30. let vlastnila výrobu a půjčovnu Korunafilm.²⁷ V zápisech ze schůzí společníků Elektafilmu ale není zmíněno, že by vůbec nějak zasahovaly do chodu společnosti.²⁸ V květnu následujícího roku Marie Popperová ze společnosti vystoupila a prodala svůj podíl v Elektafilmu Osvaldu Koskovi.²⁹ Poté Elektafilm fungoval bez změn³⁰ v jednatelích a společnících až do roku 1928, kdy se jeho zástupci usnesli na mimořádné valné hromadě dne 14. února 1928 přeměnit Elektafilm ze společnosti s ručením omezeným na akciovou společnost.³¹

2.1 Hospodaření Elektafilmu spol. s r. o.

Hospodaření Elektafilmu se v prvních letech existence společnosti nacházelo ve ztrátě, která v letech 1922 a 1923 činila celkem 9615,52 korun. Situace se dokonce zdála tak kritická, že jednatelé na schůzi z 8. září 1923 jednali o návrhu případného prodeje společnosti. Nakonec ale bylo řešení tohoto problému odloženo na další schůzi, na níž už o něm nepadlo ani slovo.³² Kromě počátečních zařizovacích nákladů se na ziscích

---

(2011): *United Artists – pražská filiálka „Silné čtyřky“, Půjčovenský obchod amerických společností v Československu v první polovině 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, s. 38–52.

25 Josef Auerbach byl původem z Polska a do Čech přicestoval krátce po první světové válce. V Elektafilmu působil od jeho založení a před druhou světovou válkou se stal jeho jediným akcionářem. Havelka, Jiří – Klos, Elmar (1979): *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945*. Praha: ČSFÚ, s. 11.; Podrobněji k osobnosti Josefa Auerbacha viz kapitola 7. Josef Auerbach.

26 Jméno Jana Reitera se ve spojení s českou kinematografií objevuje poprvé, když pomáhal zakládat půjčovnu Lido-bio, poté působil mezi lety 1919 a 1925 jako ředitel Moldaviafilmu. Pro Elektafilm pracoval od jeho založení do roku 1936, kdy se osamostatnil a založil si vlastní společnost Reiterfilm. Kromě svých aktivit v oblasti produkce a distribuce také vedl několik kin. Havelka, Jiří – Klos, Elmar (1979): *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945*. Praha: ČSFÚ, s. 212.

27 Korunafilm v Československu distribuoval filmy amerického studia Columbia. SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/11, Společenská smlouva, 22. 3. 1923.; Havelka, Jiří – Klos, Elmar (1979): *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945*. Praha: ČSFÚ, s. 202.

28 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokolové zápisy schůzí jednatelů Elektafilmu, 1922–1928.

29 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/5, Oznámení o postoupení závodního podílu, 19. 5. 1924.; Osvald Kosek byl majitelem několika pražských premiérových kin. Kromě toho se podílel na zakládání společností AB a Elektafilm. Havelka, Jiří – Klos, Elmar (1979): *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945*. Praha: ČSFÚ, s. 129.

30 Na schůzi jednatelů z 12. února 1926 padl návrh na přeměnu Elektafilmu na komanditní společnost, k jeho uskutečnění ale nedošlo. SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/11, Společenská smlouva, 22. 2. 1926.

31 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/37, Návrh na výmaz firmy Elektafilm spol. s r. o., 23. 11. 1928.

32 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokolové zápisy schůzí jednatelů Elektafilmu, 8. 9. 1923, 20. 2. 1924.

Elektafilmu odrazila krize způsobená nadbytečným dovozem filmů. Kvůli tomuto problému pak na skladech domácích půjčoven zůstávaly ležet nevyužité méně atraktivní filmy, za něž ale čeští obchodníci také museli zaplatit drahé půjčovné.³³

Při samotném nákupu se navíc mohlo nedopatřením přihodit, že dvě půjčovny koupily promítací práva na tentýž film. Konkrétně k tomu došlo na konci roku 1922, kdy jak Elektafilm, tak půjčovna Biografía koupili několik stejných filmů (filmy se posléze podařilo u dodavatele vyměnit za jiné).³⁴ S filmy začali zástupci Elektafilmu obchodovat ještě před zapsáním společnosti do obchodního rejstříku. První příjem z půjčování totiž společnost vykazala už v červnu 1922 a koncem roku už půjčovala filmy i kinům v Bratislavě.³⁵

Ve svých počátcích byl Elektafilm smluvně svázán s vídeňskou společností Wirtschaftfer,³⁶ od níž měl získávat snímky vyrobené americkým studiem Paramount. Protokoly ze schůzí Elektafilmu ale ukazují, že spolupráce obou firem neprobíhala zcela bez problémů. Už při samotném uzavírání smlouvy v lednu 1923, ve chvíli, kdy byly filmy pro Elektafilm vybrány, Wirtschaftfer údajně začal dělat potíže ohledně „potvrzení výběru“. V protokolu z července téhož roku se objevuje tvrzení jednatele společnosti Jana Reitera, podle něhož smlouva „nutí ke stálému jen placení, naproti tomu nemá W.[irtschaftfer] žádnou povinnost smlouvou zaručenou, jak musí dodávati. Následkem této nedokonalé smlouvy nemáme do dnešního dne jediný film ku předvádění.“³⁷ Elektafilm se kvůli tomu tehdy nacházel ve složité situaci – když Wirtschaftfer neplnil své závazky a nedodával filmy nasmlouvané na další sezónu, tak Elektafilm v závislosti na tom nemohl pro tyto snímky rezervovat promítací termíny. Ty už navíc byly v červenci z velké části zabrané jinými společnostmi, což dokazuje zápis ze schůze jednatelů Elektafilmu z 28. července 1923.³⁸

---

33 Nadbytečný dovoz zahraničních filmů byl pravděpodobně důvodem, proč na začátku října 1922 došlo k úplnému zákazu dovozu osvětleného filmu ze zahraničí na šest měsíců. Reiter, Jan – Lexa, Jaromír (1923): Jednací zpráva Svazu pro filmový obchod a průmysl v RČS, Za dobu od 26. září 1921 do 31. prosince 1922. *Film 3*, s. 1 (1. 2.), s. 2–10.

34NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 6. 12. 1922.

35NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 14. 11. 1922.; NFA, f. Elekta a. s., k. 3, sign. II/a, inv. č. 57, Bilance za rok 1922.

36 O této společnosti ani jejích aktivitách bohužel dostupné zdroje neposkytují žádné bližší informace,

37 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 4. 1. 1923, 28. 7. 1923.

38 Jejich jednání mohlo částečně souviset i s tím, že Osvald Kosek v té době ještě nevlastnil v Elektafilmu podíl a byl pouze jednatelem. Svůj podíl odkoupil od Marie Popperová až v květnu příštího roku. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 28. 7. 1923.

Spolupráci s Wirschafterem ukončil Elektafilm 9. června 1924, kdy vypršela zmiňovaná smlouva. Z těchto krátkých zpráv o spolupráci s firmou Wirschafter nepřímo plyne, že Elektafilm v případě této smlouvy neměl možnost vybírat z konkrétních titulů, čímž se svou obchodní strategií nelišil od praxe, která byla podle Zdeňka Štábla běžná v letech 1919 a 1922.³⁹ Tehdy půjčovny uzavíraly smlouvy na odkoupení buď celé roční produkce společnosti (nebo její části), a to bez ohledu na kvalitu filmů a možné problémy s cenzurou.⁴⁰ Podle novinových zpráv Elektafilm zároveň převzal 10. června 1923 filmy zanikající půjčovny Vircofilm,⁴¹ jež se v dobových periodikách někdy objevovala i pod značením „Vircofilm, Wirschafter & Co., Prag.“ Je tedy možné, že se jednalo o pražskou pobočku vídeňské společnosti. Bohužel se ale o půjčovně Vircofilm dostupné zdroje zmiňují pouze okrajově, a nelze proto s jistotou tuto hypotézu potvrdit.⁴² Špatné zkušenosti se společností Wirschafter patrně donutily zástupce Elektafilmu změnit obchodní strategii. Podle zápisu ze schůze se zástupci Elektafilmu vždy snažili vybírat jednotlivé a zároveň co možná nejkvalitnější tituly.⁴³ Nákupu filmů, které by nebyly dostatečně atraktivní, mělo zabránit opatření, podle něhož se na uzavření obchodu měli shodnout minimálně tři jednatele. V případě, že se jednalo o větší zakázku, tak se na jejím přijetí museli usnést jednohlasně.⁴⁴

V roce 1923 dokonce zástupci Elektafilmu nakoupili filmy za celkovou částku 1 330 000 korun, což bylo víc, než původně zamýšleli.⁴⁵ Předpokládané příjmy ale klesly, původně se totiž navíc počítalo se ziskem z půjčování „dodatkových filmů“ z produkce United Artists. Z tohoto obchodu nakonec sešlo a tržby Elektafilmu se proto snížily o dalších 100 000 korun. Z dostupných zdrojů nicméně nelze zjistit důvody, proč k obchodu nedošlo. Podle bilance za předcházející rok mezi sebou obě společnosti uzavřely obchod, dokazuje to záznam ve zmiňované bilanci, podle kterého Elektafilm

---

39 ŠTÁBLA, Zdeněk (1992): Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky (1906–1939). In: Klimeš, Ivan (ed.): *Filmový sborník historický III*. Praha: Český filmový ústav, s. 18.

40 Významnější problémy s cenzurou se Elektafilmu pravděpodobně vyhnuly, protože se o nich protokoly ze schůzí jednatelů nezmiňují. ŠTÁBLA, Zdeněk (1992): Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky (1906–1939). In: Klimeš, Ivan (ed.): *Filmový sborník historický III*. Praha: Český filmový ústav, s. 17–18.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokolové zápisy schůzí jednatelů Elektafilmu, 1922–1928.

41 – (1923): Elektafilm převzal Vircofilm. *Film*, 3, č. 10. (1. 7.), s. 10.

42 – (1922): Der Graf von Essex (inzerce). *Internationale Filmschau*, 4, č. 15 (15. 11), s. 65.

43 Takto postupovali například v případě společnosti Famous Player Lasky v roce 1924. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokolové zápisy schůzí jednatelů Elektafilmu, 9. 6. 1924, 30. 6. 1928.

44 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 12. 2., 22. 3. 1926.

45 Do této částky je započítána i cena za převzetí filmů společnosti Vircofilm. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokolové zápisy schůzí jednatelů Elektafilmu.

zaplatil United Artist 33 765,02 korun. Nezodpovězenou otázkou rovněž zůstává, jakou roli hrál v obchodním jednání Julius Schmitt, který byl jednatelem Elektafilmu, a zároveň ředitelem pražské filiálky United Artists.⁴⁶ V roce 1924 se celková ztráta vyšplhala na 27 358,38 korun. Naprostou většinu z této částky tvořily dvě položky – odepsané nedobytné pohledávky a ztráta hodnoty majetku po prodeji podnikového auta (pokud by nebyla zaúčtována částka za automobil, Elektafilm by hospodařil se ziskem). S rokem 1925 přišel zlom, Elektafilm totiž poprvé za dobu své existence oficiálně vykazoval v roční bilanci místo ztráty zisk ve výši 34 453,12 korun (i po odečtení ztráty z minulých let).⁴⁷ Ziskové byly i všechny další bilance Elektafilmu před jeho transformací na akciovou společnost. Narůstající objem obchodních aktivit ale zároveň znamenal nárůst režijních nákladů a nutnost získávat další zdroje financí. Součástí těchto zdrojů byly i bankovní úvěry, u nichž úměrně k množství zapůjčených peněz rostly také vysoké úroky. Tyto podle letných zmínek v knize protokolů ze schůzí jednatelů začínaly být poměrně důležitým problémem. Jednou z možností, jak tento stav řešit, bylo zapůjčení peněz samotnými jednatelem Elektafilmu. K tomu došlo například v průběhu roku 1923, kdy Josef Auerbach zapůjčil částku 150 000 korun, nebo v březnu 1927, kdy každý z jednatelů zapůjčil společnosti 50 000 korun. Zapůjčení peněz od jednatelů bylo pro společnost ve výsledku levnější, protože si poskytovali půjčku na nižší úrok než bankovní ústavy. V případě půjčky z března 1927 si jednatelé žádali pouze 8 % úroku oproti 12 %, jež chtěla banka.⁴⁸ Tyto problémy se postupem doby stále stupňovaly, až podle zakladatelské zprávy z 1. února 1928 „nabyl podnik tento takového rozsahu, že investovaný kapitál nestačí ku provozu tohoto podniku, takže společnost byla nucena získati značného úvěru bankovního, který následkem vysokého nákladu na úrocích velmi stěžuje úspěšnou činnost tohoto podniku.“ Zástupci Elektafilmu proto usoudili, že k udržení obchodních aktivit v současném rozsahu bude nutné získat další kapitál, čehož měli docílit přeměnou na akciovou společnost.⁴⁹

---

46 Paulová, Daniela (2011): *United Artists – pražská filiálka „Silné čtyřky“, Půjčovenský obchod amerických společností v Československu v první polovině 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, s. 38–45.; NFA, f. Elekta a. s., k. 3, sign. II/a, inv. č. 57, Bilance za rok 1922.

47 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 30. 3. 1925, 22. 3. 1926.

48 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 8. 9. 1923, 10. 3. 1926.

49 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 4, Zakladatelská zpráva, 1. 2. 1928.; Transformací na akciovou společnost ze stejných důvodů prošly na začátku 20. let půjčovny American Film Company a Biografia. Horníček, Jiří (2000): *Miloš Havel a český filmový průmysl*. Praha: Univerzita Karlova, s. 29.

Nárůst objemu obchodních aktivit Elektafilmu může snadno ilustrovat zvýšení obrátu společnosti mezi lety 1924 a 1927. Ten vzrostl z 2 178 134,40 korun v roce 1924 na 3 585 048,48 korun v roce 1925. Následujícího roku se sice obrat mírně snížil na 3 562 542,55 korun, ale roku 1927 se už opět výrazně zvedl na 4 901 891,08 korun. Podle zmínky v protokolu ze schůze, kde zástupci společnosti hodnotili její hospodaření společnosti za rok 1926, problémy postihly více firem a Elektafilm z ní vyšel díky údajnému „opatrnému výběru filmů“ bez větších problémů.⁵⁰ Hlavním důvodem zmiňované krize byla skutečnost, že podobně jako na počátku 20. let příliš stoupl dovoz filmů, jejichž objem pak výrazně překračoval možnosti reálného využití.⁵¹

---

50 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 4, Zakladatelská zpráva, 1. 2. 1928.

51 Auerbach, Josef – Schmitt, Julius (1923): Dojmy z Paříže a několik poznámek k našim poměrům. *Film 3*, č. 4 (1. 4.), s. 4–5.; Štábla, Zdeněk (1989): *Data a fakta z dějin čs. Kinematografie 1896–1945. sv II.* Praha: ČSFÚ, s. 37.

3. Elektafilm a. s.

Nově vytvořený Elektafilm a. s. byl zapsán do obchodního rejstříku 9. ledna 1929, přičemž tentokrát do zamýšlených aktivit společnosti podle zápisu oficiálně spadala i vlastní filmová výroba.⁵² Jeho akciový kapitál obnášel celkem jeden milión korun, tedy dvojnásobek kmenového kapitálu Elektafilmu jakožto společnosti s ručením omezeným.⁵³ Elektafilm ve formě společnosti s ručením omezeným byl z obchodního rejstříku vymazán 12. července 1929.⁵⁴ Koncesionáři společnosti se stali Česká komerční banka v Praze a Jan Reiter. Prvními členy správní rady Elektafilmu se stali Osvald Kosek, Julius Schmitt a advokát JUDr. František Fousek, na místa kolektivních prokuristů usedli Jan Reiter a Josef Auerbach.⁵⁵ Osvald Kosek a Julius Schmitt byli kromě svého členství ve správní radě Elektafilmu také ve správní radě společnosti AB, díky se obě dvě firmy vzájemně personálně propojily. Alespoň částečnému propojení obou společností na konci 20. let by napovídalo i to, že se 27. března 1928 v zasedací místnosti Elektafilmu uskutečnila valná hromada společnosti, jež sice není v archiválii přímo jmenovaná, ale podle seznamu akcionářů, mezi nimiž se nalézal i Miloš Havel, se jedná o společnost AB. Bližší detaily o spolupráci Elektafilmu s AB nelze z dostupných zdrojů bohužel zjistit.⁵⁶

Vydáno bylo celkem 2 500 akcií na jméno majitele v nominální hodnotě 400 korun za kus. Nová společnost převzala všechna aktiva i pasiva bývalého Elektafilmu s. s. r. o. v přejímací hodnotě 500 000 korun, přičemž společníci rušené firmy získali místo finančního vyrovnání přiměřený počet akcií.⁵⁷ Z nich Olga Auerbachová s Růžnou Reiterovou získaly každá 313 kusů v nominální hodnotě 125 200 korun a Zdeňka Schmittová s Osvaldem Koskem po 312 v ceně 124 800 korun.⁵⁸ Zmíněné ženy ale byly stejně jako dosud na valných hromadách zastupovány svými manžely a žádný z pramenů

---

52 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 7, Opis osvědčení o zápisu do obchodního rejstříku, 11. 1. 1929.

53 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s. r. o., sign. CXIV272/39, Zápis Elektafilmu a. s. do obchodního rejstříku, 1. leden 1929.

54 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s. r. o., sign. CXIV272/40, Výmaz Elektafilmu s. s. r. o. z obchodního rejstříku, 12. červenec 1929.

55 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 7, Opis osvědčení o zápisu do obchodního rejstříku, 11. 1. 1929.

56 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 18. 12. 1930.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 5, Seznam akcionářů složivších své akcie k VI. řádné valné hromadě, 27. 3. 1928.; K zařazení seznamu akcionářů AB do fondu Elekta a. s. pravděpodobně rozhodlo to, že název AB nebyl uveden na seznamu.

57 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 4, Zakladatelská zpráva, 1. 2. 1928.

58 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 6, Stanovy Elektafilm a. s., 2. 10. 1928.

blíže nepopisuje, že by se nějakým bližším způsobem podílely na chodu společnosti.⁵⁹ Druhá polovina akcií byla rozprodána mezi Osvalda Koska (250 ks), Jana Reitera (125 ks), Českou komerční banku (750 ks) a vídeňskou společnost Hugo Engel Film Gesellschaft m. b. H. (125 ks).⁶⁰

Vzhledem k nedostupnosti spisů Elektafilmu a. s. ve fondu Krajského soudu obchodního nelze podrobně vysledovat, jak se v průběhu 30. let měnili vlastníci akcií společnosti. Jisté vodítko ale představují seznamy akcií složených konkrétními akcionáři při konání valných hromad společnosti.⁶¹ Podle nich lze konstatovat, že společnost Hugo Engel Film své akcie pravděpodobně na počátku 30. let prodala, protože valné hromady se naposledy účastnila roku 1930. Podobně tomu bylo i v případě České komerční banky, která získané akcie prodávala dalším akcionářům při kurzu 480 korun za akcii. Žádný z pramenů ji nezmiňuje jako akcionáře Elektafilmu a na valné hromadě z roku 1929 již není uvedena v seznamu vlastníků složených akcií.⁶²

Jediným, kdo prokazatelně v průběhu 30. let získával více akcií, byl Josef Auerbach. V letech 1928 a 1929 na valné hromadě pouze zastupoval svoji manželku a oficiálně sám žádný podíl ve firmě nevlastnil. S jistotou lze ale konstatovat, že minimálně od roku 1933 společně s manželkou dohromady získali alespoň 1 395 akcií, což při celkovém počtu 2 500 tvoří nadpoloviční většinu.⁶³ Od roku 1938 byl Josef Auerbach majitelem všech akcií společnosti včetně podílu své ženy Olgy. Bohužel nelze zjistit, kdy přesně ostatní akcionáři prodali Auerbachovi své podíly. Jan Reiter sice naposledy složil své akcie na valné hromadě roku 1934, ale na funkci prokuristy Elektafilmu rezignoval až k 31. prosinci 1936 – valná hromada se v roce 1935 nekonala, a je proto nejasné, jestli Reiter v tomto roce ještě byl jejich majitelem.⁶⁴ Podobně tomu bylo i v případě Osvalda Koska, který se

---

59 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Kniha protokolů schůzí správní rady, 1928–1938.

60 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 19, Protokol z ustavující valné hromady Elektafilm a. s., 5. 11. 1928.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/c, inv. č. 21, II. Valná hromada, 10. 4. 1929.; Hugo Engel Film GmbH byla vídeňská půjčovna, která patřila do německého Emelka koncernu. – (1921): *Der Emelka-Konzern. Internationale Filmschau* 3, č. 12 (11. 7.), s. 18.

61 Počet složených akcií ale ve zkoumaném období nikdy neodpovídal celkovému počtu akcií společnosti a nemusí se proto udávat množství akcií, které vlastní konkrétní akcionář. Viz Tabulka č. 1.

62 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 5, Potvrzení o úpisu akcií, 27. 3. 1928.; Konvolut materiálů k činnosti Elektafilmu uvádí, že těchto druhých 500 000 bylo vystaveno na jména Kosek, Schmitt, Reiter a Auerbach. To ale odporuje výše uvedenému potvrzení o úpisu akcií a protokolu z valné hromady společnosti z roku 1930. Z dostupných zdrojů bohužel nelze zjistit, jak konkrétně se situace vyvíjela v průběhu 30. let.

63 Z toho 313 Olga Auerbachová a 1082 Josef Auerbach. Viz Tabulka č. 1

64 Na Reiterovo místo nastoupil Alois Fiala. Havelka, Jiří – Klos, Elmar (1979): *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945*. Praha: ČSFÚ, s. 212.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 19. 2. 1937.

naposledy jako akcionář účastnil valné hromady v roce 1934, ale ze společnosti vystoupil až po obsazení československého pohraničí Německem v říjnu 1938 a ve stejnou dobu své akcie prodal Josefu Auerbachovi.⁶⁵ Auerbach se tak stal vlastníkem naprosté většiny akcií společnosti – z celkových 2 500 akcií vlastnil 2 320 kusů, které byly rozdělené na dva bony v hodnotě 2 000 a 320 akcií. Dalších 80 akcií patřilo Slaviafilmu a zbylých 100 měli v držení drobní akcionáři.⁶⁶ Na uvolněné místo ve správní radě Elektafilmu po Koskově odchodu navrhl Alois Fiala na schůzi správní rady dne 28. října 1938 vedoucího kina Světozor Františka Srba s odůvodněním, aby „zastoupena byla ve správní radě též biografická složka.“⁶⁷ Kromě zmiňovaného Františka Srba byli zbylými členy správní rady JUDr. František Oberthor a Ivan Petr – oba jmenovaní do Elektafilmu jako zástupci Československé diskontní banky – a již zmíněný Alois Fiala.⁶⁸ Nejvýznamnější z personálních změn v Elektafilmu na konci 30. let byla rezignace Josefa Auerbacha a jeho následné odcestování do Spojených států amerických na přelomu let 1938 a 1939.⁶⁹ Jeho povinnosti převzal člen správní rady Alois Fiala, který pro Elektafilm pracoval již od roku 1924.⁷⁰

3.1 Hospodaření Elektafilmu a. s.

Jak jsem zmiňoval již v úvodu, pokusím se v této podkapitole popsat, jak se vyvíjely tržby Elektafilm ve 30. letech a jak byly ovlivňovány vnějšími faktory – nástupem zvukového filmu, hospodářskou krizí a změnou politických poměrů v soudobé střední Evropě. V této podkapitole se pokusím přiblížit, jak zmíněné události mohly ovlivňovat tržby Elektafilmu a jakým způsobem se Elektafilm těmto problémům případně pokoušel čelit. Bohužel se mi ale nepodařilo získat archivní prameny dokumentující tržby jiné společnosti, na jejichž základě by tato data bylo možné získat měřítko pro porovnání s Elektafilmem.

---

65 NFA, f. Elekta a. s., k. 18, sign. VIII, inv. č. 309, Konvolut z vybraných materiálů společnosti, srpen 1963.; NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 30, Prezenční listina XI. valné hromady, 10. 5. 1939.; – (1938): Zápis změn do obchodního rejstříku. *Úřední list* 19, č. 112 (16. 5.), s. 1459.

66 Bednařík, Pavel (2003): *Arizace české kinematografie*. Praha: Karolinum, s. 65.

67 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 28. 10. 1938.

68 František Oberthor byl ve správní radě Slaviafilmu od 23. 6. 1937, Ivan Petr od 21. 12. 1937 a František Srb od 28. 10. 1938. Do správní rady Elektafilmu byli František Srb a Ivan Petr kooptováni na schůzi 28. 10. 1938, František Oberthor zastával svou funkci již od 23. 6. 1937. NFA, f. Elektafilm, k. 2, sign. I/c, inv. č. 28, Protokol z II. valné hromady, 23. 6. 1937; NFA, f. Slaviafilm, k. 2, sign. I/d, inv. č. 14, Seznam členů správní rady, 5. 5. 1939.

69 Podrobněji viz kapitola 7. 2 Opuštění Československa a 2. světová válka. NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 20, Protokol schůze správní rady, 11. 1. 1939.; NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 2/3) (Praha, 16. 11. 2004).

70 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. III/a, inv. č. 145, Záznam Aloise Fialy v kartotéce zaměstnanců.

Podle zprávy přednesené na první valné hromadě představoval obchodní rok 1928 pro správní radu a jednatele Elektafilmu výrazné zklamání. Vykazovaný čistý zisk a tržby z půjčovního sice vzrostly, ale Elektafilm se přesto musel potýkat s problémy v podobě úbytku návštěvníků v kinech a poklesu poptávky biografů po filmech. Díky tomu měl Elektafilm v kinech, jimž půjčoval na procenta, nižší tržby, než jeho zástupci původně předpokládali.⁷¹ Rok 1929 byl správní radou Elektafilmu hodnocen podobně jako předešlý. V Československu stále narůstal počet nových kin, což zároveň způsobilo pokles tržeb těch starých. Téhož roku začaly na české území pronikat první zvukové filmy, a kinům tak vznikaly nové náklady spojené se zaváděním této technologie. V zápise ze schůze správní rady je dokonce doslova řečeno, že „chceme-li dostati půjčovní za své filmy, musíme každý den čekati u pokladny, abychom připadající na nás kvotu si hned inkasovali, neboť jinak bychom ke svým penězům nepřišli.“⁷² Přese všechny obtíže ale Elektafilm vybral na půjčovném filmů o více než 500 000 korun více než v předešlém roce.⁷³

V následujících dvou letech výnosy Elektafilmu z půjčovného několikanásobně vzrostly. Nejprve z 5 640 541,70 z roku 1929 na 12 438 894,65 za rok 1930 a o rok později dokonce na 16 406 966,80 korun.⁷⁴ Nárůst výnosů z půjčovného připisovala správní rada společnosti nákupu kvalitních německy mluvených filmů a vlastní výrobě českých filmů, u některých z nich navíc Elektafilm vyráběl (buď sám, anebo ve spolupráci se zahraničním producentem) i další jazykové verze.⁷⁵ Rostoucí obchodní aktivity s sebou ale nesly personální problémy, Josef Auerbach s Janem Reiterem museli často kvůli obchodu odcestovat mimo Prahu, kvůli čemuž se pak v kancelářích Elektafilmu nenacházela žádná osoba oprávněná k obchodnímu zastupování společnosti. Z toho důvodu se správní rada jednohlasně usnesla na jmenování Aloise Fialy místoředitelem, aby mohl uzavírat obchody s majiteli biografů, a dosavadního účetního Jana Zbránka prokuristou společnosti, což ho zplnomocňovalo k podepisování firemních listin.⁷⁶

Situace v roce 1930 nebyla ale ani zdaleka bezproblémová, některé z filmů distribuovaných Elektafilmem vykazovaly nižší tržby, než se původně předpokládalo – konkrétně nedosáhly očekávaných tržeb filmy *Komorní pěvec* (1930), *Tarakanova* (1930),

---

71 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 21, Zpráva o obchodním roce 1928, 10. 4. 1929.

72 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 22, Zpráva o obchodním roce 1929, 1. 4. 1930.

73 NFA, f. Elekta a. s., k. 3, sign. II/a, inv. č. 64, Bilance za rok 1929.

74 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 23, Zpráva o obchodním roce 1930, 26. 2. 1931.; NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 24, Zpráva o obchodním roce 1931, 26. 2. 1932.

75 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 23, Zpráva o obchodním roce 1930, 26. 2. 1931.

76 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 10. 3. 1930.

Velký Gabbo (1929) a *Země bez žen* (1929). Podle Julia Schmitta tento propad nastal částečně i proto, že tyto snímky nebyly stoprocentně zvukové, ale pouze dodatečně synchronizované nebo zcela němé. Propad výnosů z půjčovního však současně vyrovnaly nečekaně vysoké zisky z filmu *Dvě srdce v ¾ taktu* (1930).⁷⁷

Nejvýznamnějším faktorem ovlivňujícím kinematografii v první polovině 30. let se stala velká hospodářská krize. Ta do Československa nastoupila s mírným zpožděním oproti jiným zemím až v letech 1931 a 1932, maxima dosáhla o rok později a poté se vlekla až do roku 1937.⁷⁸ V roce 1930 se ještě archivní prameny o krizi zmiňují pouze v souvislosti s problémy, s nimiž se museli potýkat zahraniční partneři, o hospodářské krizi na československém území se v nich ale neobjevuje ani zmínka. Do hospodaření Elektafilmu se krize začala promítat až v roce 1931, kdy se začala výrazně snižovat kupní síla obyvatelstva a klesat návštěvnost biografů.⁷⁹ Vedle toho museli problémům čelit také obchodní partneři Elektafilmu, především pak německé společnosti, s nimiž Elektafilm spolupracoval nejčastěji. Německá kinematografie se v té době totiž potýkala s krizí a u některých z obchodních partnerů Elektafilmu hrozilo, že nebudou schopni plnit své závazky.⁸⁰ Jestliže dopady krize v roce 1931 brzdily předem naplánované a uzavřené obchody, roku 1932 se projeví ekonomické obtíže o to významněji – výnosy z půjčování filmů propadly o více než 4 000 000 korun na 12 384 169,90.⁸¹

V rámci protikrizových opatření, jimiž československá vláda zamýšlela získat kontrolu nad domácím hospodářstvím, byl zavedený kontingentní systém. Po jeho uvedení do praxe sice odpadly problémy s nadbytečným dovozem komplikujícím získávání volných promítacích termínů a zvýšil se objem domácí výroby, zároveň se ale zpřísnily podmínky dovozu a filmové půjčovny již neměly volnou ruku při jejich nákupu.⁸² Toto omezení

---

77 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 4. 9. 1930; NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 23, Zpráva o obchodním roce 1930, 26. 2. 1931.

78 Průcha, Václav (2004): *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992 1. díl, období 1918–1945*. Brno: Doplněk, s. 270–271.

79 Havelka, Jiří (1967): *Kronika našeho filmu*. Praha: Filmový ústav, s. 105–106.

80 Konkrétně se jednalo například o berlínskou společnost Südfilm, podrobněji viz Ekonomická závislost na Německu ve 30. letech a případ Südfilmu. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 2. 6. 1931.

81 Současně s tím byly oproti předešlému roku o 3 660 000 korun sníženy náklady na nákup a výrobu filmů, údajně díky nižšímu počtu dovezených filmů. NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 25, Zpráva o obchodním roce 1932, 18. 5. 1933.

82 „Kontingent zajišťoval tomu, kdo vyrobil v domácím ateliéru a laboratořích jeden hraný český celovečerní film slušné jakosti, podporu ve výši 105 000 Kč, nebo mu dával právo dovézt sedm zahraničních celovečerních filmů.“ Počet filmů, které bylo možné za jeden český vyrobený film dovézt se do roku 1935, kdy kontingentní systém nahradil systém registrační, několikrát změnil. ŠTÁBLA, Zdeněk (1992): *Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky (1906–1939)*. In:

dovozu bylo motivováno příliš vysokým objemem devizových částek, jež byly v předcházejících letech vypláceny za nákup filmů v zahraničí.⁸³

V roce 1933 se výnosy z půjčovního na československém území propadly o dalších 2 920 000 korun. Naopak tržby z exportu vlastních filmů vzrostly o více než dva miliony, a jen díky tomu celkový propad půjčovního činil „pouze“ necelých 897 000 korun.⁸⁴ Odpověď na otázku, proč se tak výrazně zvýšily zisky z vývozu, je nasnadě, hlavním důvodem bylo nově zřízené zastoupení Elektafilmu v Paříži. Prostřednictvím této zahraniční kanceláře měl Josef Auerbach prodávat výrobky Elektafilmu zahraničním společnostem a navazovat další obchodní kontakty.⁸⁵ Ale tento případ byl spíše krátkodobou výjimkou, hned další rok už začaly zisky z exportu opět klesat a tato tendence vydržela až do uzavření pařížské kanceláře Elektafilmu v roce 1935.⁸⁶

Jednou z uvažovaných možností, do jaké další země by ještě mohl Elektafilm vyvážet své snímky, bylo Polsko. Na začátku května 1933 se za účelem navázání dalších obchodních kontaktů a posílení stávajících vydali zástupci Elektafilmu a společnosti AB do Varšavy.⁸⁷ Vzájemná jednání se sice zpočátku zdála úspěšná, dokonce měla být založena česko-polská společnost, která by se kromě exploatace snímků československé produkce zároveň věnovala výrobě vlastních filmů.⁸⁸ Nakonec ale podle všeho z těchto velkých plánů na vzájemnou spolupráci sešlo a případný vývoz filmů do Polska tvořil jen zcela

---

Klimeš, Ivan (ed.): *Filmový sborník historický III*. Praha: Český filmový ústav, s. 34–35.; Průcha, Václav (2004): *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992 1. díl, období 1918–1945*. Brno: Doplněk, s. 277–278.

83 V letech 1929 a 1930 částky vydané za nákup filmů v zahraničí vzrostly ze 75 000 000 korun na 100 000 000 korun. V roce 1931 ale klesly výdaje za dovoz na 73 000 000 korun. Hlavním důvodem ale v tomto roce pravděpodobně byla ekonomická krize a ne zavedení kontingentního systému, ten totiž vešel v platnost o rok později. V roce 1934 tato částka kvůli krizi i kontingentnímu systému klesla až na 27 500 000 korun. Zisky z vývozu mezi lety 1929 a 1930 sice stejně jako v případě dovozu vzrostly ze 7,5 milionů korun na 10 milionů, aby o rok později klesly zpět na 8,5 milionů. Minima 3,5 milionu ale dosáhly v roce 1932 a pak nadále stoupaly až na 7 milionů z roku 1934. Havelka, Jiří (1935): *Čs. Filmové hospodářství 1929–1934*. Praha: Čefis, s. 29.

84 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. II/a, inv. č. 68, Bilance za rok 1933.; Zpráva o obchodním roce 1933 uvádí, že celkové výnosy poklesly pouze o 49 000 korun, ovšem tento výpočet je chybný, protože od celkové výše výnosů ze zahraniční distribuce odečítá částku, o kterou se výnosy na československém území oproti předešlému roku snížily. NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 26, Zpráva o obchodním roce 1933, 7. 6. 1934.

85 Nejužší spolupráci zde navázal s firmou Gaumont Franco Film Aubert, která byla jako jedna z mála evropských společností vertikálně integrovaná. Na základě dostupných zdrojů bohužel nelze určit, zda tato skutečnost hrála pro Josefa Auerbacha při hledání vhodného obchodního partnera nějakou roli. Spolupráce s Gaumont Franco Film Aubert na výrobě francouzských jazykových verzí podrobněji viz kapitola 5.2.1 Elektafilm a spolupráce s Vlastou Burianem.

86 Viz graf č. 1.

87 – (1933): Česko-polské vyjednávání. *Filmový kurýr* 7, č. 18 (5. 5.), s. 4.

88 A-B-B. (1933): Gründung einer tschechisch-polnischen Filmgesellschaft in Warschau. *Prager Film-Kurier* 1, č. 8 (20. 5.), s. 1.

marginální součást tržeb Elektafilmu.⁸⁹

Kromě dopadů ekonomické krize se do bilance Elektafilmu promítla i změna politických poměrů. Sousední Německo, které bylo doposud největším odběratelem německých verzí filmů z produkce Elektafilmu, nyní začalo vytvářet obstrukce ohledně dovozu filmů z Československa.⁹⁰ V roce 1935 proto výnosy z půjčovního na domácím území klesly na 8 525 845,65 korun, přičemž tento propad nedokázal vyrovnat ani mírný nárůst zisků z prodeje filmů vlastní produkce do zahraničí.⁹¹

Hospodaření Elektafilmu paradoxně neprosperovalo ani zrušení silně kritizovaného kontingentního systému. Když k tomu roku 1936 došlo, dostaly se po tříleté přestávce na československý trh filmy americké produkce. Jejich distributoři mohli v Československu své zboží nabízet za ceny, kterým nemohli výrobci a distributoři domácích filmů vůbec konkurovat. Ve spoustě případů se totiž jednalo o starší filmy, u nichž již došlo v zahraničí k amortizaci výrobních nákladů. Příjmy z distribuce na českém území a ze zahraničí se v tomto roce snížily o dalších 1 327 747,30 korun na necelých 9 215 000 korun. V rámci úsporných opatření Elektafilm proto omezil v tomto roce rozsah filmové výroby a místo šesti filmů nyní vyrobil pouze dva.⁹² Podobný vývoj vykazovalo hospodaření Elektafilmu i v následujícím roce, kdy výnosy klesly celkem o 704 656,75 korun.⁹³

Situace československé kinematografie se významně ztížila na podzim roku 1938, když na základě Mnichovské dohody obsadilo Německo československé pohraničí, kde se samozřejmě nacházelo i velké množství kin. Z 1 850 kin, která se původně nacházela na československém území, nyní zbylo pouze 1 308. Mimo jiné bylo mezi ztracenými kiny i 188 biografů, které pravidelně promítaly československé filmy.⁹⁴ Podle Zdeňka Štábla tato ztráta byla nejvíce znatelná „při exploataci zahraničních filmů. U jednoho filmu se muselo počítat se ztrátou výtěžku vyšší o 33 až 35 %.“⁹⁵ Údajně se navíc mělo jednat o biografy na průmyslovém a hustě osídleném území. Přestože k obsazení pohraničí došlo až na přelomu září a října, i tak se tyto události odrazily na výdělcích Elektafilmu. Kromě

---

89 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 17. 3. 1933.

90 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 27, Zpráva o obchodním roce 1934, 9. 7. 1935.

91 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 28, Zpráva o obchodním roce 1935, 23. 6. 1937.

92 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 28, Zpráva o obchodním roce 1936, 23. 6. 1937.

93 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 29, Zpráva o obchodním roce 1937, 26. 9. 1938.

94 Havelka, Jiří (1946): *Filmové hospodářství 1939–1945*. Praha: Československé filmové nakladatelství, s. 49–50.

95 ŠTÁBLA, Zdeněk (1992): Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky (1906–1939). In: Klimeš, Ivan (ed.): *Filmový sborník historický III*. Praha: Český filmový ústav, s. 43.

samotné ztráty pohraničních kin se navíc negativně projevíly dopravní komplikace spojené se dvěma mobilizacemi.⁹⁶ Podle zápisu ze schůze správní rady nebylo logicky možné dále promítat německé filmy, které po ztrátě kin v německém pohraničí neměl Elektafilm jak upotřebit. Zároveň ale Elektafilm údajně nemohl půjčovat ani filmy anglické a francouzské provenience, archivní prameny se o tom sice otevřeně nezmiňují. Hlavní část filmů nabízených Elektafilmem měly proto tvořit starší již obehnané snímky české produkce, od nichž měly být pouze vyrobeny nové kopie.⁹⁷

Jen v roce 1938 zisky z půjčovního na československém území klesly o 1 830 019,30 korun. Výnosy z distribuce filmů do zahraničí vzrostly v tomto období trojnásobně. Podle dostupných zdrojů byl ale výrazný nárůst způsoben pouze tím, že se do něj započítávají i zisky z kin v obsazeném pohraničí. Pravdivost této hypotézy dokazují dochované soupisy pohledávek s kiny v Sudetech a území obsazeném Polskem a rozepsání tržeb z půjčovního v bilanci za rok 1939. V nich jsou pohraniční kina již vedená jako mimo území Československa.⁹⁸

Celkový příjem z půjčování filmů za rok 1938 ve výsledku klesl o 1 074 986,35 korun na necelých 7 455 000 korun.⁹⁹ Plně se na hospodaření Elektafilmu projevila změna poměrů až v dalším roce. Elektafilm v jeho průběhu výrazně omezil svou obchodní činnost, výnosy z půjčovního se současně s výdaji na nákup a výrobu filmů snížily přibližně o celé dvě pětiny, což znamenalo největší propad od roku 1932, kdy v Československu s plnou silou udeřila hospodářská krize.¹⁰⁰

3.1.1 Ekonomická závislost na Německu ve 30. letech a případ Südfilmu

Elektafilm po celou dobu své aktivní existence, od 20. let až po období protektorátu Čechy a Morava, hospodářsky závisel na Německu. Nabízí se tak otázka, jaké faktory a jakým způsobem ovlivňovaly obchodní spolupráci Elektafilmu s partnery z této země. Archivní

---

96 Průcha, Václav (2004): *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992 1. díl, období 1918–1945*. Brno: Doplněk, s. 273.

97 Zvukový film rozdělil republiku na čtyři části vyžadující jiné filmy – Praha s filmy americkými, český venkov s českými, německy mluvící území a Slovensko, kde vznikla poptávka po maďarských filmech. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 21. 2. 1936.

98 NFA, f. Elekta a. s., k. 4, sign. II/a, inv. č. 74, Bilance za rok 1939.; NFA, f. Elekta a. s., k. 5, sign. II/e, inv. č. 117, Soupis pohledávek v obsazeném pohraničí, 1938–1939.

99 NFA, f. Elekta a. s., k. 3, sign. II/a, inv. č. 73, Bilance za rok 1938.

100 NFA, f. Elekta a. s., k. 4, sign. II/a, inv. č. 74, Bilance za rok 1939.

prameny v souvislosti s německými obchodními partnery nejčastěji naznačují časté používání obchodní strategie nákupu filmu ze zahraničí ještě před jeho vyrobením, nabízí se tak otázka, jakým způsobem její užívání ovlivňovalo obchodní činnost Elektafilmu. Kromě toho je otázkou, jaký měly dopad na obchody Elektafilmu politické změny v soudobém Německu.

Většina obchodních partnerů Elektafilmu byly i v němé éře německé společnosti, po celou dobu jeho existence totiž většinu dovezených filmů tvořily německé výrobky, případně snímky z jiných zemí nakoupené v Německu. Josef Auerbach shrnul na schůzi správní rady v červnu 1931 zmíněnou situaci těmito slovy: „...prosperita zdejších půjčoven závisí z 80 % na Německu a to z následujících důvodů: a) vyrábíme společně, b) téměř veškeré filmy se nakupují v Německu.“¹⁰¹ Tato závislost české kinematografie na Německu a potažmo i Rakousku je odůvodnitelná tím, že k Rakousku a Německu poutaly Československo dlouholeté osobní vazby a kulturní tradice. Navíc byla česká kinematografie i po konci první světové války stále kapitálově propojena s rakouskými a německými společnostmi.¹⁰²

V němé éře závislost na německých obchodních partnerech naznačují zápisy ze schůzí jednatelů společnosti,¹⁰³ na počátku 30. let to dokazují účty za jízdné do Berlína vykazované Auerbachem a v neposlední řadě i počet odsud dovezených filmů, jež tvořily významnou část distribuční nabídky Elektafilmu. Napojení Elektafilmu na Německo by pravděpodobně zesílilo i již výše zmíněný nepovedený pokus prodat akcie Slaviafilmu Emilu Lustigovi – Slaviafilm by tak získal silné vazby na berlínskou firmu Tobis Cinéma.¹⁰⁴

Obchodní spojení Elektafilmu s německými obchodními partnery ještě zesilovala běžně používaná dobová praxe prodávání filmů ještě před ukončením jejich výroby.¹⁰⁵ Ve

---

101 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 2. 6. 1931.

102 Dokazuje to i příklad společností Moldaviafilm a Slaviafilm, podrobněji k nim viz kapitoly 3.1.3 Odkoupení Slaviafilmu a 3.1.4 Odkoupení Moldaviafilmu. – (1921): Der Emelka-Konzern. *Internationale Filmschau* 3, č. 12 (11. 7.), s. 18.; – (1931): Vídeňský Sascha-film. *Český filmový zpravodaj* 11, č. 23–25, s. 20.; Srov. Večeřa, Michal (2010): *Rozvoj filmové výroby v českých zemích v desátých letech a na počátku let dvacátých*. Brno: Masarykova univerzita, s. 11–22.

103 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Kniha protokolů ze schůze jednatelů, 1922–1928.

104 NFA, f. Elekta a. s., k. 21, sign. X/a, inv. č. 325, Kniha režii, 1930–1946.

105 Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 33–34.; NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 22, Zpráva o obchodním roce 1929.; NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 23, Zpráva o obchodním roce 1930.; NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 24, Zpráva o obchodním roce 1931. Ministerstvo obchodu podle své vlastní vůle

chvíli, kdy na německé obchodní partnery dolehla krize, tak zákonitě ovlivnila i tržby českých firem, přestože se hospodářské problémy v Československu ještě plně neprojevíly. Některé německé společnosti už totiž vyinkasovaly od Elektafilmu zálohy na dosud nevyrobené filmy. Pokud by na tyto firmy dopadly nepříznivé poměry, tak by nemusely mít dostatek prostředků pro výrobu již přislíbených snímků. V tom případě by nemohly splnit své závazky a Elektafilm přišel o svou investici.¹⁰⁶

Praxi nakupování filmů a poskytování záloh před natočením filmu zakázalo ministerstvo obchodu na počátku 30. let. Obcházení zákazu navíc ještě ztížilo nařízení Národní banky, podle něhož dovozce, kromě zákazu provádění plateb před provedením cenzurního řízení, musel ke každé žádosti o platbu ještě přiložit devisové osvědčení, cenzurní povolení a číslo povolení dovozu od ministerstva obchodu. Takový způsob obchodu ale činil Elektafilmu obtíže vzhledem k tomu, že u většiny dodavatelů dojednával dovoz filmu na splátky ještě před cenzurováním filmu. K úplnému dodržování zákazu ale nikdy nedošlo a čeští distributoři ho obcházeli.¹⁰⁷

Nejvýraznějším příkladem problémů, jaké mohlo nakupování filmů před jejich vyrobením přinést, se stala berlínská společnost Südfilm, které hrozil roku 1931 bankrot. Samotný Elektafilm sice podle všeho od této společnosti nekoupil žádný film a měl u ní pouze dvě nezaplacené pohledávky – 110 000 marek za snímek *Aféra plukovníka Redla* a blíže nespecifikovanou částku za film *C. a K. polní maršálek* (1930). Při bankrotu Südfilmu by ale Elektafilmem přišel nejen o tyto dvě pohledávky, ale pád společnosti by s sebou navíc strhl ještě další německé firmy, jimž už Elektafilm zaplatil zálohy na koupené filmy. Vzhledem k tomu, že Elektafilm nebyl jediný, komu by krachem Südfilmu hrozily finanční ztráty, tak vznikla iniciativa, jež si kladla za cíl udržet Südfilm při životě.

---

povolovalo filmy k distribuci. Devisová komise navíc nejenže neudělovala povolení k dovozu filmů, ale dokonce i výrazně omezovala i dovoz dalších reklamních k cenzurou již povoleným filmům. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 4. 2. 1932, 25. 4. 1933.

106 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 19. 9. 1933.

107 V případě zákazu filmu cenzurou se mohl vyskytnout ještě další problém – distribuční společnosti kromě provádění plateb do zahraničí distribuční společnosti pro své filmy zároveň rezervovaly promítací termíny v pražských premiérových biografech. V případě Elektafilmu tento problém potvrzuje korespondence se Svazem filmového obchodu a průmyslu československého, v níž Elektafilm na Svazu požaduje předložení nového sestřihu původně nepovoleného filmu *Tak končí láska*. V jeho případě je konkrétně zmíněno, že ho zástupci Elektafilmu zadali k promítání ve dvou pražských premiérových biografech a v deseti dalších mimopražských kinech v blíže nespecifikovaném termínu kolem vánočních svátků. Tato kina by pak neměla ve zmíněných termínech žádné filmy k promítání, protože konkurenční půjčovny neměly žádné volné filmové kopie a americké filmy doposud nebyly do Československa dovezeny. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 14. 9. 1932.; NFA, f. Elekta a. s., k. 10, sign. IV/a, Dopis od Elektafilmu pro Svaz filmového obchodu a průmyslu československého, 30. 11. 1934.

Iniciátoři akce oslovili správní radu Elektafilmu s žádostí, aby jednak poskytla Südfilmu půjčku 80 000 marek a jednak prodloužila splatnost některých akceptů. Po krátké debatě se správní rada Elektafilmu jednomyslně usnesla tento návrh podpořit. Do září téhož roku se společnost Südfilm stabilizovala, svoji pohledávku vůči Elektafilmu za *Aféru plukovníka Redla* již proplatila, a společně jednali o možnosti prodeje německé jazykové verze snímku *To neznáte Hadimršku* (1931).¹⁰⁸

Ekonomické problémy Německa ovlivňovaly situaci nejen v Československu ale i v dalších zemích. Například u rakouského Saschafilmu, který měl smlouvu na dodání dvou filmů společnosti Slaviafilm, se správní rada Elektafilmu obávala, že nebude schopná dostát svým závazkům a Slaviafilm by jako její dceřiná společnost přišla o již zaplacenou zálohu.¹⁰⁹

Kromě hospodářské krize v Německu a opatřeními omezujícími dovoz, zasáhly hospodaření Elektafilmu i politické změny, jež se zde roku 1933 odehrály. Josef Auerbach si na zasedání správní rady společnosti stěžuje: „V Německu se vyrábějí teď filmy s tendencí německo-nationální, které nepřicházejí pro naši republiku v úvahu.“¹¹⁰ Znatelně se tento fakt odrazil i na filmech, zakoupených Elektafilmem v letech 1933–1934. Oproti roku 1932 klesl počet německých filmů z dvanácti na osm a v roce 1934 dokonce na pouhých pět snímků. V následujících letech počet dovezených německých filmů kolísal kolem osmi a do konce 30. let jejich objem nedosáhl hodnot z let 1930–1932.¹¹¹

Na Německu Elektafilm zůstal závislý i v době, kdy se kvůli nedůvěře vůči říšské marce pokusil své obchodování orientovat směrem na Francii. Tento obrat se odehrál v první polovině 30. let, kdy si v Paříži zařídil kancelář Josef Auerbach. Ale k nárůstu dovozu filmů z Francie nedošlo, pouze v prvním roce Auerbachova pařížského působení vzrostl dovoz francouzských snímků na pět, v ostatních letech dovážel Elektafilm z Francie jeden až dva snímky. Francouzské filmy proto tvořily v distribuční nabídce Elektafilmu v porovnání s německými naprostou menšinu. Po zavedení kontingentního systému sice dovoz z Německa klesal, ale přesto dosahoval větší výše než počet

---

108 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 2. 6. 1931, 4. 11. 1931.

109 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 16. 7. 1931.

110 Nicméně došlo k oživení filmové výroby v Rakousku, odkud Elektafilm zakoupil dva filmy – *Großfürstin Alexandra* (1933) a *Leise flehen meine lieder* (1933). NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 19. 9. 1933.

111 Tento problém se ale netýkal jen Německa, představenstvu Elektafilmu se nezdály dostatečně atraktivní ani snímky z Rakouska a Francie. Viz Tabulka č. 2.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 19. 2. 1937, 7. 6. 1937.

francouzských filmů.¹¹²

Vedle problémů s dovozem z Německa se začaly vyskytovat i problémy s vývozem vlastních filmů do Německa. V případě zákazu *Extase* (1932) v březnu 1933 se jednalo o komplikace spojené s původem režiséra filmu Gustava Machatého. Film údajně nemělo smysl znovu předkládat k cenzuře, neboť za stávajících politických poměrů by byl opětovně zakázán. Správní rada proto hodlala vyčkat na příznivější situaci.¹¹³ Elektafilm předložil *Extasi* k opětovnému cenzurnímu řízení o půl roku později, ale německé cenzurní orgány rozhodly stejně jako v předchozím případě a snímek opět zakázaly. Na promítací práva filmu už ale Elektafilm předem vyinkasoval od berlínského Monopolfilmu zálohu ve výši 62 000 marek. Kromě hrozby, že bude muset vrátit tuto zálohu, by tak Elektafilm přišel o další předpokládané zisky z půjčovního, jež se měly pohybovat okolo 680 000 korun. Nakonec se Elektafilm se svým obchodním partnerem dohodl, že z již získané zálohy 62 000 marek částky vrátí pouze 38 000 a za zbylých 24 000 marek získá Monopolfilm práva k exploataci filmu ve Španělsku a Portugalsku. Obě společnosti by si přitom dělily zisky na polovic a od zmíněných 38 000 se ještě odečetla garancie pro Elektafilm ve výši 17 000 marek.¹¹⁴

V průběhu 30. let také vlivem měnících se politických poměrů v Československu rostla menšina tvořená emigranty z Německa, včetně aktivních uměleckých osobností. Tyto osobnosti se podílely i na vzniku tří československých filmů, vesměs šlo o produkci spjatou s více jazykovými verzemi filmů – *V cizím revíru* (1934), *Rozpustilá noc* (1934) a výrobek Elektafilmu *Taneček panny Márinky* (1935-1936).¹¹⁵

K dalším vztahům s Německem se literatura a archivní prameny vyjadřují jen sporadicky. Z nepřímých zmínek plyne, že si Josef Auerbach díky svým obchodním kontaktům v zahraničí uvědomoval nebezpečí, jež vzestupem nacismu v sousedním Německu hrozilo.¹¹⁶ I přes vzrůstající napětí bylo Německo důležitý obchodní partner, v roce 1936 totiž uzavřelo dohodu s Kartelem filmových dovozců o podmínkách dovozu německých filmů do Československa. V následujícím roce vznikla další česko-německá dohoda, jež platila až do konce roku 1938. Podle ní mohly československé společnosti za

---

112 Viz graf č. 2.

113 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 17. 3. 1933.

114 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 19. 9. 1933.

115 Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 64–65.

116 Rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).

každých 15 filmů dovezených do Československa vyvézt do Německa jeden snímek bez kontingentního listu, tzn. mimo stanovené kvóty. Konkrétní zmínka, že se tato dohoda vztahuje i na československé filmy vyrobené v německé verzi, kterých ale podle dohody smělo být nejvýše pět ročně a dovoz z Německa po uzavření této dohody dosahoval o něco málo vyššího počtu nežli patnáctinásobku pěti jazykových verzí. Tato dohoda se ale pravděpodobně v případě Elektafilmu dotkla pouze německé verze snímku *Falešná kočička* (1938), předešlý film v německé jazykové verzi, *Taneček panny Márinky*, totiž Elektafilm natočil už v roce 1935.¹¹⁷

I přes snahu Elektafilmu posílit obchodní kontakty s Francií a získávat větší množství kvalitních francouzských filmů, zůstával Elektafilm vzhledem k původu většiny dovezených filmů ekonomicky závislý na Německu. Tato závislost měla počátek již v němé éře a trvala po celou dobu existence Elektafilmu. K jejímu zesílení mimo jiné nepřímo přispívala i zcela běžná obchodní strategie nákupu filmů ještě před jeho dokončením. Jak ukazuje příklad Südfilmu, tak se tato praxe obzvláště v době hospodářské krize ukazovala jako poměrně riziková. Pád jedné společnosti mohl zavinit finanční problémy či bankrot jiných, s nimiž mohl mít Elektafilm uzavřené další obchodní dohody.

Kromě ekonomické krize v Německu se také do obchodních aktivit Elektafilmu promítly i tamější politické změny a vzestup nacismu. Jejich dopady lze rozdělit do dvou okruhů – na problémy týkající s dovozem a vývozem filmů a spolupráci s německými tvůrci, jež museli v průběhu 30. let emigrovat ze své vlasti.

Podle tvrzení Josefa Auerbacha se v Německu v roce 1933, tedy po nástupu Adolfa Hitlera k moci začaly ve větší míře vyrábět nacionální filmy, které nebyly vhodné pro československý trh. I přes toto Auerbachovo tvrzení ale stále německé filmy tvořily většinu distribuční nabídky Elektafilmu a to i přes pokusy Elektafilmu získávat větší počet filmů z Francie a v polovině 30. let také z Anglie.¹¹⁸ Spolupráce s německými emigranty byla v aktivitách Elektafilmu spíše výjimkou, jediným případem tohoto druhu se stal titul *Taneček panny Márinky*.¹¹⁹

---

117 Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminate* 16, č. 2, s. 65–66.; NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).

118 Roku 1935 sice Elektafilm dovezl víc anglických filmů než německých, už v následujícím roce se situace ale znovu obrátila a snímky německé provenience opět tvořily většinu. Viz tabulka č. 2.

119 Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminate* 16, č. 2, s. 64–65.

3.1.2 Samostatné podnikatelské aktivity zástupců Elektafilmu

Většina členů nejvyššího vedení Elektafilmu vedle svojí práce pro tuto společnost vyvíjela další podnikatelské aktivity, a to buď pod vlastním jménem nebo ještě pro další půjčovnu či výrobní. Jasným příkladem této situace jsou hned tři členové nejvyššího vedení společnosti – Jan Reiter, Julius Schmitt a Osvald Kosek. Další akcionář Elektafilmu Josef Auerbach se ve svém podnikání na rozdíl od předchozích podle všeho věnoval především obchodnímu zastupování Elektafilmu a o jakékoliv jiné činnosti se dostupné zdroje nezmiňují.

Jan Reiter natáčel filmy ve vlastní produkci už od němé éry, kdy pod jeho vedením vznikl snímek *Řina* (1926).¹²⁰ Po několikaleté přestávce začal ve zvukové éře Jan Reiter opět s vlastní filmovou produkcí a ještě před rokem 1936, kdy odešel z Elektafilmu, stihl natočit celkem tři snímky. Konkrétně se jednalo o filmy *Zapadlí vlastenci* (1932), Rovenského snímek *Řeka* (1933), komedie *Život vojenský – život veselý* (1934) a *Děti velké lásky* (1936). Mezi Reiterem a Elektafilmem v té době ještě fungovala úzká spolupráce. Všechny Reiterovy snímky distribuoval Elektafilm a u *Zapadlých vlastenců* a *Život vojenský – život veselý* se současně podílel na jejich produkci.¹²¹ Po opuštění Elektafilmu Jan Reiter vyrobil ještě dalších šest filmů, které zároveň i sám uváděl do distribuce (předešlé tituly exploatoval prostřednictvím Elektafilmu).¹²²

Julius Schmitt působil jako dramaturg, scenárista, zástupce pražské filiálky amerického studia United Artist a také jako samostatný výrobce a distributor filmů.¹²³ Na rozdíl od Reitera Schmitt na svých filmech produkčně nespolečně pracoval s Elektafilmem a s výjimkou snímku *Jedna z milionu* (1935) Elektafilm ani žádný z jeho filmů nedistribuoval – exploatace většiny z nich se ujal sám Schmitt. U tohoto filmu ale byla situace složitější. Zástupci Elektafilmu se ho totiž rozhodli financovat a dle zápisu ze schůze správní rady

---

120 Opěla, Vladimír (1995): *Český hraný film I, 1898–1930*. Praha: Národní filmový archiv, s. 178–179.

121 U filmu *Život vojenský – život veselý* se ale jeví jako sporné, kdo ho ve skutečnosti jeho vyrobil. Podle katalogu *Český hraný film* ho vyrobil Jan Reiter, ale v zápisech ze schůzí správní rady Elektafilmu se objevují dvě krátké zprávy o začátku a konci výroby filmu a jméno Jana Reitera u nich není zmíněno ani okrajově. Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 429–430.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 2. 3. 1934, 18. 5. 1934.

122 Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 64–65, 103–104, 144–145, 150–151, 194–195, 259–260, 303–304, 398–399, 409–410, 429–430.

123 Paulová, Daniela (2011): *United Artists – pražská filiálka „Silné čtyřky“, Půjčovenský obchod amerických společností v Československu v první polovině 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, s. 39–40.

vznikl ve Schmittově produkci de facto na objednávku Elektafilmu.¹²⁴

Na produkci jednoho ze svých filmů, *Matka Kráčmerka* (1934), spolupracoval Julius Schmitt s dalším akcionářem Elektafilmu, Osvaldem Koskem, který stejně jako Schmitt vlastnil část společnosti AB. Z korespondence mezi nimi a literární agenturou Universum vyplývá, že minimálně při získávání práv na zfilmování předlohy Popelky Biliánové vystupovali jako rovnocenní obchodní partneři.¹²⁵

Těžištěm aktivit Osvalda Koska bylo především vedení několika pražských premiérových biografů.¹²⁶ Nad těmito kiny podle všeho neměl Elektafilm úplnou kontrolu a Osvald Kosek nemusel obsazování promítacích termínů ve svých kinech požadavkům Elektafilmu ani jeho dceřiných společností přizpůsobovat, a navíc ho ani nic nenutilo svůj postup předem konzultovat s dalšími zástupci společnosti. Tento argument dokládají zcela jasně případy uvádění snímku *Tu ten kámen* a odmítnutí uvést ve svém kině americký stříhový dokument *Revoluce krve a ducha*.¹²⁷

Z výše uvedeného lze konstatovat, že míra spolupráce u všech zmíněných nemusela být u všech stejná a mimo to hájili také svoje další obchodní zájmy, jež v případě Osvalda Koska a Julia Schmitta nemusela být vždy plně v zájmu Elektafilmu. Jediný, u koho nelze na základě dostupných zdrojů potvrdit jakoukoliv podnikatelskou činnost mimo rámec Elektafilmu, byl Josef Auerbach. Nabízí se hypotéza, že právě tyto další podnikatelské aktivity a vzájemné spory, jež z nich případně plynuly, mohly být důvodem, proč se tyto podnikatelé zbavovali svých akcií Elektafilmu až se nakonec jediným vlastníkem společnosti stal Josef Auerbach. Bohužel ale tuto hypotézu nelze potvrdit ani s použitím všech zdrojů, které se mi podařilo shromáždit.

---

124 Elektafilm odsouhlasil pro film rozpočet ve výši 780 000 korun. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 18. 1. 1935.; Opěla, Vladimír (1995): *Český hraný film I, 1898–1930*. Praha: Národní filmový archiv, s. 99–100, 117, 159–160.; Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 131–132, 189–190.; Podobnou výrobní strategii filmu na objednávku zvolil Elektafilm v případě *Funěbráka* (1932) s Vlastou Burianem. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 20. 2. 1932.

125 NFA, f. Julius Schmitt, Dopis od Literární agentury Universum pro Osvalda Koska a Julia Schmitta, 25. 6. 1934.; Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 189–190.

126 NFA, fond Julius Schmitt, k. 1, inv. č. 44, Smlouva o provozování biografu Hvězda.

127 Ke snímku *Revoluce krve a ducha* blíže viz kapitola 3.1.3 Odkoupení Slaviafilmu. NFA, f. Slaviafilm, k. 1, sign. I/c, inv. č. 12, Protokoly ze schůze správní rady, 8. 6. 1936.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 28. 7. 1923.

3.1.3 Odkoupení Slaviafilmu

Na počátku 30. let se Elektafilm spojil se dvěma dalšími společnostmi – Slaviafilmem a Moldaviafilmem. Nejdůležitější otázky v tomto případě jsou, proč se Elektafilm rozhodl obě společnosti odkoupit, jak probíhala vzájemná spolupráce mezi nimi a Elektafilmem a nakonec i to, jak skončila. Na základě dostupných archivních pramenů bohužel nebylo možné se podrobně věnovat nejzajímavější ze zmíněných otázek, a to formě jejich vzájemné spolupráce.

Většinový podíl ve Slaviafilmu se zástupci Elektafilmu rozhodli získat v druhé polovině roku 1930.¹²⁸ Zpráva o obchodním roce 1930 referuje o tomto kroku takto: „Abychom tlumili konkurenční boj a vedle toho z důvodů taktických rozhodli jsme se koupiti majoritu akcií Slaviafilm akciové společnosti v Praze, aby posice naše se posílila, poněvadž jsme se doslechli, že měla se spojit s jinou filmovou půjčovnou.“¹²⁹ V této obchodní transakci navíc údajně sehrály roli i další dvě významné skutečnosti. V první řadě totiž vídeňský Saschafilm, který byl vlastníkem většiny akcií Slaviafilmu už téměř od doby jeho vzniku koncem 10. let, disponoval vlastními filmovými ateliéry u Schönbrunnu. Zástupci Elektafilmu proto počítali s možností jejich využití a případně i produkování filmů společně se Saschafilmem jako koproducentem. Prokazatelně došlo k využití vídeňských ateliérů v případě snímku *Extase* režiséra Gustava Machatého.¹³⁰ Tím by mohli docílit zlevnění výroby českých jazykových verzí. Na schůzi z 21. listopadu 1930 se vzhledem k blízkosti Vídně a Slovenska dokonce uvažovalo o výrobě slovenských jazykových verzí.¹³¹ Kromě toho Slaviafilm údajně podle vzpomínek Norberta Auerbacha vedl prostřednictvím svého ředitele Otto Sonnenfelda v Praze kino a Elektafilm by po odkoupení Slaviafilmu mohl prakticky kontrolovat, jaké filmy v něm budou nasazeny do programu.¹³²

Kupní smlouva nakonec byla uzavřena v prosinci 1930. Elektafilm zaplatil 180 000

---

128 Vznikla v červnu 1918 jako společný podnik kameramana Josefa Brabce a They Červenkové. Ještě před převratem prodali svou společnost prostřednictvím Viléma Nettla vídeňskému Saschafilmu, který ji přetransformoval na společnost s ručením omezeným, ke změně na akciovou společnost došlo v říjnu 1921. Štábla, Zdeněk (1988): *Data a fakta z dějin čs. Kinematografie 1896–1945. sv I.* Praha: ČSFÚ, s. 316.

129 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 23, Protokol IV. Valné hromady, 26. 2. 1931.

130 Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945.* Praha: Národní filmový archiv, s. 91–93.

131 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 19. 11. 1930; 21. 11. 1930.

132 O jaké kino konkrétně se jednalo, se bohužel nezmiňuje ani Norbert Auerbach, ani žádný další z dostupných zdrojů. NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 2/3) (Praha, 16. 11. 2004).

rakouských šilinků¹³³ a získal tak celkem 7 805 akcií z 8 250 kusů, což reprezentovalo 94% většinu.¹³⁴ Pro posílení vzájemných vztahů byl dokonce do správní rady Saschafilmu kooptován Josef Auerbach a dva zástupci Saschafilmu, Oscar Pilzer a Jindřich Schneck, získali místa ve správní radě Slaviafilmu.¹³⁵ Pilzerovo a Schneckovo funkční období ale v prosinci následujícího roku uplynulo, oba dva ze správní rady vystoupili a nebyli již znovuzvoleni.¹³⁶

S touto společností Elektafilm podle všeho pracoval společně na snímku *Extase*, v dostupných zdrojích se navíc údaje o výrobci snímku liší. Film je několikrát zmíněn v zápisech ze schůzí správní rady Elektafilmu, zároveň ale na jeho výrobě pracoval jako vedoucí produkce ředitel Slaviafilmu Otto Sonnenfeld.¹³⁷ Pokud navíc Elektafilm vyrobil nějaký film, tak se stávalo, že jeho distribuci přenechal Slaviafilmu. Konkrétně k tomu došlo například v případě již zmiňované *Extase*, *Posledního bohéma* (1931) nebo *Krále ulice* (1935).¹³⁸

Roku 1935 se správní rada Elektafilmu rozhodla svůj podíl ve Slaviafilmu prodat. Hlavním argumentem podporujícím toto rozhodnutí bylo tvrzení Josefa Auerbacha, že „není možno obstarati dostatek filmů pro jednu půjčovnu, tím nesnadnější je zásobit firmy dvě.“¹³⁹ Kupcem akcií Slaviafilmu se stal 1. dubna inženýr Emil Lustig. Ten od Elektafilmu odkoupil 8 023 akcií¹⁴⁰ za cenu 2 000 000 korun, z nichž měl splatit 70 000 v německých markách, 40 000 v holandských guldenech a zbytek doplatit v českých korunách.¹⁴¹

Otázkou je, zda se nejednalo spíše o promyšlený obchodní tah, jehož prostřednictvím by

---

133 Při kurzu 4,50 Kč za jeden rakouský šilink by celková částka zaplacená Elektafilmem činila cca. 810 000 korun. Kurz byl platný v prosinci 1931, informace aktuální pro prosinec 1930 se bohužel v dostupných zdrojích nenalézají. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 15. 12. 1931.

134 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 18. 12. 1930.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 8, Dopis od Saschafilmu pro Elektafilm, 22. 11. 1930.

135 – (1931): Generalversammlung der Sascha. *Internationale Filmschau*, 13, č. 6 (30. 6.), s. 4.; – (1931): Vídeňský Sascha-film. *Český filmový zpravodaj* 11, č. 23–25, s. 20.; NFA, f. Slaviafilm, k. 1, sign. I/c, inv. č. 11, Zápis IX. Valné hromady, 17. 12. 1931.

136 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 21. 11. 1930.; NFA, f. Slaviafilm a. s., k. 1., sign. I/c inv. č. 11, Protokol z IX. Valné hromady, 17. 12. 1931.; SOA, Krajský soud obchodní, sl. Slaviafilm, sign. BXII380/48, Změna stanov a správní rady, 3. 12. 1930.

137 Horníček, Jiří (2011): *Gustav Machatý, Touha dělat film*. Brno: Host, s. 123–147.;

138 Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 91–93, 159–160, 268–269.

139 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 2. 5. 1935.

140 Jedná se o 223 kusů akcií více než Elektafilm odkoupil od Saschafilmu o pět let dříve, dostupné zdroje se ale nezmiňují o tom, jak je Elektafilm získal.

141 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 9, Smlouva o prodeji akcií Elektafilmu, 2. 5. 1935.

Elektafilm získal obchodní napojení na další partnery v zahraničí – ve správní radě obou společností totiž po převzetí akcií zasedali správní radové Elektafilmu František Fousek a Osvald Kosek. Elektafilm díky tomu zůstal personálně propojen se Slaviafilmem i v době, kdy se akcie Slaviafilmu oficiálně nenacházely v rukách Elektafilmu. V březnu následujícího roku se ale Osvald Kosek vzdal členství ve správní radě Slaviafilmu, údajně kvůli tomu, že musel ve svých kinech Alfa a Hvězda promítat americký stříhový dokumentární film *Revoluce krve a ducha* (1936),¹⁴² který podle Koskova oficiálního vyjádření měl „silnou komunistickou tendenci“ a v domněnku, že by tím správní rada Slaviafilmu „měla v úmyslu propagovati komunismus v Čsl. republice“.¹⁴³ Po odchodu Osvalda Koska byly ale i nadále obě společnosti personálně propojeny prostřednictvím osoby Františka Fouska.¹⁴⁴ Fungování Slaviafilmu během této doby podle všeho do jisté míry ovlivňoval i Josef Auerbach. Ten totiž na schůzi správní rady v červnu 1936 referoval o výsledcích svých jednání se zahraničními společnostmi ohledně možností prodeje filmu *Port Arthur* do zahraničí.¹⁴⁵

Krátce po odchodu Osvalda Koska ze Slaviafilmu, se správní rada Elektafilmu po dohodě s Emilem Lustigem rozhodla stornovat prodej akcií, důvody uvedené v jednotlivých zdrojích se od sebe ale podstatně liší. Správní rada Slaviafilmu se na schůzi 14. září 1936 usnesla, že „není možno přesně oddělití obchody nové gesce od výsledků z exploitace filmů zakoupených za dřívějšího vedení.“¹⁴⁶ Zástupci Elektafilmu se podle zápisu ze schůze z 19. února 1937 obávali, že by se Slaviafilm stal po odprodeji akcií nebezpečnou konkurencí. Slaviafilm by totiž podle obav správní rady získal od Tobis Cinéma v Berlíně téměř všechny filmy a na Elektafilm by zbylo podřadné zboží.¹⁴⁷ Tvzení správní rady Elektafilmu by částečně korespondovalo i s obavami ministerstva obchodu a Svazu filmových dovozců. Ti totiž měli strach, že by amsterodamská společnost Internationale Tobis – Cinema N. V. získala na Slaviafilm příliš velký vliv, protože právě od ní získal Emil Lustig holandské guldeny, jimiž hodlal splatit část odkoupených akcií. Holandská společnost si navíc výměnou za tuto půjčku hodlala nárokovat opční právo na

---

142 Havelka, Jiří (1953): *50 let československého filmu*. Praha: Československý státní film, s. 203.

143 Shodou okolností v tyto roky Elektafilm přestal filmy ze své distribuční nabídky premiérově uvádět v kinech Osvalda Koska, nelze ale potvrdit jakoukoliv souvislost mezi oběma událostmi. Viz Tabulka č. 2.

144 NFA, f. Slaviafilm, k. 1, sign. I/c, inv. č. 12, Protokoly ze schůze správní rady, duben 1935 – prosinec 1936.

145 NFA, f. Slaviafilm, k. 1, sign. I/c, inv. č. 12, Protokoly ze schůze správní rady, 8. 6. 1936.

146 NFA, f. Slaviafilm, k. 1, sign. I/c, inv. č. 13, Protokol ze schůze správní rady, 14. 9. 1936.

147 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 19. 2. 1937.

akcie Slaviafilmu, proti čemuž se postavilo právě ministerstvo obchodu a Svaz filmových dovozců. Snaze holandského koncernu proniknout prostřednictvím vlastní společnosti na československý trh nasvědčuje i krátká zpráva v *Českém filmovém zpravodaji* o úmyslu založit novou společnost Čecho-Tobis, která měla v Československu pod vedením Otto Sonnenfelda, dosavadního ředitele Slaviafilmu, exploatovat filmy společností Europa, Rota, NDLS, francouzské Tobis-Sonor, rakouské Sascha-Tobis, jedné nejmenované americké nezávislé společnosti a dokonce měla začít i s vlastní produkcí.¹⁴⁸

Všechny popisované komplikace nakonec vedly správní radu Elektafilmu k jednohlasnému schválení stornování obchodu.¹⁴⁹ Při vracení zapůjčených peněz bylo nutné holandské společnosti zaplatit šestiprocentní úrok, přičemž příslušná částka byla získána z devizových rezerv Elektafilmu, do jehož vlastnictví se k 1. lednu 1937 znovu vrátily akcie Slaviafilmu.¹⁵⁰ V rámci reorganizace Slaviafilmu, jíž byl pověřen Josef Auerbach, Elektafilm přestěhoval své kanceláře na Václavské náměstí do prostor, v nichž sídlil Slaviafilm, čímž se uspořilo na provozních nákladech společnosti.¹⁵¹ Od této doby se schůze správních rad obou společností konaly společně a všichni tři členové správní rady Elektafilmu byli zároveň ve vedení Slaviafilmu. Lze proto konstatovat, že se tak po přestěhování Slaviafilmu docílilo ještě většího propojení obou společností, než tomu bylo před rokem 1935.¹⁵²

3.1.4 Odkoupení Moldaviafilmu

Zatímco o Slaviafilmu poskytují archivní prameny poměrně velké množství informací, v případě Moldaviafilmu tomu tak už není. Vzhledem k fragmentárnímu stavu dochované pramenné základny lze dohledat spíše útržkovité informace, které poskytují pouze velice útržkovitou představu o spolupráci mezi Elektafilmem a Moldaviafilmem.¹⁵³

---

148 – (1935): Nová společnost v Praze. *Český filmový zpravodaj* 15, č. 1 (5. 1.), s. 3.

149 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 12. 12. 1935.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 9, Dopis Národní bance československé, 29. 7. 1936.; NFA, f. Slaviafilm, k. 1, sign. I/c, inv. č. 13, Protokol ze schůze správní rady, 14. 9. 1936.

150 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 9, Dopis Národní bance československé, 29. 7. 1936.

151 – (1937): Fuse Slavia-Elekta. *Film*, 17, č. 4 (29. 1.), s. 4.

152 NFA, f. Slaviafilm, k. 1, sign. I/c, inv. č. 12, Protokol schůze správní rady, 2. 12. 1936.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Kniha protokolů ze schůzí správní rady.

153 Fond společnosti v Národním filmovém archivu je značně torzovitý a nenalézají se v něm žádné informace k činnosti společnosti před rokem 1937, kdy se tato společnost transformovala ze s. s. r. o. na akciovou a ve fondu Elektafilmu se o ní nachází několik zmínek pouze v souvislosti s úmyslem ji odkoupit či prodat. SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Moldaviafilm s. r. o., sign. CVIII275/70, Žádost

Rozhodnutí odkoupit Moldaviafilm učinila správní rada Elektafilmu v první polovině roku 1931. Nejpravděpodobnějším důvodem, proč zástupci Elektafilm dospěli ke zmíněnému rozhodnutí, byly jeho kontakty se zahraničními obchodními partnery v Rakousku a Německu. Ty měl Moldaviafilm už od doby svého vzniku v roce 1918, založili ho totiž dva vídeňští obchodníci Hugo Bondy a Alois Weil, který zároveň spoluzakládal vídeňskou společnost Hugo Engel Film. Podle článku z *Internationale Filmschau* z roku 1921 obě jak Hugo Engel Film, tak Moldaviafilm zároveň patřily do německého Emelka koncernu, jež dle téhož článku zamýšlel své filmy v Československu distribuovat právě prostřednictvím Moldaviafilmu.¹⁵⁴ Jistou představu o spolupráci Moldaviafilmu s rakouskými a německými společnostmi pravděpodobně měli Jan Reiter a Josef Auerbach, kteří pro Moldaviafilm pracovali v první polovině 20. let jako jednatele.¹⁵⁵

V době, kdy se Elektafilm rozhodl odkoupit Moldaviafilm, byl jeho jediným vlastníkem už jen Alois Weil.¹⁵⁶ Ten ještě před samotným odprodáním svého podílu Elektafilmu odprodal čtvrtinu ze svého vkladu v Moldaviafilmu řediteli Banky pro obchod a průmysl, Emilu Waignerovi.¹⁵⁷ S Emilem Waignerem poté podle zápisu ze schůze představenstva začal Josef Auerbach vyjednávat o odkoupení čtvrtinového podílu v Moldaviafilmu za 250 000 korun, přičemž zároveň požadoval od firmy Hugo Engel Film opci¹⁵⁸ na druhou čtvrtinu podílu.¹⁵⁹ Obchodní jednání nakonec dopadla pro Elektafilm úspěšně, k odkupu podílu Emila Waignera došlo v září 1931. Nárok na odkup druhého čtvrtinového podílu opět za 250 000 korun od firmy Hugo Engel Film využili zástupci Elektafilmu 20. dubna následujícího roku.¹⁶⁰ Elektafilm se na rozdíl od Slaviafilmu nikdy nestal většinovým vlastníkem Moldaviafilmu, druhou polovinu podílů v Moldaviafilmu

---

o změnu na akciovou společnost, 29. 12. 1936.

154 – (1921): Der Emelka-Konzern. *Internationale Filmschau* 3, č. 12 (11. 7.), s. 18.

155 Jan Reiter působil u Moldaviafilmu do roku 1920, kdy ho na další čtyři roky vystřídal Josef Auerbach. SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Moldaviafilm s. r. o., sign. CVIII275/6, Změna jednatele, 5. 3. 1920; SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Moldaviafilm s. r. o., sign. CVIII275/25, Změna jednatele, 11. 3. 1924.

156 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Moldaviafilm s. r. o., sign. CVIII275/59, Postoupení podílu Aloise Weila, 19. 2. 1931.

157 Objevuje se také jiný název – Länderbanka. SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Moldaviafilm s. r. o., sign. CVIII275/60, Postoupení podílu Aloise Weila, 19. 2. 1931.

158 „Zvláštní druh burzovních obchodů. Jde o nákup práva koupit (call option) nebo prodat (put option) předmět obchodu (hlavně finanční aktiva) v určitém termínu za předem dohodnutou cenu.“ Fialová, Helena – Jelen, Jiří (1993): *Malý ekonomický slovník*. Karviná: Ecomix-OK, s. 85.

159 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 16. 7. 1931.; – (1931): Filmový obchod. *Filmový kurýr* 5, č. 30 (24. 7.), s. 5.

160 NFA, f. Elekta a. s., k. 4, sign. II/a, inv. č. 89, Revizní zpráva, 14. 3. 1934.

totiž získal od Hugo Engel Filmu podnikatel Ludvík Kantůrek.¹⁶¹

Spojení Elektafilmu s Moldaviafilmem ale trvalo pouhé dva roky, o fungování vzájemné spolupráce se ale dostupné prameny bohužel nezmiňují. Jediná kratší zpráva se objevuje v dobovém tisku v březnu 1933, kdy měl Elektafilm údajně v úmyslu odkoupit pražskou pobočku francouzské společnosti Gaumont Franco Film Aubert. Tuto pobočku hodlal Elektafilm spojit dohromady s Moldaviafilmem a založit tak vlastně novou půjčovnu nazvanou Gaumont-Moldavia.¹⁶² Z tohoto obchodu nakonec ale podle všeho sešlo, novinový článek z *Filmových listů* sice oznamuje, že Elektafilm už pražský Gaumont odkoupil, žádný další zdroj už ale tuto informaci nepotvrzuje.

Definitivně se správní rada Elektafilmu rozhodla prodat svůj podíl v Moldaviafilmu v říjnu 1933. Podle důvodu uvedeného správní radou Elektafilmu o prodeji podílů v Moldaviafilmu byl problém získat dostatek filmů k distribuci a ukazovalo se výhodnější vést jen dvě namísto tří půjčoven současně. Tyto problémy souvisely především se zavedením kontingentního systému, jenž znemožňoval zástupcům Elektafilmu dovézt dostatek filmů pro všechny tři společnosti.¹⁶³ Svůj podíl Elektafilm prodal druhému vlastníkovi Moldaviafilmu Ludvíku Kantůrkovi, se kterým se Elektafilm dohodl v prosinci téhož roku na smluvní ceně 750 000 korun.¹⁶⁴ Po splacení této částky se Ludvík Kantůrek stal v prosinci 1933 jediným vlastníkem Moldaviafilmu.¹⁶⁵

V případě obou výše zmíněných společností odkoupených Elektafilmem ať už přímo nebo nepřímo zmiňují archivní prameny kontakty těchto půjčoven na zahraniční obchodní partnery, potvrzuje se tím hypotéza o významu tohoto faktoru při jejich koupi. Podle všech známek Elektafilm nespolečně pracoval s Moldaviafilmem tak úzce jako se Slaviafilmem. Protokoly ze schůzí správní rady Elektafilmu se o Moldaviafilmu zmiňují až ve chvíli, kdy

---

161 – (1932): L. Kantůrek obchodně roste. *Filmový kurýr* 6, č. 37 (9. 9.), s. 9.; Podle publikace *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945* byl Ludvík Kantůrek v meziválečném období především ředitelem Moldaviafilmu, později jako vedoucí pražské pobočky studia MGM. Kromě toho ale působil také jako samostatný výrobce. Havelka, Jiří – Klos, Elmar (1979): *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945*. Praha: ČSFÚ, s. 114.

162 K uskutečnění tohoto úmyslu nakonec nedošlo. – (1933): Filmová mosaika. *Filmové listy* 5, č. 3 (4. 3.), s. 4.

163 Průcha, Václav (2004): *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992 1. díl, období 1918–1945*. Brno: Doplněk, s. 270–271.

164 Ze 750 000 korun měl Ludvík Kantůrek vyplatit při podpisu smlouvy 400 000 v hotovosti a zbylých 350 000 ve směnkách mělo být postupně spláceno tímto způsobem – 100 000 k 31. 3., druhých 100 000 k 30. 4. a zbylých 150 000 do 30. 6., a částka ze směnek měla být úročena čtyřmi procenty. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 23. 11. 1933.

165 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Moldaviafilm s. r. o., sign. CVIII275/66, Prodej závodního podílu Elektafilmu, 20. 12. 1933.

mělo dojít k jeho prodeji, zároveň nelze v dostupných zdrojích nalézt ani zmínky o tom, že by jedna společnost distribuovala snímek druhé, tak jako v případě Slaviafilmu. Vzhledem k fragmentárnímu stavu pramenné základny bohužel nelze vytvořit jakýkoliv závěr ohledně spolupráce se zahraničními partnery.

3.1.5 Investice do nemovitostí

Zvláštní kapitolu v činnosti Elektafilmu tvoří investice do nemovitostí. Z dostupných pramenů ale nelze zjistit spolehlivé důvody, které vedly Elektafilm k úmyslu investovat do nemovitostí. Dochované archivní prameny ale nasvědčují tomu, že zájem Elektafilmu o tento druh obchodu se dělil do dvou časových období.¹⁶⁶ První spadá do počátku roku 1932, kdy se v Československu začala projevovat hospodářská krize a Elektafilm hledal nový způsob, jak investovat své peníze tak, aby neztrácely svou hodnotu díky oslabování československé měny.¹⁶⁷ Již v lednu dostal nabídku na koupi domu v ulici Na Poříčí č. p. 38. Z června téhož roku pak pochází nabídka na koupi dvou domů v Terronské ulici v Praze Bubenči, u kterých by čistý měsíční výnos z nájemného činil 69 600 korun. Žádné další zdroje (včetně protokolů o schůzích správní rady) se ale o koupi těchto domů nezmiňují, proto lze usuzovat, že se zástupci Elektafilmu usnesli tyto nabídky nepřijmout.¹⁶⁸ Po jednáních s inženýrem Václavem M. Havlem¹⁶⁹ se správní rada společnosti na schůzi konané dne 24. října rozhodla koupit dvě stavební parcely na Barrandově nedaleko nově vznikajících filmových ateliérů za celkovou cenu 278 491 korun.¹⁷⁰ Tyto parcely na katastrálním úřadě nechal Elektafilm spojit dohromady a na

---

¹⁶⁶ Dostupné prameny se bohužel kromě výstavby barrandovské vily nezmiňují příliš podrobně o obchodní činnosti Elektafilmu v oblasti nemovitosti. Všechny zmínky se ve fondu Elektafilmu omezují pouze na blíže nespécifikovanou položku „nemovitosti“ v účetních rozvahách společnosti, okrajové zmínky v protokolech ze schůzí správní rady a fondu Elektafilmu se nachází pouze několik dopisů z let 1932 a 1937.

¹⁶⁷ „O oslabení měny svědčila již v roce 1932 skutečněná přeměna bankovek V hodnotách 10 a 20 Kč na státovky, tedy v podstatě na drobné peníze, na něž se nevztahovala ustanovení o krytí oběživa. Zároveň byly stahovány stříbrné mince těchto hodnot.“ Průcha, Václav (2004): *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992 1. díl, období 1918–1945*. Brno: Doplněk, s. 314–315.

¹⁶⁸ NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. VI/a, inv. č. 280, Návrh na koupi domu v Praze Na Poříčí č. p. 38, 15. 1. 1932.

¹⁶⁹ Václav M. Havel byl mladším bratrem Miloše Havla, vlastníka Lucernafilmu a ředitele ateliérů AB.

¹⁷⁰ NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 24. 10. 1932.; AČNB, f. Agrární banka, k. 28, sign. AB/110-68, Protokol o schůzi ředitelstva, 15. 12. 1932. Celkem 35 000 z celkové ceny bylo splaceno tak, že Elektafilm měl vyrovnat pohledávku Slaviafilmu vůči Milošovi Havlovi. NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. VI/b, inv. č. 283, Dopis od ing. Václava Havla pro Elektafilm, 22. 12. 1932.

schůzi dne 25. dubna 1933 se správní rada usnesla na vzniklém pozemku vystavět vilu, kde by v jedné části bydlel Josef Auerbach s rodinou a druhá by sloužila jako reprezentační místnosti pro cizí zájemce o české filmy. Podle nájemní smlouvy vystavené na jméno manželky Josefa Auerbacha, Olgy, činilo roční nájemné za byt ve vile 40 000 korun. Při úspoře nákladů na garáž a ubytování Auerbachova osobního řidiče měl Elektafilm získat ročně zpátky přibližně 4 % z nákladů vynaložených na stavbu.¹⁷¹

Druhá vlna zájmu o investování do realit se objevila na konci roku 1937. V té době Elektafilm koupil například dům v Klimentské ulici č. p. 50. Kromě toho společnost projevila zájem o dům č. p. 56 v téže ulici a dostala i několik dalších nabídek, na které ale podle všeho nereagovala.¹⁷² Rozhodování společnosti opět ovlivnila hospodářská krize, která nastala na konci roku 1937 místo očekávané konjunktury. Vedle toho lze také předpokládat, že roli v rozhodování Elektafilmu hrála i změna politických poměrů ve střední Evropě a vzrůstající hrozba ze strany nacistického Německa. V nejisté situaci společnost stejně jako v první polovině 30. let hledala možnost, jak investovat kapitál. Bohužel tuto domněnku s jistotou nepotvrzuje žádný z dostupných zdrojů.¹⁷³

Po transformaci na akciovou společnost zažíval Elektafilm až do začátku protektorátu Čechy a Morava období výrazných změn. Tržby společnosti se na přelomu 30. let v porovnání s předchozími obdobími několikanásobně zvýšily a nejvyšších hodnot dosáhly roku 1931. V tomto obchodně úspěšném období také zakoupila správní rada Elektafilmu většinové podíly ve společnostech Moldaviafilm a Slaviafilm. Poté ale tržby Elektafilmu vykazovaly až do konce 30. let klesající tendenci.

Odpověď na otázku, jaké okolnosti jakým způsobem ovlivňovaly příjmy společnosti, není jednoduchá, protože se totiž jednalo o několik vzájemně provázaných okolností, jejichž hlavním spojovníkem byla velká hospodářská krize 30. let. Kvůli hospodářské krizi v první řadě klesala kupní síla obyvatelstva a v závislosti na ní i tržby ze vstupného. Nepřímo byla také důvodem pro zavedení zmiňovaného kontingentního systému, jehož zrušení posléze způsobilo českým půjčovnám nové problémy v podobě nové záplavy

---

171 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 25. 4. 1933, 4. 10. 1933

172 Koupil Elektafilm uskutečnil s pomocí prostředníka Františka Hřebce, s nímž poté vedl spory o výši provize, jež mu měla být vyplacena. NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. VI/a, inv. č. 280, Dopis od Františka Hřebce pro společnost Elektafilm, 22. 8. 1937.

173 Průcha, Václav (2004): *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992 1. díl, období 1918–1945*. Brno: Doplněk, s. 245–247.

amerických filmů, které se mezi lety 1932 a 1935 do Československa téměř nedovážely.

Kromě všech těchto problémů krize poukázala na riziko, které skýtal nákup a prodej filmů, které ještě nebyly dokončené. Příklad společnosti Südfilm v tomto případě poměrně jasně ukazuje, jak by společnost v případě bankrotu svého obchodního partnera mohla přijít nejen o jemu zaplacenou zálohu, ale případně i o finance zaplacené dalším firmám, které by také poškodila finanční ztráta první společnosti.¹⁷⁴

Ekonomické krizi se zástupci Elektafilmu snažili čelit několika způsoby. První z nich, snižování nákladů, lze rozdělit do dvou podskupin – snižování režijních nákladů na provoz kanceláří, platy zaměstnanců apod. a omezování vlastní obchodní činnosti.¹⁷⁵ O snížení počtu vyrobených filmů oproti původně plánovaným lze hovořit v roce 1936, kdy Elektafilm vyprodukoval pouhé dva snímky namísto šesti.¹⁷⁶ Mimo to se také v rámci snahy vyrovnat propad zisků Elektafilm pokusil zintenzivnit vývoz vlastních filmů, především pak snímků s francouzskými a německými jazykovými mutacemi. Nejsilněji vývoz vzrostl roku 1932, kdy Elektafilm začal své snímky prodávat do Francie prostřednictvím svého obchodního zastoupení v Paříži. Tržby z vývozu ale nemohly vyrovnat celkový propad tržeb společnosti, kromě toho, že tvořily pouze zlomek celkových tržeb a stejně jako výnosy z půjčovního na československém území vykazovaly po náhlém vzestupu klesající tendenci.¹⁷⁷ Poslední ze tří možností jak vzdorovat krizi byla investice do nemovitostí. V takovém případě sice Elektafilm nevyvíjel aktivně zisk, ale uložený kapitál alespoň neztrácel svou hodnotu.¹⁷⁸

Vedlejším důsledkem hospodářské krize a potažmo zavedení kontingentního systému bylo také v roce 1933 odprodání Moldaviafilmu, zástupci Elektafilmu již nadále nebyli schopni ho zásobovat filmy k distribuci. U Slaviafilmu jsou sice podobně jako u Moldaviafilmu zmíněny problémy se získáváním dostatku filmů pro distribuci, podle všeho ale mohla hrát roli snaha navázat další obchodní kontakty.

---

174 Tento problém nelze vztahovat pouze na obchody na mezinárodní úrovni, jak dokumentují zmínky v dobovém tisku, čeští distributoři sami často využívali při prodeji filmů českým kinům.

175 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Kniha protokolů schůzí správní rady, 1928–1938.

176 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 28, Zpráva o obchodním roce 1936, 23. 6. 1937.

177 Viz graf č. 1.

178 Elektafilm sice obdržel nabídku na odkoupení několika domů, v nichž se nacházely byty k pronájmu, ale nelze potvrdit, že by jakoukoliv z nich přijal. NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. VI/a, inv. č. 280, Nabídka na koupi domů v Praze, 1932–1937.

4. Elektafilm za protektorátu

Na začátku protektorátu Čechy a Morava se situace Elektafilmu oproti předcházejícím letům výrazně proměnila. Josef Auerbach, jenž tehdy vlastnil všechny akcie Elektafilmu, emigroval z Československa a vedení podniku podle dostupných zdrojů převzali Alois Fiala a Jan Zbránek. Od první poloviny roku 1939 se Elektafilm musel potýkat s komplikacemi, jež mu působila německá strana. Kromě toho navíc po odchodu Josefa Auerbacha došlo k několikaměsíční přestávce ve výrobním programu společnosti. Výrobu Elektafilm obnovil až v druhé polovině roku 1939, kdy vznikl snímek *Cesta do hlubin študákovy duše* (1939).¹⁷⁹

Největší problémy zpočátku činila Elektafilmu německá společnost Tobis Cinema Berlin. Její zástupci v květnu 1939 totiž obvinili Elektafilm se Slaviafilmem z falšování dokladů a machinací poškozujících zájmy jejich firmy. Škoda udávanou berlínskou společností dosahovala na každém exploatovaném snímku 60–70 000 korun. Dohromady podle všeho při 35 filmech, na které právě měly obě dvě české společnosti zakoupený monopol, činila dokonce až 2 500 000 korun. Zástupce Tobisu Kyser proto hrozil předáním případu německému státnímu zastupitelství, což by znamenalo zabavení obchodních knih obou společností, zastavení jejich činnosti na přibližně osm měsíců a uvalení vyšetřovací vazby na Aloise Fialu a účetního Jana Zbránka. Všechna tato opatření by v konečném výsledku znemožnila oběma společnostem vyvíjet jakékoli obchodní aktivity a způsobila by jejich zánik. Elektafilm se Slaviafilmem se proto nakonec podvolily a po několikahodinovém vyjednávání se jim podařilo usmlouvat původně navrhovanou částku na 1 350 000 korun.¹⁸⁰ Při porovnání požadovaných částek s výsledky účetní revize z roku zcela jasně vyplývá, že veškeré výše zmíněné sankce byly pouze účelovým krokem vůči Elektafilmu a Slaviafilmu. Ve skutečnosti totiž Elektafilm dlužil společnosti Tobis Cinema podle účetní revize provedené roku 1940 jen zlomek z požadované částky – v roce 1938 11 000 korun a o rok později 18 876 korun.¹⁸¹

---

179 NFA, f. Elekta a. s., k. 12, sign. V/a, inv. č. 187, Zpráva o produkci filmu *Cesta do hlubin študákovy duše*, 17. 8. 1939.

180 Elektafilm 850 000 a Slaviafilm 500 000 korun. Bednařík, Pavel (2003): *Arizace české kinematografie*. Praha: Karolinum, s. 66–67. NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 24. 5. 1939.

181 Celkový rozdíl mezi vykázanými a skutečnými zisky v roce 1938 činil 260 365 korun a o rok později, z níž Tobisu připadlo pouhých 11 000 korun. Následujícího roku byl celkový rozdíl 188 065 korun, z čehož patřilo Tobisu 18 876 korun. Drobný dluh ukázala i revize účetního roku 1940, kdy Elektafilm

Z nařízení říšského protektora byla 16. září 1939 činnost správní rady pozastavena a do Elektafilmu byl v říjnu téhož roku dosazen treuhänder Karl Schulz, který si na právním zástupci Josefa Auerbacha Bohumilu Dymešovi vynutil vydání akcií Elektafilmu, jež měl v úschově.¹⁸² Následně byly v únoru 1940 akcie Elektafilmu prodány německé firmě Cautio-Treuhand-Gesellschaft m. b. H. a na valné hromadě v červnu 1940 již zasedala nově ustanovená správní rada Elektafilmu, v níž z původních členů zůstal pouze Ivan Petr. Předsedou správní rady se stal dosavadní treuhänder Karl Schulz a místopředsedou Viktor Martin.¹⁸³ Posléze Cautio-Treuhand-Gesellschaft m. b. H. odkoupila i Slaviafilm, čímž navíc získala i zbývajících 80 akcií Elektafilmu. Obě společnosti měly i po všech změnách v akciovém vlastnictví pokračovat ve své činnosti v oblasti výroby a distribuce. Již v roce 1940 obě společnosti nedodržely plánovaný objem výroby. Namísto osmi českých filmů ve vlastní produkci a šesti pro Ufu s Tobisem sami vyprodukovali čtyři a pro Ufu s Tobisem pouze dva. V následujícím roce Elektafilm natočil pouhý jeden film a Slaviafilm čtyři, poté výroba filmů v těchto společnostech definitivně skončila.¹⁸⁴

Roku 1942 také německá společnost Cautio-Treuhand-Gesellschaft m. b. H. převedla roku 1942 akcie Elektafilmu na německou Ufu a ta je následně předala Prag-filmu. 16. července 1942 Elektafilm převzal veškeré obchody, provozní prostředky a zaměstnance Slaviafilmu, čímž byly obě společnosti spojeny dohromady. Stejným způsobem byla pod Elektafilm včleněna i berlínská firma Tobis-Filmkunst GmbH., a to včetně jejich zaměstnanců.¹⁸⁵ Současně s tím Elektafilm převzal distribuci filmů společností Wien-Film, Prag-Film a Bavaria Kunstoffilm. Pavel Bednařík ve své publikaci uvádí do tohoto výčtu i výše zmíněnou společnost Tobis, je proto možné, že průběh převzetí všech společností byl podobný. Elektafilm se poté až do konce druhé světové války věnoval výhradně oblasti půjčování filmů.¹⁸⁶

---

dlužil Tobisu 16 673,35 korun, přičemž celková částka činila 64 995,05 korun. NFA, f. Elekta a. s., k. 4, sign. II/a, inv. č. 90, Revizní zpráva, 1940.

182 NFA, f. Elekta a. s., k. 4, sign. II/a, inv. č. 90, Revizní zpráva, 1940.; NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/d, inv. č. 36, Ustanovení Treuhändera, 16. 10. 1939.

183 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 31, Protokol z XII. Valné hromady, 21. 6. 1940.

184 Bednařík, Pavel (2003): *Arizace české kinematografie*. Praha: Karolinum, s. 67–70.

185 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/d, inv. č. 43, Začlenění firmy Tobis do Elekty, 1940–1942.

186 Srov. Viz Bednařík, Pavel (2003): *Arizace české kinematografie*. Praha: Karolinum, s. 65–71.

5. Filmová výroba

Jak již bylo zmíněno v úvodu, Elektafilm se stal v meziválečném období nejvýznamnějším výrobním koncernem československé kinematografie. Ve 20. letech tomu tak ale ještě nebylo, společnost totiž vyrobila pouze několik málo filmů, hlavní období rozvoje nastalo až ve 30. letech, kdy se Elektafilm spojil dohromady se společnostmi Slaviafilm a Moldaviafilm. V této kapitole se pokusím popsat aktivity Elektafilmu jako výrobce od jeho počátků až do roku 1938. Zaměřím se především na období 30. let a pokusím se na základě počtu objemu výroby a počtu vyrobených filmů vůči nově dovezeným určit význam Elektafilmu pro soudobý československý trh s filmy. Do této kapitoly jsem se také rozhodl začlenit dvě další podkapitoly, první o způsobu financování a druhou o filmech s více jazykovými verzemi z produkce Elektafilmu (v jejím rámci je zařazena i případová studie o snímcích s Vlastou Burianem).

Po bouřlivém rozvoji prvních poválečných let se filmová produkce v českých zemích opět dostala do útlumu.¹⁸⁷ V těchto letech začaly postupně mizet příležitostní a kapitálově slabí výrobci, namísto kterých se do filmové výroby pustily některé půjčovny. Ty navíc mohly náklady na výrobu filmů krýt svými zisky z distribuce.¹⁸⁸ Navíc pokud se půjčovna pustila do výroby, tak měla oproti zmíněným výrobním tu výhodu, že nemusela své filmy prodávat ještě distributorovi, jenž by se staral o jejich exploataci, a půjčovna jako výrobce by tak nepřicházela o značnou část tržeb.¹⁸⁹

Mezi půjčovny, které začaly vyrábět vlastní filmy, patřil i Elektafilm. Filmová výroba ale tvořila naprosto marginální část obchodních aktivit této společnosti. Do jeho transformace na akciovou společnost navíc Elektafilm ani neměl produkci filmů zapsanou

---

187 V roce 1922 sice ještě produkce hraných filmů stoupla z 25 na 35, o rok později už ale klesla na 18 a ještě o rok později bylo natočeno pouhých osm snímků. Opěla, Vladimír (1995): *Český hraný film I, 1898–1930*. Praha: Národní filmový archiv, s. 257–259.

188 V průběhu 30. let Elektafilm navíc do Československa každoročně dovážel a následně distribuoval větší počet filmů než většina ostatních českých půjčoven – více filmů pravidelně dovážely jen některé české filiálky amerických studií. Havelka, Jiří (1935): *Čs. filmové hospodářství v letech 1929–1934*. Praha: Čefis, s. 123–124, 126, 128, 130, 132, 134.; Havelka, Jiří (1936): *Československé filmové hospodářství 1935*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru, s. 25–27.; Havelka, Jiří (1937): *Československé filmové hospodářství 1936*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru, s. 32–33.; Havelka, Jiří (1938): *Československé filmové hospodářství 1937*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru, s. 51, 55.; Havelka, Jiří (1939): *Československé filmové hospodářství 1938*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru, s. 32, 36.

189 Štábla, Zdeněk (1989): *Data a fakta z dějin čs. Kinematografie 1898–1945 sv. II*. Praha: ČSFÚ, s. 54–56.

v obchodním rejstříku v seznamu zamýšlených činností společnosti.¹⁹⁰ Počet němých filmů vyprodukovaných Elektafilmem se v různých zdrojích liší. Podle katalogu *Český hraný film I.* natočil Elektafilm celkem čtyři němé tituly – *Únos bankéře Fuxe* (1923), *Z českých mlýnů* (1925), *Švejk v civilu* (1927) a *Hanka a Jindra* (1929). Podle zmínek v dobovém tisku a *Věstníku Ministerstva vnitra* se Elektafilm na snímku *Z českých mlýnů* nepodílel jako producent, ale pouze jej zakoupil od výrobny Ferry-Film. Situace je nejasná i v případě *Hanky a Jindry*, kde sice *Věstník Ministerstva vnitra* uvádí jako výrobce Elektafilm, ale *Filmový kurýř* tuto firmu uvádí jen jako distributora, vyrobit ho měl ve společné produkci Oldřich Kmínek se společností AB.¹⁹¹ V krátké zprávě o teprve plánovaném natáčení filmu je navíc řečeno, že „monopol pro ČSR získal Elektafilm“. To by nasvědčovalo spíše tomu, že Elektafilm koupil film před jeho dokončením a pouze složil jeho výrobcí zálohu, jež měla částečně sloužit jako zdroj financování pro jeho výrobu.¹⁹²

Z němé produkce Elektafilmu je pro mou práci nejzajímavější snímek *Švejk v civilu*, na němž Elektafilm spolupracoval se zahraničním koproducentem Hugo Engel Filmem. Ten do jisté míry totiž naplňoval názor Josefa Auerbacha na to, co bylo nutné pro výrobu úspěšného českého filmu uveřejněný na konci prosince 1923 v anketě časopisu *Film*. Podle jeho názoru mělo být do filmu při jeho výrobě:

- 1) obsazeno několik herců známých za hranicemi,
- 2) měla se zajistit účast zahraničního zkušeného režiséra a
- 3) hlavní slovo a dohled nad výrobou měl získat finančník filmu.¹⁹³

První dva z těchto bodů téměř doslovně korespondují s kritérii, které používá Janet Staigerová při definici pojmu *vnímané kvality*.¹⁹⁴ Tato kritéria podle všeho Josef Auerbach uplatňoval už při spolupráci na výrobě filmu *Muž bez srdce* (1923) natočeného v produkci Moldaviafilmu. Snímek natáčeli současně dva režiséři (Čech Josef Hornák a Němec Franz

---

190 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/8, Dopis od ministerstva vnitra pro JUDr. Aloise Zmeka, 22. 3. 1923.; Srov. Štábla, Zdeněk (1989): *Data a fakta z dějin čs. Kinematografie 1898–1945 sv. II.* Praha: ČSFÚ, s. 54–56.

191– (1925): Filmová hlídka. *Věstník Ministerstva vnitra* 7, č. 9, s. 558.; – (1929): Filmová hlídka. *Věstník Ministerstva vnitra* 11, č. 8, s. 244.; H. (1929): Filmová bursa „Hanka a Jindra“. *Filmový kurýř* 3, č. 35 (30. 8.), s. 4.; Opěla, Vladimír (1995): *Český hraný film I. (1898–1930)*. Praha: NFA, s. 71, 199, 210–211, 225–226.

192 – (1929): Režisér O. Kmínek. *Filmový kurýř* 3, č. 19 (11. 5.), s. 4.

193 Auerbach, Josef (1923): Deset otázek (anketa). *Film* 3, č. 23–24 (31. 12.), s. 3.

194 Bordwell, David – Staigerová, Janet – Thompsonová, Kristin (2005): *The Classical Hollywood Cinema : Film Style & Mode of Production to 1960*. Londýn: Taylor & Francis Routledge, s. 552–553.

W. Koerbner) a hráli v něm herci jak českého, tak německého původu.¹⁹⁵

Švejk v civilu plně odpovídá pouze první ze tří vyslovených podmínek – kromě herců navíc zástupci Elektafilmu najali také zahraničního scenáristu Jacquese Bachracha. Podle Jiřího Horníčka se míra podílu Jacquese Bachracha a českého scenáristy Eduarda Šimáčka lišila v závislosti na původu materiálů, v nichž jsou informace uvedeny. Rakouské materiály totiž údajně zveličují Bachrachův podíl a české zase Šimáčkův. Z dostupných pramenů ale bohužel není zcela jasné, proč tomu tak bylo. V případě režiséra sice Elektafilm neangažoval význačného zahraničního režiséra, ale Gustav Machatý roku 1926, tedy rok před *Švejkem*, natočil adaptaci Tolstého *Kreutzerovy sonáty*, jež se setkala s úspěchem i za československými hranicemi.¹⁹⁶ S Machatým měl navíc Elektafilm kontakty i prostřednictvím Julia Schmitta, v jehož samostatné produkci *Kreutzerova sonáta* vznikla.¹⁹⁷

Třetí z bodů zmiňovaných Auerbachem bohužel nelze na základě dostupných zdrojů v případě *Švejka v civilu* potvrdit ani vyvrátit, o dohledu finančníka nad produkcí se totiž ani okrajově nezmiňují. Nicméně na rozdíl od svého předešlého filmu na něm Elektafilm spolupracoval se zahraničním koproducentem, konkrétně s vídeňskou společností Hugo Engel Film. Dostupné prameny se bohužel nezmiňují, jak byl na výrobě filmu Hugo Engel Film zainteresován po finanční stránce.¹⁹⁸ Spolupráci se zahraniční společností lze společně s angažováním zahraničních tvůrců považovat za známky snahy Elektafilmu rozšířit možnosti uplatnění vyráběného snímku na zahraničních trzích.¹⁹⁹

Podle zápisu ze schůze správní rady z 5. listopadu 1929 se ale filmová výroba Elektafilmu za němé éry nevyplácela a správní rada se ji dokonce na návrh Jana Reitera jednohlasně rozhodla zcela zastavit.²⁰⁰ Prodělnosti vyráběných filmů nasvědčuje i to, že náklady na výrobu *Únosu bankéře Fuxe* Elektafilm odepisoval v bilanci za rok 1926 jako nedobytnou pohledávku.²⁰¹ České filmy k distribuci Elektafilm místo toho hodlal získávat

---

195 Exteriéry k filmu navíc byly natáčeny ve švýcarském Davosu a v Německu u Severního moře. Opěla, Vladimír (1995): *Český hraný film I. (1898–1930)*. Praha: NFA, s. 120–121.

196 Horníček, Jiří (2011): *Gustav Machatý, Touha dělat film*. Brno: Host, s. 62–66.

197 Opěla, Vladimír (1995): *Český hraný film I. (1898–1930)*. Praha: NFA, s. 99–100.

198 Při sběru pramenů jsem ale nezvládl pátrat v rakouských archivech, tudíž nelze vyloučit, že by se v nich mohly k tomuto tématu nacházet některé užitečné informace.

199 Šlo o stejnou společnost, která prostřednictvím Aloise Weila vlastnila podíl v Moldaviafilmu, který později ve 30. letech prodala Elektafilmu. Opěla, Vladimír (1995): *Český hraný film I. (1898–1930)*. Praha: NFA, s. 199.

200 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 5. 11. 1929.

201 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 22. 3. 1926.; Snímek byl nakonec 24. června 1927 prodán na kila O. Meissnerové (pravděpodobně se jedná

až jako hotové výrobky od jiných společností. Zástupci Elektafilmu původně dokonce hodlali vymínit možnost nejprve film před odkoupením zhlédnout, aby se přesvědčili o jeho kvalitě.²⁰² Rozhodnutí o zastavení vlastní výroby ztratilo platnost s příchodem prvních amerických zvukových filmů do Prahy na podzim 1929. Zástupci Elektafilmu sledovali jejich úspěch v pražských premiérových kinech a rozhodli se znovu přistoupit k vlastní filmové výrobě.²⁰³

Ve srovnání s němou érou se v zvukové éře několikanásobně navýšily výrobní náklady na film. Podle článku Jana Reitera z roku 1923 činily průměrné náklady na výrobu českého němého filmu 120 000–140 000 korun. Nejstarší film z produkce Elektafilmu, *Únos bankéře Fuxe*, pak měl disponovat ještě nižším rozpočtem, vykalkulovaným přibližně na 100 000 korun. V tomto konkrétním případě ale oproti původním propočtům náklady neočekávaně narostly až na 320 000 korun.²⁰⁴ Podle článku „Was wird nun? Produktionskosten und Rentabilität des heimisches Tonfilms“ činily při jedenácti natáčecích dnech v ateliéru náklady na výrobu němého filmu v roce 1928 v průměru 225 900 Kč, což je částka dvakrát vyšší než ta, kterou uvedl Jan Reiter. V roce 1932 pak zvukový film při stejném počtu dní strávených v ateliéru stál 692 300 Kč, přičemž část nákladů přímo spjatá se zvukovým natáčením činila přibližně jednu třetinu celého rozpočtu. Výše uvedené částky ukazují, že se jen náklady na produkci filmu zvedly přibližně trojnásobně. Elektafilm proto musel hledat způsoby, jak pro tento účel získat dostatek financí.²⁰⁵

Elektafilm se stal jednou z největších a nejúspěšnějších českých meziválečných výroben. Podle Jiřího Havelky stihl mezi lety 1930 a 1941 vyrobit celkem 46 filmů. Dceřiná společnost Elektafilmu, Slaviafilm, natočila pak mezi lety 1932 a 1941 ještě dalších 25 snímků. Společnostmi, jež vyráběly srovnatelný počet filmů, byly Lucernafilm Miloše Havla, který mezi lety 1937 a 1945 vyprodukoval celkem 47 filmů, dále Ocean-

---

o společníci Meissnerfilmu Elsu Lordovou Meissnerovou). NFA, f. Elekta a. s., k. 28, sign. X/n, inv. č. 383, Zásobník filmových kopií (17. 10. 1924 – 27. 9. 1927).; – (1932): Naše půjčovny. *Filmový kurýr* 6, č. 37 (9. 9.), s. 12.

202 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 5. 11. 1929.

203 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 22, Protokol o III. Valné hromadě, 30. 4. 1930.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 3. 5. 1930, 4. 9. 1930.

204 Reiter, Jan (1923): Za českým filmem. *Film*, 3, č. 23-24 (31. 12.), s. 23.; Štábla, Zdeněk (1982): *Rozšířené téze k dějinám československé kinematografie 1919–1939 (část 2)*. Praha: Filmový ústav, s. 241.

205 Szczezanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 37–39.

National s 41 snímky (1931–1945) a následně Meissnerfilm s 31 filmy natočenými mezi lety 1931 a 1939. Kromě těchto významnějších výrobců v Československu mezi lety 1930 a 1945 existovalo ještě na 40 dalších společností, jež byly schopné vyrobit pouze od jednoho do tří titulů.²⁰⁶ Ze zvukové produkce Elektafilmu vyrobené do roku 1939 se hned 11 snímků stalo v pražských kinech nejúspěšnějšími filmy roku. Jednoznačně největší diváckou oblibu si získaly tři komedie s Vlastou Burianem – *C. a K. polní maršálek*, *To neznáte Hadimršku* a *Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa* (1932). Pokud se vezme v potaz délka premiérových hracích dob těchto filmů, tak všechny tři snímky zaujímají v letech, v nichž byly uvedeny, mezi ostatními promítanými nejvyšší pozici.²⁰⁷

I ve zvukové éře, kdy Elektafilm začal vyrábět filmy ve větším množství, tvořila distribuce filmů hlavní oblast aktivit Elektafilmu. Jasně to vyplývá z porovnání poměru počtu filmů vyrobených Elektafilmem vůči celkovému objemu půjčovaných snímků uvedené Jiřím Havelkou v publikaci *Československé filmové hospodářství*. Roku 1930 se v distribuční nabídce Elektafilmu objevilo nových 19 filmů, přičemž pouze dva z nich pocházely z produkce Elektafilmu. O rok později Elektafilm vyprodukoval z 26 distribuovaných filmů pouze šest. Podobným způsobem se situace vyvíjela i v následujících letech – 1932 půjčoval 20 filmů a jen dva vlastní, 1933 z celkových 16 půjčovaných snímků vyrobil tři a ještě o rok později Elektafilm opět natočil pouze tři filmy z 20, jež měl tehdy v distribuční nabídce. S výjimkou roku 1935, kdy při šesti vyrobených snímcích Elektafilm dovezl „pouze“ dalších 10, byl poměr dovezených a vyrobených filmů téměř stejný. Pokles výroby mezi lety 1935 a 1936 pravděpodobně způsobilo přesycení domácího trhu snímky české produkce naznačované archivními prameny – domácí výroba dokonce roku 1936 zaujímala na vybraném půjčovném nejnižší procentuální podíl od roku 1931.²⁰⁸

---

206 Srov. Havelka, Jiří (1967): *Kronika našeho filmu*. Praha: Filmový ústav, s. 53.; Szczeapanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 36–37.

207 *C. a K. polní maršálek* se roku 1930 v premiéře nepřetržitě promítal 22 týdnů, film *To neznáte Hadimršku* se o rok později udržel na programu premiérových kin 14 týdnů a *Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa* v roce 1932 celých 17 týdnů. Szczeapanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 250–251, 315–321.

208 Viz Tabulka č. 2. Havelka, Jiří (1935): *Čs. filmové hospodářství v letech 1929–1934*. Praha: Čefis, s. 123–124, 126, 128, 130, 132, 134.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 4. 2. 1932.; Szczeapanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 39–41.

POČET NOVÝCH ZVUKOVÝCH FILMŮ V DISTRIBUČNÍ NABÍDCE ELEKTAFILMU ²⁰⁹										
	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Vyrobena Elektafilmem	0	2	6	2	3	2	6	3	4	4
Distribučováno Elektafilmem celkem	1	19	26	20	16	20	23	20	15	11

Stejně jako téměř všechny další soudobé české výrobní Elektafilm nedisponoval vlastními filmovými ateliéry, téměř všechny jeho filmy proto musely vznikat v pronajatých ateliérech společnosti AB, ať už na Vinohradech nebo později ve zvukové éře na Barrandově. AB sice díky vlastnictví těchto ateliérů získala monopolní postavení, ale Elektafilm mohl hypoteticky mít snazší pozici při vyjednávání volných ateliérových termínů, protože Julius Schmitt s Osvaldem Koskem byli zároveň akcionáři jak Elektafilmu, tak AB. Schmittovy vazby na společnost AB mimo jiné dokazuje i snímek *Karel Havlíček Borovský* (1931), který vznikl ve společné produkci Schmitta a společnosti AB. Jiří Horníček navíc ve své diplomové práci zmiňuje, že mezi Elektafilmem, Slaviafilmem a Moldaviafilmem na jedné straně, a společnostmi AB a Lucernafilm na straně druhé byla roku 1938 uzavřena dohoda o vzájemné spolupráci a využití ateliérů.²¹⁰ Jen zcela výjimečně využil Elektafilm i přes původní plány při odkupu Slaviafilmu možností zahraničních ateliérů – při produkci *Švejka v civilu* a Machatého *Extase* využil Elektafilm služeb ateliéru v Schönbrunn u Vídně. V případě němeého filmu se jednalo o záměr od naprostého počátku produkce filmu, v případě *Extase* se Elektafilm musel takto rozhodnout, protože režisér Gustav Machatý nestihl dokončit práce na svém snímku v době, již měl rezervovanou ve vinohradských ateliérech AB a z jejich kapacitních důvodů musel natáčení přesunout do Schönbrunn.²¹¹

V porovnání s jinými soudobými výrobny měl Elektafilm další nespornou výhodu. Podařilo se mu totiž získat úzké obchodní spojení s několika kiny, z nichž část dokonce sám spravoval. Díky tomu nepřímo dosáhl vertikální integrace a mohl pak proto mnohem

209 Počty filmů vyrobených Elektafilmem jsou včetně jazykových verzí. Roku 1935 je do seznamu započítána německy dabovaná verze *Tatranské romance*. Viz také tabulka č. 2.

210 Horníček, Jiří (2000): *Miloš Havel a český filmový průmysl*. Praha: Univerzita Karlova, s. 70.

211 Opěla, Vladimír (1995): *Český hraný film I, 1898–1930*. Praha: Národní filmový archiv, s. 199.; Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 91–93, 142–143.; Horníček, Jiří (2011): *Gustav Machatý, Touha dělat film*. Brno: Host, s. 62–66.

snadněji prodat své filmy některému z nich. Samotný úmysl vyrábět české filmy mohl být částečně motivován možnostmi jejich pozdějšího využití v rámci obchodní strategie nazývané „navěšování“ – při navěšování půjčovna obvykle společně s jedním atraktivnějším filmem donutila kino ke koupi několika méně zajímavých titulů.²¹² Praktika navěšování byla v Československu známá již od poloviny 20. let. Přestože ji ministerstvo obchodu v roce 1931 zakázalo, používala se i nadále a Elektafilm podle všeho nebyl v tomto počínání výjimkou. Jako důkaz lze uvést zápis o rozšířené výborové schůzi Ústředního svazu kinematografů v ČSR z 9. dubna 1936, na který odkazuje Petr Szczepanik ve své monografii *Konzervy se slovy*. Podle tohoto zápisu Elektafilm žádal při prodeji jednoho českého odebrání dalších čtyř filmů.²¹³

5.1 Financování výroby

Jak jsem již zmiňoval výše, česká filmová výroba nenesla producentům velké zisky. Nasnadě je tak ale otázka, z jakých zdrojů financovali své filmy, jestli kapitál pro jejich výrobu získávali z vlastních zdrojů, prostřednictvím bankovních úvěrů nebo nějakým jiným způsobem. V dostupných zdrojích se ale o této problematice objevují spíše nepřímé zmínky, z nichž si lze udělat spíše rámcovou představu o způsobu financování českých filmů obecně, o konkrétních případech se v nich ale nalézají naprosté minimum informací.

Část nákladů na výrobu kryly zisky z distribuce filmů, z nichž Elektafilm na konci účetního roku vždy prokazatelně převáděl část do zvláštního rezervního fondu, z něhož je posléze čerpal.²¹⁴ Ale tento zdroj financí by při nárůstu nákladů pravděpodobně nestačil pokrýt potřebu, proto své filmy Elektafilm prodával jako ostatní české společnosti takzvaně naslepo, což znamenalo, že svůj film ještě před jeho natočením prodával majitelům kin, aby od nich mohl předem vyinkasovat zálohu, jež pak sloužila jako částečné krytí výrobních nákladů. Článek „Finanční středisko čs. kinematografie“ otištěný ve *Filmovém kurýru* v roce 1934 tvrdí, že „podnikatel určitého filmu – za našich poměrů

---

212 Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 77–79.

213 Pro porovnání podle zápisu z téže schůze požadoval Dafa-film při nákupu snímku *Světlo jeho očí* (1936) po kinech odebrání dalších devíti filmů. Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 77–79.; –ák.(1926): Navěšování cizí produkce na české filmy. *Zpravodaj zemského svazu kinematografů v Čechách* 6, č. 6 (10. 6.), s. 1–2.

214 V roce 1929 se správní rada Elektafilm rozhodla vyplatit nižší dividendy a ušetřenou částku převést právě do rezervního fondu. NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 22, Zpráva o obchodním roce 1929.

zpravidla majitel půjčovny – značný kapitál si vypůjčí od některého z majitelů velkých premiérových kin v Praze, jemuž zadá premiéru.²¹⁵ V případě Elektafilmu tato spolupráce sice pravděpodobně také fungovala, ale bohužel nelze přesně potvrdit, za jakých podmínek, protože se o ní archivní prameny ani okrajově nezmiňují, prakticky lze jen vysledovat, v jakých kinech byly snímky Elektafilmu premiérově promítány.²¹⁶ Když společnost zadala snímek v premiérovém kině, její zástupci pak údajně začali dále shánět závazné objednávky na své filmy, a kde jen to šlo, ihned vybírali zálohu. Pokud i poté neměl výrobce dostatek peněz, mohla mu společnost AB poskytnout pomoc v podobě odkladu na nájemném za ateliér.²¹⁷

Kromě prodeje majitelům kina se v případě výroby více jazykových verzí otevírala i možnost prodat své filmy před jejich dokončením zahraničnímu distributorovi. Poměrně podrobně to dokládají kartotéční lístky filmů dokumentující prodej do ciziny, v nich se téměř u každého filmu s více jazykovými mutacemi objevuje záznam o obchodní dohodě uzavřené ještě před dokončením konkrétního filmu.²¹⁸ Zcela ojedinělým případem, co se týče financování, se stal snímek *Extase*, na němž byl finančně zainteresován i jeho režisér Gustav Machatý. Ten svůj podíl na výrobě filmu ale nehradil přímo, když se film natáčel, ale až zpětně z toho, co *Extase* utržila při distribuci.²¹⁹

5.2 Jazykové verze

Při zpracovávání této kapitoly o jazykových verzích filmů a sérii filmů s Vlastou Burianem pro mne byla důležitá studie „Hollywoodský Babylon“ napsaná Ginette Vincendeauovou. Autorka v něm rozeznává tři kategorie filmů s více jazykovými verzemi – simultánně natáčené, snímky vyrobené podle téhož námětu, ale s určitou časovou prodlevou mezi natáčenými verzemi, a třetí, poslední kategorie vícejazyčných filmů – patří do ní například film Georga Wilhelma Pabsta *Kamarádi* (1931), v němž se objevují postavy francouzských

---

215 – (1934): Finanční středisko čs. kinematografie. *Filmový kurýr* 8, č. 15 (13. 4.), s. 1.

216 Podrobněji viz tabulky č. 4 a kapitola Provozování kin.

217 Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 37–39.

218 NFA, f. Elekta a. s., k. 16, sign. V/e, inv. č. 252, Kartotéka prodeje filmů do ciziny, 1930–1942.

219 Horníček, Jiří (2011): *Gustav Machatý, Touha dělat film*. Brno: Host, s. 130–132.; Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 37–39.

a německých horníků, kteří mluví svými rodnými jazyky. U simultánně natáčených verzí rozlišuje Vincendeauová dvě hlavní podkategorie – filmy s dvěma až třemi jazykovými verzemi natáčené většinou jedním režisérem, filmy s větším počtem verzí (natáčely se snímky i se 14 jazykovými mutacemi), kde většinou každou verzi točil jiný režisér (někdy mohl režisovat dvě či tři verze tentýž člověk). Kromě osobnosti režiséra píše autorka textu také o využívání herců, kteří ovládali více jazyků – ti pak totiž mohli být obsazeni do více jazykových verzí téhož filmu.²²⁰ Z tohoto jsou nasnadě otázky, jimiž se budu zabývat v této kapitole – do jaké z kategorií by patřily jazykové verze z produkce Elektafilmu a zda na více verzích téhož filmu pracovali stejní tvůrci. Kromě toho je důležitou otázkou i spolupráce Elektafilmu se zahraničními obchodními partnery.

Natáčení filmů s více jazykovými verzemi bylo v Československu ve 30. letech běžnou praxí. Z celkových 296 filmů vyprodukovaných v Čechách mezi lety 1930 a 1938 mělo 39 filmů více jazykových verzí. Na 12 z těchto 39 se jako producent podílel Elektafilm nebo jeho dceřiná společnost Slaviafilm a jejich filmy proto tvoří téměř celou třetinu z tohoto počtu.²²¹

Při výrobě většiny snímků, u nichž se plánovalo více jazykových verzí, Elektafilm používal podobnou strategii: nevyráběl je jako samostatný výrobce, ale získával pro jejich natáčení zahraničního koproducenta, s nímž se poté dělil o zisky. Nejčastějším koproducentem jazykových verzí byla od počátku 30. let berlínská společnost Ondra-Lamač Film založená původně českým režisérem Karlem Lamačem a herečkou Anny Ondrákovou – s touto firmou Elektafilm kromě níže popisované spolupráce na filmech s Vlastou Burianem natočil operetu *Polská krev* (1934). Vedle Ondra-Lamač Filmu spolupracoval Elektafilm i s dalšími společnostmi – německým Sonorfilmem, francouzskou firmou Gaumont Franco Film Aubert nebo s rakouskou společností Donau-Film na snímku *Falešná kočička*.²²²

---

220 Vincendeauová, Ginette (2004): Hollywoodský Babylon, Nástup zvukového filmu a jazykových verzí. *Illuminace* 16, č. 2, s. 6–7.

221 Ve zmíněných 39 filmech nejsou započítány tři české jazykové verze natočené americkým studiem Paramount ve francouzských ateliérech v Joinville. Druhým největším producentem byl s osmi jazykovými verzemi Meissnerfilm. Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 62.

222 Jednalo se ale o poslední společnou koprodukcí s Donau-filmem, německá verze *Falešné kočičky* byla posledním dokončeným filmem této firmy. Loacker, Armin (1999): *Anschluß im 3/4-Takt. Filmproduktion und Filmpolitik in Österreich*. Trier: WVT Wissenschaftlicher Verlag Trier, s. 225.; Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 249–250.

Kromě Elektafilmu získávaly zahraničního koproducenta pro výrobu svých filmů i některé další společnosti, jako například Wolframfilm, jenž ve společné produkci s berlínským Avanti-filmem natočil českou a německou verzi filmu *Tisíc za jednu noc* (1932), dále lze například uvést film *Štvaní lidé* (1932–1933) společností Panfilm a Emcofilm, případně z druhé poloviny 30. let film *Poslíček lásky* (1937) vyroben Metropolitan a Lord-Film či *Důvod k rozvodu* (1937) natočený Moldaviafilmem a Ondra-Lamač Filmem. Ne všechny československé výrobní ale pro výrobu vícejazyčných verzí svých filmů získávaly zahraničního koproducenta. Brněnský Terrafilm v roce 1934 sám vyprodukoval českou a německou verzi filmu *V cizím revíru* a Metropolitan natočil českou a německou verzi snímku *Panenka*.²²³ Díky špatnému finančnímu zajištění nákladné výrobní se i v této době našel film, který díky nedostatku financí a kapitálu jeho výrobce nakonec nikdy nedokončil. Byl jím snímek *Svatá lež* natáčený v roce 1935, jenž podle slov Václava Binovce původně vznikal v české, německé a anglické jazykové verzi.²²⁴ Podle Ivana Klimeše je navíc možné, že si takto film pořizoval alespoň zdánlivý zahraniční původ, který mu pak pomohl obejít opatření omezování dovozu filmů v cílových zemích.²²⁵

Získávání zahraničního koproducenta nebylo v případě Elektafilmu výlučným pravidlem. Ve vlastní produkci natočil například roku 1935 francouzskou jazykovou verzi snímku *Život je pes*, přičemž Českou a německou verzi tohoto filmu vyrobil v letech 1933 a 1934 Moldaviafilm.

Elektafilm natáčel jazykové verze svých filmů jak současně, tak i s časovou prodlevou mezi oběma snímky. S výjimkou poměrně specifického případu snímku *Extase* vyráběné paralelně ve třech verzích k tomu docházelo zpravidla při natáčení francouzských jazykových verzí filmů. Totéž platilo i v případě německé jazykové verze *Falešné kočky*, jež vznikala s půlročním zpožděním po české. Rozhodnutí vyrobit tento film patrně bylo motivováno možnostmi jeho využití ve Francii prostřednictvím obchodních kontaktů Josefa Auerbacha. Elektafilm musel od tehdejšího vlastníka Moldaviafilmu Ludvíka

---

223 V případě snímku *V cizím revíru* je zvláštností, že obě jazykové verze měly totožné obsazení, ale vzhledem k tomu, že je minimálně česká verze snímku po většinu doby natočena jako němá a dokonce obsahuje několik mezititulků, tak zde herci pravděpodobně neměli při natáčení žádné větší komplikace způsobené neznalostí českého nebo německého jazyka. Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 67.

224 NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Václavem Binovcem vedli Zdeněk Štábla, Jaroslav Brož, Myrtil Frída a Luboš Bartošek (10 OS – 4/4) (1968).

225 Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 67.

Kantůrka na výrobu tohoto snímku odkoupit autorská práva za 20 000 franků. Jejich odkoupení navíc odsouhlasila správní rada na schůzi své správní rady několik dní poté, co francouzský partner přislíbil převzetí distribuce filmu na území Kanady za podmínek garantujících Elektafilmu minimálně 13 000 franků.²²⁶ Vzhledem k době, jež uplynula mezi natočením všech tří verzí, se ale Elektafilmu pravděpodobně nepovedlo uspořít náklady tak, jako kdyby natáčel všechny verze najednou. Stejným případem by pak byla nedokončená německá jazyková verze operety *U svatého Antoníčka*, o jejíž možné výrobě Elektafilm neúspěšně jednal v roce 1936, tři roky po vzniku české verze.²²⁷

Vzhledem k tomu, že německé jazykové verze směly být v Československu promítány pouze v obcích, kde německé obyvatelstvo tvořilo nadpoloviční většinu (s výjimkou Prahy, kde pro německou menšinu hrálo kino Urania), tak s nimi zákonitě při jejich výrobě musel producent počítat především pro export.²²⁸ Jejich vývozem Elektafilm mimo jiné získával nedostatkové valuty, které potřeboval pro nákup zahraničních filmů. V době krize pak byl dovoz ze zahraničí ještě zpřísněn omezeními obchodu s devizami, zavedenými československou vládou.²²⁹

Výjimku ze zákazu promítání v Československu tvořily německé jazykové verze filmů *Port Arthur* (jeden týden v kině Juliš, dva týdny v kině Světozor), *Taneček panny Márinky* (dva týdny v biografu Alfa) a v roce 1938 německá jazyková verze *Falešné kočky* promítaná pod názvem *Zamilovaná srdce* (1938) v kině Juliš.²³⁰ Od prvních dvou jmenovaných nevznikla česká verze, natočeny byly pouze francouzská a německá. Nelze ale bohužel potvrdit, zda právě neexistence české jazykové verze umožnila povolení k jejich promítání. U *Zamilovaných srdcí* dostupné zdroje ani vzdáleně nenaznačují, proč byl snímek nakonec propuštěn do distribuce.

---

226 Pro území Belgie, Francie a francouzských kolonií podle kartotéčního lístku prodal Elektafilm tento snímek až v květnu následujícího roku. NFA, f. Elekta a. s., k. 16, sign. V/e, inv. č. 252, Kartotéční list snímku *Achille (Život je pes frc.)*.

227 Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 35.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 9. 7. 1935.; NFA, f. Elekta a. s., k. 12, sign. V/a, inv. č. 204, Nabídky na zfilmování operety, 29. 5. 1936.

228 Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 63–64.

229 „Vzhledem k napjatosti platební bilance byla Národní banka přinucena obnovit v roce 1931 vázané, devizové hospodářství. V dalším období přikročila vláda k regulaci devizového hospodářství vyhlášením povinnosti příjemců plateb z ciziny nabídnout devizy Národní bance k výměně. Dovozní transakce byly podmíněny povolením, na jehož základě banka přidělovala devizy.“ Součástí této státní politiky pravděpodobně bylo i zavedení kontingentního systému, který výrazně omezoval podmínky dovozu filmů do Československa. Průcha, Václav (2004): *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992 1. díl, období 1918–1945*. Brno: Doplněk, s. 270–271.

230 Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 265–266, 344–345.

Zvláštním případem mezi snímky s více jazykovými mutacemi se stala opereta *Taneček panny Márinky*. Ta vznikla především jako exportní film v německé a francouzské jazykové verzi, přičemž v dostupných archivních materiálech se o výrobě české verze nenalézají žádné informace.²³¹ Samotný průběh produkce *Tanečku panny Márinky* ale prameny ani okrajově nezmiňují, v zápise ze schůze správní rady se o něm objevuje zpráva, až když byl dokončen.²³² Podle tohoto zápisu rozpočet pro obě jazykové verze filmu sice přesáhl celé 3 000 000 korun, ale správní rada od něho očekávala dobré výdělky, protože již měla na garancích pro francouzskou verzi přislíbeno 600 000 franků. Německé verze se ujal německý Bavaria-film.²³³

Jediným srovnatelným filmem v české kinematografii vyrobeným v německé a francouzské jazykové verzi se roku 1936 stal *Port Arthur* z produkce společnosti Slaviafilm.²³⁴ U něho ale nelze potvrdit, že by na průběh výrobu měl vliv Elektafilm. Vznikl totiž v době, kdy se Elektafilm pokusil prodat akcie Slaviafilmu, jež vlastnil. Přestože tyto akcie nebyly v rukou Elektafilmu, tak se na jeho prodeji do zahraničí zcela jistě výraznou měrou podílel Josef Auerbach.²³⁵

S Auerbachovou pomocí byl snímek prodán do zahraničí ještě před svým dokončením a očekávané zisky z jeho prodeje měly pokrýt téměř celý rozpočet dosahující 1 000 000 německých marek. Podle předběžných kalkulací měly být tyto náklady pokryty takto: 250 000 marek jako garancii na promítací monopol pro území Belgie, Francie a francouzských kolonií měla složit pařížská filiálka Tobisu, Film-Sonores-Tobis a. s., berlínská společnost Europa Filmverein A. G. pak spolu s firmou Tobis-Cinema Vertriebs-A. G. garantovala za práva pro Německo, Holandsko, Švýcarsko a Rakousko 603 000 marek. Ze zbylých nekrytých 147 000 marek tvořilo 80 000 honorář režisérů obou

---

231 V katalogu *Český hraný film* se však objevuje poznámka, že podle *Catalogue des films français de long métrage 1929–1939* vznikla také česká verze, kterou natočil stejný režisér s herci Václavem Vydrou starším, Karlem Jičínským, Růženu Šlemrovou a Andulou Sedláčkovou. Francouzská jazyková verze filmu pravděpodobně ani nebyla v Československu distribuována, protože ji Jiří Havelka neuvádí v seznamu filmů distribuovaných Elektafilmem. Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 344–345.; Havelka, Jiří (1937): *Československé filmové hospodářství 1936*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru, s. 32–33.

232 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 12. 12. 1935.

233 Dohoda s německým distributorem viz kapitola 3.1.4 Odkoupení Moldaviafilmu. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 12. 12. 1935, 21. 2. 1936.; NFA, f. Elekta a. s., k. 16, sign. V/e, inv. č. 252, Kartotéční list snímku *Hoheit tanzt walzer* (prodej do ciziny).

234 Podle Norberta Auerbacha sice snímek vznikl v české, anglické a německé verzi, nicméně o výrobě anglické a české verze neexistuje žádný další doklad. NFA, Sbirka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).

235 Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 265–266.; NFA, f. Slaviafilm, k. 1, sign. I/c, inv. č. 13, Protokol ze schůze správní rady, 14. 9. 1936.

jazykových verzí filmu – ten jim měl být splacen až během exploatace filmu. Zbytek měly činit režijní náklady na produkci, z nichž pouze 35 000 marek musel výrobce zaplatit okamžitě – okamžité proplacení vyžadovaly například platy herců. Po odečtení všech garancí a částek, s jejichž splacením se počítalo až na pozdější dobu, zůstalo nekrytých už jen 27 000 marek. Tento návrh na financování předložil inženýr Emil Lustig Národní bance, která ho bez výhrad odsouhlasila. Podle Lustigova vyjádření vše proběhlo tak hladce, protože by předložený plán nevyžadoval udělení žádných devíz, ba naopak mělo odhadem za půjčovné dojít z Francie do Československa přibližně 500 000 franků.²³⁶ Jak plyne z těchto plánů na možnosti prodeje vyráběného filmu, Elektafilm od počátku přípravných prací neuvažoval o tom, že by se pokusil o jeho distribuci na československém území.²³⁷

V českém prostředí byly natáčeny filmy spadající do dvou prvních kategorií, vícejazyčné snímky zde nevznikaly a nebudu se jimi proto už dále zabývat. Jedním z důvodů pro výrobu více jazykových filmů současně byla úspora nákladů, které výrobce dosáhl opakovaným využitím stejných zdrojů (např. stavby v ateliéru, filmový štáb, námět a scénář). U filmů spadajících do druhé kategorie ale nelze díky mezeře mezi prodlevě obou filmů počítat se stejnou měrou úspor. Ty se stále týkaly přípravy scénáře a či případně i hereckých honorářů, ale zcela jistě ne ateliérových prací a využití stejných staveb v ateliéru.²³⁸

Francouzské verze pak zpravidla mívaly oproti českým a německým kompletně změněné herecké obsazení – jedinou výjimku z tohoto pravidla tvořila Machatého *Extase*. U ní totiž všechny tři jazykové verze (česká, německá, francouzská) vznikaly paralelně a hereckým obsazením se odlišovala pouze francouzská, u které museli tvůrci přeobsadit jen dvě role, a to navíc pouze kvůli výslovné žádosti francouzského koproducenta.²³⁹ Ve

---

236 NFA, f. Slaviafilm, k. 1, sign. I/c, inv. č. 13, Protokol ze schůze správní rady, 14. 9. 1936.; V rámci těchto propočtů ale Emil Lustig s Josefem Auerbachem nezmiňují, že by film získal od Filmového poradního sboru jakýkoliv příspěvek. Možné ale je také to, že v rámci celého rozpočtu představoval tento příspěvek pouze nepatrnou částku – v případě výroby jazykové verze měl být výrobci přiznán příspěvek ve výši 40 000 Kč. Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 67.

237 Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 265–266.

238 Ivan Klimeš uvádí příklad vídeňské filmové burzy, kde pokud se objevily české filmy, tak se až na výjimky jednalo buď o německé jazykové verze nebo filmy nadabované do němčiny. Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 63–64.

239 Žádost francouzského koproducenta navíc byla motivována snahou zvýšit atraktivitu tohoto filmu pro cílové publikum ve Francii a dalších frankofonních zemích. Horníček, Jiří (2011): *Gustav Machatý, Touha dělat film*. Brno: Host, s. 130.; Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový

většině případů došlo ke změně obsazení především hlavních rolích, jen málo herců by totiž bylo schopných sehrát své role ve dvou různých jazycích – Vlasta Burian byl v tomto směru výraznou výjimkou. Jediným srovnatelným příkladem v československé kinematografii byl česko-rakouský herec Rolf Wanka, jenž mezi lety 1935 a 1937 natočil šest filmů s více jazykovými verzemi, a Anny Ondráková v české a německé verzi *Polské krve* – ta se ale jak v Čechách, tak v zahraničí proslavila ještě před natočením tohoto snímku.²⁴⁰

Stejně jako byl Elektafilm společně se Slaviafilmem největším meziválečným producentem českých filmů, tak byly obě firmy také nejvýznamnějšími výrobci jazykových verzí českých filmů. Vyrobity totiž téměř celou třetinu z celkového počtu těchto snímků. Pokud bych měl použít kategorie jazykových verzí filmů zmiňované v úvodu, tak Elektafilm vyráběl filmy jak simultánně, tak s časovou prodlevou. Je ale nezbytné poznamenat, že paralelně byly natáčeny německé mluvené verze a s prodlevou francouzské. Na jazykových verzích svých filmů Elektafilm velice často spolupracoval se zahraničními producenty. v tomto počítání ale rozhodně nebyl výjimkou, podobné obchodní kontakty se zahraničím udržovaly i další soudobé filmové výrobny. Na příkladu *Tanečku panny Márinky* a *Port Arthuru*, u něhož dojednával prodej do zahraničí Josef Auerbach, se potvrzuje hypotéza o prodeji ještě nedokončených filmů zmíněná v předcházející kapitole o financování filmů. Nabízí se ale otázka, jak by tyto závěry šlo aplikovat na jeden konkrétní příklad, u něhož by bylo možné detailně popsat zmíněné problémy spojené s výrobou. Pro tento účel jsem si vybral snímky, které Elektafilm natočil s populárním komikem Vlastou Burianem.

5.2.1 Elektafilm a spolupráce s Vlastou Burianem

Jak již bylo zmíněno výše, patrně nejúspěšnějšími filmy, které Elektafilm vůbec vyrobil, se staly komedie s Vlastou Burianem vyrobené na počátku 30. let – *C. a k. polní maršálek*, *To neznáte Hadimršku*, *On a jeho sestra* (1931) a *Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa* (1932).²⁴¹ Po natočení těchto čtyř filmů spolupracoval Vlasta Burian se

---

průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 63–64.

240 Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 68.; Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 263–265.

241 Zmiňuji zde i film *Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa*, přestože nakonec vznikla pouze francouzská

společností Elektafilm již jen na dvou filmech, které vznikly pouze v české verzi – *Funebrákovi a Hrdinném kapitánu Korkoránovi* (1934). O výrobě obou snímků, natož o způsobu jejich financování, se dostupné zdroje zmiňují jen okrajově, a proto se následující kapitola bude zabývat právě čtyřmi výše jmenovanými filmy natočenými v několika jazykových mutacích.²⁴²

Vedle filmů produkovaných Elektafilmem vznikly ještě dva snímky s více jazykovými verzemi a Vlastou Burianem v hlavní roli pod produkčním vedením společnosti Meissnerfilm.²⁴³ Jak jsem zmiňoval již v minulé kapitole, tyto snímky s Vlastou Burianem byly svého druhu výjimkou, protože se v hlavních rolích filmů v různých jazycích českých i německých verzí objevil tentýž herec.²⁴⁴

První zmínka o nejstarším z výše zmíněných filmů s Vlastou Burianem pochází ze zápisu ze schůze správní rady z května 1930, kde správní rada společnosti projednávala možnosti získání kapitálu potřebného pro jeho výrobu. Současně s tím plánovala i nákup dvou nových zvukových filmů – *Když struny lkají* (1930) a *Filosofská historie* (1930?)²⁴⁵ a propočty předpokládaných výdajů a možností jejich krytí jsou provedeny pro všechny tři snímky dohromady.²⁴⁶ Celkově odhadovaná částka měla dosáhnout 2 950 000 korun, z toho 2 000 000 měla spotřebovat samotná výroba české a německé verze *C. a k. polního maršálka*. Při financování tohoto filmu se zástupci společnosti podle všeho částečně spoléhali na aktiva společnosti v celkové výši 3 571 196 korun. Z nich mělo 2 076 416 korun připadnout na zisky z půjčovného zakoupených filmů, které měla společnost teprve v budoucnu získat z jejich distribuce, dále hodlali zástupci Elektafilmu využít ke krytí vklady u peněžních ústavů (394 780 korun) a pohledávky u obchodních partnerů (1 100 000 korun). Jinou možností, jak získat peníze na výrobu filmu, byly zálohy od

---

jazyková verze bez Vlasty Buriana v hlavní roli, z výroby německé sešlo.

242 V případě druhého filmu už archivní prameny zmiňují pouze zcela okrajově počátek přípravných prací v lednu 1934, začátek samotné produkční fáze výroby 22. května téhož roku a ukončení ateliérových prací k 7. červnu. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 2. 3. 1934, 18. 5. 1934, 7. 6. 1934.

243 Jednalo se o filmy *Pobočník jeho výsosti* (1933) a *Hrdina jedné noci* (1935). Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 111–112, 256–257.

244 Klímeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Iluminace* 16, č. 2, s. 68.; Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 263–265.

245 Z natáčení *Filosofské historie* nakonec sešlo údajně kvůli tomu, že historické objekty v Litomyšli příliš změnily svůj vzhled od doby, v níž se měl děj filmu odehrávat. – (1930): „Filosofská historie“. *Český filmový zpravodaj* 10, č. 23 (31. 5.), s. 4.

246 V zápisu ze schůze správní rady je snímek *Když struny lkají* zmíněn pod názvem *Slovanská melodie*. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 5. 11. 1929.

budoucích distributorů. To se zástupcům Elektafilmu podařilo už v dubnu 1930, kdy předem sjednala smlouvu na dodání filmu s několika obchodními partnery současně – berlínský Südfilm mu přislíbil 145 000 marek, vídeňská firma S. Barthello 5 000 šilinků a dalších 850 šilinků měl Elektafilm získat od záhřebské společnosti Jugofilm. Tyto částky Elektafilm z většiny prokazatelně vyinkasoval ještě před dokončením filmu. Všechny směnky převzal Elektafilm od Südfilmu už 27. července 1930 a od zbylých dvou zmiňovaných partnerů, S. Barthella a Jugofilmu, získal Elektafilm část smluvené pohledávky vyinkasoval Elektafilm 15. srpna téhož roku. V tu dobu ještě *C. a k. polní maršálek* nebyl zcela dotočený, dokazuje to zápis ze schůze správní rady ze 4. září, podle něhož bude potřeba dotočit ještě některé scény k filmu.²⁴⁷

Původně Südfilm figuroval v plánech zástupců Elektafilmu i jako koproducent snímku, k uzavření dohody ale nedošlo, protože Südfilm odmítl přímou účast na jeho výrobě a výrobcem německé jazykové verze se místo Südfilmu stala opět společnost Ondra-Lamač film.²⁴⁸ Natáčení ateliérových scén filmu probíhalo podle kusých zpráv z dobového tisku od začátku srpna.²⁴⁹ Dne 5. a 6. srpna *Polední list* uveřejnil zmínku o natáčení filmu v souvislosti s osobou Gustava Machatého, který se vyskytl u natáčení *C. a k. polního maršálka*, kde narušil plynulost natáčení konfliktem se zástupcem společnosti Ondra-Lamač Filmu Arthurem Hohenbergem.²⁵⁰ V půlce srpna pak navštívili ateliér v průběhu natáčení snímku redaktoři *Národní politiky*²⁵¹ a v závěru srpna *Filmový kurýr* uspořádal pro své čtenáře exkurzi do Vinohradských ateliérů, kde se právě natáčel *C. a k. polní maršálek*.²⁵²

Další zpráva o výrobě filmu pochází až ze schůze správní rady ze 4. září téhož roku, kdy už měla být produkční fáze na samotném konci. Tvůrci již dokončili podle časového

---

247 NFA, f. Elekta a. s., k. 16, sign. V/e, inv. č. 252, Kartotéční list snímku *C. a k. polní maršálek* (prodej do ciziny); NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 12. 9. 1930.

248 S touto společností zamýšleli zástupci Elektafilmu na základě Auerbachova referátu vyrábět ve společné produkci i poté, co již neměly vznikat další filmy s Vlastou Burianem z důvodu jeho závazků u Meissnerfilmu. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 12. 5. 1930, 7. 6. 1934.

249 – (1930): Pravda o „skandálu“ v ateliéru A-B. *Filmový kurýr* 4, č. 32 (8. 8.), s. 2.

250 Ten působil u filmů vyráběných v koprodukcii s Ondra-Lamač Filmem jako vedoucí výroby nebo produkční (německá periodika používají termín „Produktionsleitung“). – (1934): „Polská krev“ na Barrandově. *Filmová politika* 1, č. 27 (10. 8.), s. 4.; – (1931): Vlasta Burian in Untergeschäftsaufsicht. *Internationale Filmschau* 13, č. 7 (31. 7.), s. 28.; – (1930): Vlasta Burian und Roda Roda in dem größter lustspiel dieser Saison K. und K. Feldmarschall. *Internationale Filmschau* 12, č. 8 (31. 8.), s. 33.

251 -ctý. (1930): Jak se natáčejí v Praze české zvukové filmy. *Národní politika* 48, č. 224 (16. 8.), s. 4.

252 Odborný výklad měl podat účastníkům exkurze zástupce vlastníka vinohradských ateliérů, společnosti AB inženýr Lavoslav Reichl. – (1930): Chcete vidět, jak se filmuje?. *Filmový kurýr* 4, č. 35 (29. 8.), s. 6.

plánu natáčení všech ateliérových scén. Pouze díky tomu, že vojenská správa odmítla pro potřeby natáčení uvolnit potřebné mužstvo, se pozdilo natáčení exteriérových jezdeckých scén. Natočené záběry Elektafilm nechal předvádět zástupci německého distributora Südfilmu a na základě jeho nadšených reakcí vyplatil ve směnkách Südfilm další zálohu ve výši 145 000 německých marek. Celkový rozpočet měl ale nakonec překročit původně plánované 2 000 000 korun. Ještě před natočením zmíněných jezdeckých scén činily dosavadní vynaložené náklady 1 930 000 korun, a to v této částce ještě navíc nebyly započítány licenční poplatky pro společnost Tobis.²⁵³

Vedle české a německé jazykové verze filmu *C. a k. polní maršálek* vznikla o rok později ještě verze francouzská v produkci pařížské společnosti Standard, které podle všeho Elektafilm prodal práva na zfilmování předlohy a sám se pak na její produkci nepodílel. Dostupné zdroje ale bohužel ale nezmiňují žádné další podrobnosti o její výrobě. Podle kartotéčního lístku *C. a k. polního maršálka* Elektafilm prodal také promítací práva pro většinu světa – kromě Francie s koloniemi získala firma Standard i monopol pro Belgie, Kanadu, Egypt, celou latinskou Ameriku, Japonsko a Čínu.²⁵⁴ Z původního štábu na francouzské verzi filmu prokazatelně pracovali již jen režisér Karel Lamač s kameramanem Otto Hellerem, celé herecké obsazení se oproti oběma ostatním verzím lišilo.²⁵⁵

S Vlastou Burianem byla sice uzavřena pevná smlouva pouze na natočení jednoho filmu, ale zároveň si v této smlouvě Elektafilm vymínil opci na Burianovu účast v dalším filmu. Prvním se stal již zmiňovaný *C. a k. polní maršálek* a druhým měla původně být *Aféra plukovníka Redla*. Nakonec ale do tohoto snímku obsazen nebyl, jednak protože „do dramatu nedaly by se lehce upravit scéně komické“ a jednak by údajně nebylo vhodné obsadit Buriana ve dvou filmech po sobě do role vyžadující rakouskou uniformu. Současně s uzavíráním smlouvy na druhý film doporučil Julius Schmitt získat na Buriana opci ještě pro třetí a čtvrtý snímek. Místo toho ale zástupci Elektafilmu uzavřeli 15. listopadu 1930

---

253 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 4. 9. 1930.

254 Zmíněna je zde také možnost výroby řecké verze, o ní se ale už dále žádné prameny nezmiňují, pravděpodobně k tomu ani nedošlo, kartotéční lístek nezmiňuje, zda se mělo jednat o jazykovou verzi, dabovanou verzi nebo pouze kopii s řeckými titulky. NFA, f. Elekta a. s., k. 16, sign. V/e, inv. č. 252, Kartotéční list snímku *C. a k. polní maršálek* (prodej do ciziny).

255 NFA, f. Elekta a. s., k. 16, sign. V/e, inv. č. 252, Kartotéční list snímku *C. a k. polní maršálek* (prodej do ciziny).; Na scénáři sice podle katalogu Český hraný film pracoval také Václav Wassermann, ale není jisté, zda nebyl pouze autorem českého scénáře a překlad do francouzštiny zajistili Francouzi Richard Arvay a René Pujol. Podobné údaje jsou uvedeny u německé verze, kde jsou jako scenáristé uvedeni Václav Wassermann, Richard Arvay a herecký představitel maršálka Alexander Roda-Roda. Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 49–51.

s Burianem smlouvu rovnou na třetí a čtvrtý film, přičemž za každý z nich měl Burian obdržet 7 000 marek.²⁵⁶

Další snímek s Burianem se zástupci Elektafilmu rozhodli vyrobit v koprodukcii s Ondra-Lamač Filmem. Tentokrát ale Elektafilm docílil dohody s berlínskou společností Tobis Cinéma, jež převzala 60 % nákladů, přičemž Elektafilm měl složit za českou verzi garancii 100 000 německých marek a Tobis Cinémě obstarat eskont 50 000 marek. Z celkového výnosu na Elektafilm připadalo pouze 20 %, což se sice setkalo s nelibostí ze strany Julia Schmitta, nicméně na tyto stížnosti odpověděla Tobis Cinéma, že jí na výrobě české verze nezáleží kvůli problematické návratnosti vložených nákladů, a správní rada Elektafilmu proti tomuto vysvětlení nemohla nic namítnout.²⁵⁷ Druhý snímek Elektafilmu s Vlastou Burianem nakonec vznikl pod jménem *On a jeho sestra* (1931).²⁵⁸ Dostupné zdroje se bohužel nezmiňují podrobněji o podmínkách vzniku tohoto filmu, pouze zpráva o obchodní situaci za rok 1930 podaná na valné hromadě společnosti konané 26. února 1931 konstatuje, že výroba filmu je právě v současnou chvíli dokončována a souhrnný rozpočet pro obě verze měl dosáhnout přibližně 4 000 000 korun, což je dvojnásobně vyšší částka než v případě *C. a k. polního maršálka*.²⁵⁹

O výrobě třetího filmu s Burianem, *To neznáte Hadimršku*, se začalo jednat na schůzi správní rady 3. února 1931, tedy ještě před dokončením toho předchozího. Podle původní zprávy tato produkce jako první neměla být jištěna zálohou od zahraniční distribuční společnosti, společnost Tobis Cinéma, jež se doposud tímto způsobem podílela na výrobě filmů Elektafilmu, díky všeobecné hospodářské krizi neměla dostatek volného kapitálu pro další účast na výrobě českých filmů.²⁶⁰ Josef Auerbach na schůzi správní rady zdůrazňuje, že na výrobu obou jazykových verzí filmu s předpokládaným rozpočtem 2 500 000–2 800 000 korun má Elektafilm dostatek dostupných prostředků a nebude muset pro jeho výrobu sáhnout k bankovnímu úvěru, a to i přes neúčast společnosti Tobis Cinéma na výrobě. I tentokrát se sice Elektafilmu podařilo předem prodat snímek několika zahraničním

---

256 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 4. 9. 1930, 12. 9. 1930, 21. 11. 1930.

257 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 12. 9. 1930.

258 Vedle Vlasty Buriana se v něm v hlavní roli objevila Anny Ondráková, zakladatelka Ondra-Lamač Filmu. Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 228.

259 Snímek byl navíc ve zprávě o obchodním roce označen za dosud nejdražší český film vůbec. Otázkou ale je, zda tato částka není až příliš nadsazená, z žádného jiného zdroje ale bohužel nelze získat údaje o nákladech vynaložených na výrobu tohoto snímku. NFA, Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 23, Zpráva o obchodní situaci za rok 1930.

260 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 3. 2. 1931.

společnostem ze Švýcarska, Rakouska, Rumunska a Jugoslávie, od žádné už ale neměl předem přislíbenou tak vysokou částku jako dostal od Südfilmu při výrobě *C. a k. polního maršálka*. Přislíbená částka činila celkem 10 000 šilinků a 18 000 francouzských franků.²⁶¹ Koproducentem filmu se z velice jednoduchého důvodu opět stala česko-německá společnost Ondra-Lamač Film. Její majitel Karel Lamač byl v té době jediným režisérem, jehož jméno potenciálně mohlo mít za hranicemi Československa jistou váhu, a zároveň ovládal český a německý jazyk natolik, aby mu jazykové znalosti nečinily problémy při práci na obou jazykových verzích.²⁶²

O dohodě týkající se odkoupení autorských práv ke zfilmování předlohy od berlínské společnosti Felix Erben Bloch informoval správní radu na schůzi konané 17. dubna téhož roku Josef Auerbach. Německá společnost Felix Erben Bloch původně za prodej autorských práv požadovala 20 000 marek za jednu jazykovou verzi a v případě natočení české a německé 30 000-35 000 marek. Nakonec se obě strany dohodly na 18 000 markách za práva ke zfilmování všech verzí kromě anglické. Napsání filmového scénáře měl zajistit Vlasta Burian společně se scenáristou Václavem Wassermanem, pro německou jazykovou verzi měl být scénář získán překladem českého.²⁶³ Dohotovení scénáře podle všeho nezabralo autorům dlouhou dobu, protože již v polovině července se produkční fáze výroby filmu nacházela v plném proudu a Josef Auerbach v tu dobu již jednal s provozovatelem premiérového kina Fénix doktorem Schönbaumem ohledně možného termínu premiéry. Již v červenci hodnotila správní rada Elektafilmu doposud natočené scény české verze jako „znamenité“ a německé měl scházet „originální vtip“.²⁶⁴

Podobně rozpačité jsou reakce správní rady na schůzi 22. září konané po dokončení tohoto snímku, snímek podle nich „nesplnil vložená očekávání a není velké naděje na úspěšný prodej do ciziny,“ především pak do Německa. Tento názor správní rady jen potvrzuje to, že Südfilm podle informací od Josefa Auerbacha odmítl německou jazykovou verzi filmu odkoupit kvůli nedostatku potřebných finančních prostředků. Elektafilmu se tehdy nabízely pouze méně výhodné možnosti prodeje, kdy by na svůj snímek získal směnku, jejíž splatnost by byla až za dva roky. To se v soudobé situaci hospodářské krize

---

261 Francouzské franky měl Elektafilm získat od švýcarské společnosti Pandorafilm se sídlem v Ženevě. NFA, f. Elekta a. s., k. 16, sign. V/e, inv. č. 252, Kartotéční list snímku *To neznáte Hadimršku*.

262 Vyrábět pouze českou verzi by se podle zápisu ze schůze správní rady z 2. června 1931 údajně nevyplatilo. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 2. 6. 1931.

263 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 3. 2. 1931, 17. 4. 1931.

264 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 16. 7. 1931.

jevilo jako riskantní obchodní rozhodnutí – společnost by tou dobou mohla dávno být insolventní a Elektafilm by přišel o svou pohledávku. Nakonec se Elektafilmu podařilo docílit obchodní dohody se Südfilmem až po výrazném přepracování německé verze *Hadimršky*. Problémy spojené s prodejem německé jazykové verze tohoto snímku vyústily ve vážnou debatu, zda má vůbec smysl vyrábět jazykové verze.²⁶⁵

Jako čtvrtý film s Vlastou Burianem se Elektafilm rozhodl adaptovat knihu spisovatele Huga Vavrise *Lelíček ve službách Sherlocka Holmese*. Ještě v předprodukční fázi film prošel několika změnami. Nejprve ho měl na Burianovu žádost režirovat Martin Frič, po něm měl na post režiséra usednout Gustav Machatý, jenž zároveň dostal pověření napsat k filmu scénář. Z obou variant nakonec sešlo, u Martina Friče se dostupné prameny ani okrajově nezmiňují, proč nakonec nebyl angažován, a v případě Gustava Machatého nevyhovoval napsaný scénář ani Vlastovi Burianovi, ani autorovi předlohy Hugo Vavrisovi. Gustav Machatý už měl podepsanou smlouvu na výrobu filmu, kvůli ní mu musel Elektafilm vyplatit náhradu 50 000 korun. Volba režiséra nakonec padla na Karla Lamače, který se zároveň ve spolupráci s Václavem Wassermanem stal autorem scénáře. Současně s Gustavem Machatým byl pro film angažován kameraman Jan Stallich. Ten se pak musel dělit o post kameramana s Otto Hellerem, jehož k natáčení filmu přizval Karel Lamač.²⁶⁶

Původně měl snímek vzniknout v české a německé jazykové verzi, správní rada se ale rozhodla výrobu německé verze nejprve dočasně pozastavit a nakonec však k jejímu natočení vůbec nedošlo.²⁶⁷ Nabízí se dvě hypotézy, proč se správní rada rozhodla německou jazykovou verzi snímku nakonec nevyrobit – zaprvé ji pravděpodobně odradily předchozí neúspěch a problémy spojené s německou verzí filmu *To neznáte Hadimršku*.²⁶⁸ Zadruhé mohl hypoteticky v rozhodnutí správní rady hrát roli i ten fakt, že tentokrát Elektafilm neměl předem sjednaného zahraničního distributora, od něhož by – ať už před

---

265 V zápisech ze schůze správní rady se objevuje pouze krátká zmínka, že tato debata proběhla, o jejím průběhu se zde ale neobjevují žádné podrobnější informace. Zároveň se jedná o jediný ze zdroj, který se zmiňuje o možném ukončení výroby německých jazykových verzí. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 16. 7. 1931, 22. 9. 1931, 4. 2. 1932.; NFA, f. Elekta a. s., k. 16, sign. V/e, inv. č. 252, Kartotéční list filmu *To neznáte Hadimršku*.

266 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 4. 2. 1932.; NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Janem Stallichem vedli Zdeněk Štábla, Jaroslav Brož, Myrtil Frída a Luboš Bartošek (4 0S – 2/4) (1968).

267 Se zastavením výroby německé verze souviselo i snížení odměny pro Vlastu Buriana za odvedenou práci z 8 000 na 5 000. V případě zhotovení německé verze by odměna byla navýšena na původní hodnotu.

268 Další německy mluvený snímek v produkci Elektafilmu vznikl až v roce 1935, když společnost natočila snímek *Taneček panny Márinky*. Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 344–345.

dokončením filmu, nebo při dodání jeho kopie – získal jako součást obchodní dohody garancii na půjčovné.²⁶⁹

Česká verze šla do výroby téměř okamžitě po schůzi správní rady 4. února, protože již 20. února již Josef Auerbach referuje o ukončení produkční fáze a 12. března již byl snímek s úspěchem promítán v kině Adria. Po natočení české verze tohoto snímku Elektafilm přerušil řadu titulů s Vlastou Burianem v hlavní roli, přestože by stál i o další spolupráci s tímto hercem. Vlastu Buriana už ale tou dobou předběžně angažovala k natočení několika filmů konkurenční společnost Meissnerfilm.²⁷⁰

Elektafilm se navíc v této době začal při výrobě celkově orientovat spíše na Francii a tamějšího obchodního partnera Gaumont Franco Film Aubert (dále jen GFFA).²⁷¹ Shodou okolností se právě této společnosti podařilo dosáhnout vertikální integrace,²⁷² a mohla tak pro Elektafilm při prodeji filmu na procentuální podíl představovat jistější výdělek. Tuto hypotézu bohužel nelze na základě dostupných zdrojů potvrdit. S GFFA začal Elektafilm jednat o výrobě francouzské verze *Lelíčka ve službách Sherlocka Holmesa* během Auerbachovy obchodní cesty do Francie v červenci 1932. Podle původního plánu měl snímek vzniknout ve francouzských ateliérech a veškeré náklady na výrobu měl nést Elektafilm a francouzská společnost by snímek pouze převzala k distribuci pro území Francie, Lucemburska, Belgie a severní Afriky. Zisky si měly obě společnosti dělit v poměru 75 % pro Elektafilm a 25 % pro GFFA. V kinech, která spravovala GFFA, měl Elektafilm získat dokonce 85 % a v případě, že by obrat z půjčovného přesáhl 1 000 000 francouzských franků, obě společnosti by si dělily zisky na polovinu.²⁷³ K uskutečnění těchto úmyslů nakonec nedošlo jednak kvůli velké vzdálenosti a nesnadné kontrole ze strany Elektafilmu, a zároveň i kvůli potížím, jež by činila Národní banka při poskytování peněžních poukazů do ciziny. Prozatím Josef Auerbach nabídl správní radě společnosti jednu variantu, jak zmiňované obtíže obejít. Ta počítala s odprodejem filmovacích práv francouzské společnosti, jež by ho vyrobila ve své režii a Elektafilm by získal 30 % z částky z obratu přesahujícího 1 200 000 francouzských franků. V průběhu června kvůli

---

269 NFA, f. Elekta a. s., k. 16, sign. V/e, inv. č. 252, Kartotéční list české verze snímku *Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa* (prodej do ciziny).

270 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 4. 2. 1932, 20. 2. 1932, 12. 3. 1932.

271 Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 168–169.

272 Chapman, James (2003): *Cinemas of the World: Film and Society from 1895 to the Present*. Londýn: Reaktion Books, s. 49, 101–102.

273 NFA, f. Elekta a. s., k. 12, sign. V/a, inv. č. 193, Dopis od Gaumont Franco Film Aubert pro Elektafilm, 6. 6. 1932.

tomu dokonce obě společnosti vedly korespondenci ohledně možných volných natáčecích termínů v ateliérech v Nice.²⁷⁴

Nakonec ale film vyrobil Elektafilm ve vlastní režii, přičemž Gaumont Franco Film Aubert ho pouze odkoupil k další distribuci. Tržby si měly dělit v poměru 65 % pro Elektafilm a 35 % pro francouzskou společnost, přičemž Gaumont přislíbil vyplatit Elektafilmu garancii 700 000 franků a při dosažení této částky by si obě společnosti dělily tržby napůl. Z garancie složil Elektafilm předem zálohu 500 000 franků, jež posloužila jako krytí výrobních nákladů. Stejným způsobem například dopadla dohoda týkající se francouzské jazykové verze snímku *Kantor Ideál* (1933), na nějž měl Elektafilm obdržet opět od společnosti Gaumont Franco Film Aubert zálohu ve výši 2 000 000 korun.²⁷⁵ Scénář francouzské verze *Lelíčka ve službách Sherlocka Holmese* dokončili jeho autoři André Chemel a Jacques Deval na konci září a na začátku října zástupci Elektafilmu odsouhlasili jeho zfilmování.²⁷⁶ Natáčení ukončil filmový štáb v druhé polovině října téhož roku, poté zbývalo už jen dokončení dodatečných synchronů zvuku, jež mělo proběhnout v Paříži.²⁷⁷ Francouzská verze *Lelíčka* se prostřednictvím Gaumont Franco Film Aubert nakonec kromě Francie prodala i do dalších frankofonních zemí jako Švýcarsko, Kanada či Francii blízkého území Holandska. Dále se podařilo udat tento snímek i v Řecku, Španělsku, Portugalsku, Palestině, Persii, Iráku a Habeši.²⁷⁸

Opakované angažování Vlasty Buriana a Karla Lamače pro natáčení mělo podle všech známek v zápisech ze schůze správní rady zvýšit „vnímanou kvalitu“ vyráběných filmů. Svědčí o tom rozhodnutí angažovat Vlastu Buriana díky zahraničním úspěchům *C. a k. polního maršálka* i pro další v budoucnu natáčené filmy a opakovaná spolupráce s Karlem Lamačem. Při přípravných pracích na snímku *To neznáte Hadimršku* byl navíc Karel Lamač označen správní radou Elektafilmu za jediného dostupného režiséra, jehož jméno by mělo nějakou atraktivitu i za hranicemi Československa.²⁷⁹ Hypotéze, že účast Vlasty Buriana a Karla Lamače na výrobě jednoho filmu mohla pomoci zvýšit jeho atraktivitu, nasvědčuje i případ snímku *Funebrák*. V době, kdy Elektafilm natáčel *Lelíčka ve službách*

---

274 NFA, f. Elekta a. s., k. 12, sign. V/a, inv. č. 193, Dopis od Gaumont Franco Film Aubert pro Elektafilm, 18. 6. 1932.

275 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 11. 7. 1932, 14. 9. 1932.

276 NFA, f. Elekta a. s., k. 12, sign. V/a, inv. č. 193, Dopis od Gaumont Franco Film Aubert pro Elektafilm, 6. 10. 1932.

277 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 24. 10. 1932.

278 NFA, f. Elekta a. s., k. 16, sign. V/e, inv. č. 252, Kartotéční list francouzské verze snímku *Lelíček ve službách Sherlocka Holmese* (prodej do ciziny).

279 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 2. 6. 1931.

Sherlocka Holmesa, začala výrobu *Funebráka* připravovat společnost Fortunafilm. Elektafilm se ale rozhodl jeho výrobu převzít a vyplatil Fortunafilmu za to, že se vzdá práv na jeho výrobu, odstupné ve výši 10 000 korun.²⁸⁰

Zmiňované snímky s Vlastou Burianem jen potvrzují pracovní závěry předložené v posledním odstavci předcházející podkapitoly. V první řadě spadají do obou kategorií popisovaných Ginette Vincendeauovou – německé byla natáčené simultánně a francouzské s určitou prodlevou. Francouzská verze *C. a k. polního maršálka* nevznikla v produkci Elektafilmu, ten totiž prodal práva na výrobu francouzské společnosti Standard. U francouzské verze *Lelíčka ve službách Sherlocka Holmesa* ale s největší pravděpodobností hrál roli pokus Elektafilmu orientovat se spíše na francouzský trh. Prostřednictvím tehdy právě otevřené kanceláře vedené Josefem Auerbachem mohl Elektafilm snadněji vyjednávat dohodu s francouzským koproducentem. U všech těchto snímků se Elektafilm pokoušel uzavírat ještě předem dohody o jejich případném prodeji – část z nich navíc získával formou záloh před dokončením filmu.

---

280 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 20. 2. 1932.; výrobu snímku s předpokládaným rozpočtem 750 000 korun zadal Karlu Lamačovi. Peníze měl Lamač získat v pěti splátkách – 180 000 korun v první natáčecí den, 180 000 korun při předání servisní kopie, 200 000 při převzetí první kopie, 100 000 korun při převzetí druhé kopie, zbylých 90 000 při předání třetí kopie. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 20. 2. 1932.

6. Provozování kin

Nepopíratelným faktem je v případě Elektafilmu, že měl téměř od počátku své činnosti vazbu na okruh několika kin. Podle právních omezení nemohl Elektafilm ale kino vést legálním způsobem. Držitelem kinolice se mohly stát jen obecně prospěšné organizace.²⁸¹ Nabízí se tedy otázka, na jakém právním základě Elektafilm vedl svá kina. Neméně důležité je i to, kolik kin měl Elektafilm ve vlastní správě, zda by bylo možné je rozdělit do více skupin a jakým způsobem se odlišovaly biografy jedné skupiny od druhé.

Přestože tedy filmové půjčovny legálně vést kina nemohly, tak se na českém území našly zvláštní výjimky porušující toto pravidlo. Kromě kin napojených na koncerty Lucernafilmu a Elektafilmu, několika biografů, které údajně řídil majitel výrobní a distribuční společnosti Dafa Artur Feist, a také několika kin, které měl ke konci 30. let ve správě bývalý akcionář Elektafilmu Jan Reiter.²⁸²

Kina, jejichž program mohl Elektafilm ovlivňovat, lze na základě nepřímých zmínek z protokolů ze schůzí jednatelů Elektafilmu rozdělit do dvou hlavních okruhů – kina, která vedl Osvald Kosek, a kina spravovaná přímo Elektafilmem.²⁸³ Kromě toho měl Elektafilm pravděpodobně vazby na další kina, která přímo nespravoval. Konkrétně se jednalo například o kino Světozor, které v průběhu 30. let vedl František Srb, jenž se zároveň na konci 30. let stal členem správní rady Elektafilmu.²⁸⁴

Do okruhu kin vedených Osvaldem Koskem patřily čtyři z pražských premiérových biografů – Alfa, Adria, Hvězda a Koruna.²⁸⁵ Licence k provozování svých kin získával Osvald Kosek tzv. propachtováním.²⁸⁶ V případě kina Hvězda ji získal od Vzdělávacího a podpůrného spolku Melantrich, u bia Alfa od spolku Umělecká beseda, u Adrie ji Koskovi propachtovala Ústřední matice školská a v případě kina koruna získal Kosek

---

281 Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 80.

282 Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 80.; AČNB, f. Česká diskontní banka, sign. ČDB/72-4, doporučení Jana Reitera k poskytnutí úvěru, 7. 12. 1937.

283 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 1923–1928.

284 Čvančara, Jaroslav – Čvančara, Miroslav (2011): *Zaniklý svět stříbrných pláten. Po stopách pražských biografů*. Praha: Academia, s. 73.; Dále viz poznámka pod čarou 68.

285 Havelka, Jiří – Klos, Elmar (1979): *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945*. Praha: ČSFÚ, s. 129.

286 Propachtování kinolice znamenalo přenechání provozu kinematografu jiné osobě, než byla vlastníkem licence. Hora, Jiří (1931): *Propachtování kinolice*. Praha: Čefis.

licenci od Ústřední dělnické školy.²⁸⁷ Stejným způsobem například získal licenci k provozování kina Lucerna i Miloš Havel. V tomto případě se ale oficiálním držitelem licence stala československá pobočka Červeného kříže. Získání kinolicece ale bylo nezákonné, tudíž jakákoliv smlouva uzavřená mezi majitelem licence a provozovatelem kina byla neplatná a v případě jakýchkoliv sporů mezi oběma smluvními stranami právně nevymahatelná.²⁸⁸

U okruhu Koskových premiérových kin se střetávaly obchodní zájmy Elektafilmu a Osvalda Koska jako samostatného podnikatele. Společně s Juliem Schmittem totiž Osvald Kosek vedle práce pro Elektafilm ještě plánoval ve svých kinech distribuovat snímky, na které vlastnil promítací práva Julius Schmitt. Zápisy ze schůze jednatelů konkrétně zmiňují dvě veselohry s Haroldem Lloydem a český snímek *Tu ten kámen* (1923).²⁸⁹ Oba dva spolu dokonce z tohoto důvodu mezi sebou uzavřeli smlouvu o provozování kina Hvězda, která měla začít platit od 1. července 1923.²⁹⁰ Elektafilm se v tu dobu nacházel ve složitém postavení, dva měsíce před začátkem nové obchodní sezóny totiž ještě nedostal od vídeňské společnosti Wirtschaftfer nasmlouvané filmy, a nemohl si proto v kinech ještě rezervovat volné promítací termíny, které kvapem ubývaly. Díky zamýšleným obchodním aktivitám Julia Schmitta a Osvalda Koska by Elektafilm přišel ještě o další možnosti uplatnění pozdě dodaných filmů od společnosti Wirtschaftfer.²⁹¹ Druhým takovým případem, kdy Elektafilm prokazatelně prosazoval především své zájmy, byl snímek *Revoluce krve a ducha* zmiňovaný už v kapitole o odkoupení společnosti Slaviafilmu.

Kromě okruhu kin Osvalda Koska Elektafilm získával do své správy i další kina. Do února 1926 již měl ve správě kina nacházející se na různých místech po celé republice. Konkrétně se jednalo o pražská kina Lido Bio, Vzlet, Domovina, dále kino v Kolíně, Hradci Králové, České Třebové, Pardubicích, Domažlicích, Rakovníku, Lounech, Ústí nad

---

287 Čvančara, Jaroslav – Čvančara, Miroslav (2011): *Zaniklý svět stříbrných pláten. Po stopách pražských biografů*. Praha: Academia, s. 69.; Havelka, Jiří (1930): *Seznam kin v československé republice*. Praha: Zemský svaz kinematografů v Čechách, s. 3–4.

288 Gruntorád, Tomáš (2010): *Historie Bia Lucerna v Praze v letech 1909–1939*. Brno: Masarykova univerzita, s. 7.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 28. 7. 1923.

289 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 28. 7. 1923.

290 NFA, f. Julius Schmitt, inv. č. 44, Smlouva o provozování kina Hvězda, 17. 5. 1923.; S Juliem Schmittem byly spojené i počátky kina Hvězdy v prvních poválečných letech, kdy Schmitt inicioval přestavbu bývalého kabaretního sálu. Ta byla dokončena roku 1922. Čvančara, Jaroslav – Čvančara, Miroslav (2011): *Zaniklý svět stříbrných pláten. Po stopách pražských biografů*. Praha: Academia, s. 69.

291 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 28. 7. 1923.

Orlicí, Nučicích a dokonce i čtyři kina v Bratislavě.²⁹² Vzhledem k tomu, že u většiny z nich je k dispozici pouze jméno města, v němž se ve většině případů zároveň nacházelo ještě další kino, tak až na výjimečné případy nelze dohledat, kdo oficiálně vlastnil licenci k provozování kina. Proto ani není možné spolehlivě prokázat, jestli při získávání kinolicece Elektafilm častěji spolupracoval s některým konkrétním spolkem. Hypoteticky je takto možné uvažovat o častější spolupráci s Dělnickou tělocvičnou jednotou. Ta totiž s jistotou vlastnila licenci pro kino v Nučicích, Dále pak podle Havelkových *Seznamů kin* vedla některá ze svých kin i v dalších městech, kde měl údajně vést některá ze svých kin i Elektafilm – jednalo se o kina v Domažlicích, kina v Ústí nad Orlicí, České Třebové a Rakovníku. Vzhledem k tomu, že z dostupných pramenů nelze zjistit jména konkrétních kin, tak bohužel není možné hypotézu o spolupráci s Dělnickou tělocvičnou jednotou potvrdit ani vyvrátit.²⁹³

V březnu 1926 využili zástupci Elektafilmu možnost převzetí pražského kina Orient do vlastní správy, které podmiňovali tím, že směnka na 150 000 korun, kterou poskytli původním provozovatelům kina Orient, bude sloužit pouze ke krytí pohledávky a nebude dána do oběhu.²⁹⁴ V zápise ze schůze jednatelů Elektafilmu ze dne 12. února 1926 se o těchto kinech zmiňují zástupci společnosti takto: „Veškeré podniky, ač řada jich byla pasivních, za naší správy dobře prosperují dnes dobře. Zisk přímý jest sice pro naši firmu nepatrný, oproti tomu máme však pevnou základnu pro kalkulaci zakoupených filmů.“²⁹⁵

Kina spravovaná Elektafilmem podobně jako jiná kina na území Československa vykazovala v roce 1929 oproti předcházejícím letům výrazně nižší zisky. Zpráva o obchodní situaci společnosti v roce 1929 uvádí konkrétně tato kina – Bio Invalidů v Lounech, pražské kino Orient a Grandbio Sokol v Hradci Králové. Elektafilm se dokonce rozhodl zbavit správy čtyř kin, která všechna dohromady vykazovala za rok 1929 celkovou ztrátu 104 459,88 korun – podle dostupných pramenů se zcela jistě jednalo o výše zmíněná tři kina a jedno další, o němž se prameny již nezmiňují.²⁹⁶ S výjimkou lounského Bio Invalidů se archivní materiály okrajově zmiňují i o provozu královéhradeckého kina

---

292 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 12. 2. 1926.

293 Havelka, Jiří (1930): *Seznam kin v československé republice*. Praha: Zemský svaz kinematografů v Čechách, s. 17, 20, 46, 53, 64.

294 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 10. 3. 1926.

295 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 12. 2. 1926.

296 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 22, Zpráva o obchodní situaci za rok 1929.; K lounskému kinu a královéhradeckému Grandbiu Sokol viz kapitola 6.1 Lounské Bio Invalidů.

Grandbio Sokol.²⁹⁷ V dostupných archivních materiálech bohužel veškeré zmínky o vlastnictví a provozu kin ve 30. letech prakticky mizí.²⁹⁸ Některá kina, jako například Bio Orient, údajně ukončila svoji činnost na přelomu 20. a 30. let.²⁹⁹ Jiná, jako Bio Invalidů v Lounech, Elektafilm předal k provozování do jiných rukou.³⁰⁰ Podle článku ve Filmovém kurýru z roku 1932 lze usuzovat, že Elektafilm spravoval v té době méně kin než podle seznamu z roku 1926 – konkrétně jsou zmíněna již jen čtyři Koskova premiérová kina v Praze, dvě olomoucká kina a poté po jednom kině v Českých Budějovicích, Bratislavě, Pardubicích a Plzni.³⁰¹ Kina, jejichž jména se v novějším seznamu již neobjevila, se s výjimkou pražského Bia Orient nacházela v menších městech a vynášela méně než například pražská premiérová kina. Nejpravděpodobnějším důvodem toho, proč se Elektafilm vzdal správy těchto kin, byla jejich ztrátovost.³⁰² Pokud kino vynášelo malé tržby, muselo být pro Elektafilm zákonitě jednodušší dodávat program pouze jako půjčovna a nenést riziko, že prodělá, jako by tomu bylo v případě, kdyby kino sám spravoval.

U většiny kin nelze z dostupných zdrojů zjistit, kdo přesně je vedl, jak fungovalo spojení Elektafilmu s těmito kiny a z jakých důvodů se Elektafilm rozhodl uvést film v jakém kině.³⁰³ S jistotou lze ale konstatovat, že oba němé filmy Elektafilmu byly uvedeny v kinech, nad nimiž měl Elektafilm alespoň částečnou kontrolu – *Únos bankéře Fuxe* v Koskově kině Hvězda³⁰⁴ a *Švejk v civilu* v září 1927 v bio Orient tehdy spravovaném Elektafilmem.³⁰⁵ Podobná byla i situace v první polovině 30. let, kdy

---

297 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 5. 11. 1929, 18. 12. 1929.

298 Navíc vzhledem k tomu, že ve většině případů znám pouze jména měst, kde se kina vedená Elektafilmem nacházela, tak ani nelze podle *Seznamu kin v československé republice* dohledat, o jaká kina se jednalo.

299 Bio Orient se v roce 1929 vystěhovalo z prostor hotelu Central a dostupné zdroje se o něm už nezmiňují. Čvančara, Jaroslav – Čvančara, Miroslav (2011): *Zaniklý svět stříbrných pláten. Po stopách pražských biografů*. Praha: Academia, s. 55–56.

300 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Návrh ujednání o převzetí kina, 4. 2. 1931.

301 – (1932): Naše půjčovny. *Filmový kurýr* 6, č. 37 (9. 9.), s. 12.

302 Vzhledem k tomu, že se mi nepodařilo dohledat podrobnější materiály ke všem kinům, nelze tuto hypotézu s jistotou potvrdit.

303 Havelkova publikace *Seznam kin* by mi sice mohla být nápomocná při určování licencionářů kin, bohužel ale znám jen města, v nichž se kina Elektafilmu nacházela a ne přímo samotné jejich názvy. Navíc jejich první vydání zachycuje až stav z listopadu 1930, kdy už Elektafilm část těchto biografů neměl ve správě.

304 – (1923): Slavnostní předvedení české veselohry *Únos bankéře Fuxe*. *Film* 3, č. 21–22 (15. 12.), s. 27.; Kromě toho byl promítán i v kinech Beseda a Konvikt. Štábla, Zdeněk (1989): *Data a fakta z dějin čs. Kinematografie 1898–1945 sv. II*. Praha: ČSFÚ, s. 343.

305 *Únos bankéře Fuxe* byl kromě toho promítán i v kinech Beseda a Konvikt. Štábla, Zdeněk (1989): *Data a fakta z dějin čs. Kinematografie 1898–1945 sv. II*. Praha: ČSFÚ, s. 343.; -vo- (1927): Filmová bursa, *Švejk v civilu*. *Filmový kurýr* 1, č. 11 (8. 10.), s. 5.; – (1923): Slavnostní předvedení české veselohry *Únos*

Elektafilm v kinech Osvalda Koska uvedl například českou jazykovou verzi *C. a k. polního maršálka* (devět týdnů v kině Adria), o rok později snímek *To neznáte Hadimršku* (biografie Adria a Hvězda) a film *Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa* (bio Adria). V druhé polovině 30. let však Elektafilm přestal využívat volných promítacích termínů v Koskových kinech a nebyl v nich uveden dokonce ani žádný z filmů, které Elektafilm dovezl ze zahraničí.³⁰⁶ Kromě kin Osvalda Koska získal Elektafilm vazby na další premiérové kino pouze v případě Světozoru, jehož vedoucí František Srb se roku 1938 stal členem správní rady společnosti.³⁰⁷ Spojení s pražskými premiérovými kiny ale Elektafilm nevyužíval v případě všech svých filmů, část z nich uvedl v biographech, u nichž se prameny ani literatury nezmiňují o žádném spojení s Elektafilmem. Například snímek *Bezdětná* (1935) distribuoval v kinech Kotva a Lucerna patřících Miloši Havlovi, *Studentskou mámu* (1935) uvedl v biographech Juliš a Metro, a operetu *U svatého Antoníčka* (1932) promítal v kinech Passage (Emil Meissner), Gaumont a Hollywood (František Tichý).³⁰⁸ Vzhledem k nedostatku potřebných zdrojů informací nelze zjistit, jakou měl Elektafilm strategii pro uvádění svých filmů v kinech, jež měl ve správě, a nepatřily do okruhu kin Osvalda Koska.

Dostupné zdroje pouze naznačují, že se Elektafilm na přelomu 20. a 30. let, zbavil správy části ze svých biografů z důvodu jejich prodělečnosti. Nabízí se otázka, zda došlo k jejich uzavření nebo jestli správu kin Elektafilm pouze přenechal někomu jinému – v druhém případě by bylo zajímavé zjistit, jakým způsobem Elektafilm nadále spolupracoval s tímto kinem. V následující podkapitole proto budu hovořit o lounském Biu Invalidů, ke kterému se mi jako k jedinému z druhého okruhu kin podařilo dohledat podrobnější záznamy o spolupráci s Elektafilmem. Vzhledem k tomu, že se jedná právě o pouhé jedno kino z mnoha, tak nebudu schopen vytvořit obecnější závěry o tom, jak se vyvíjela spolupráce Elektafilmu s biografií.

---

bankéře Fuxe. *Film 3*, č. 21–22 (15. 12.), s. 27.

306 Viz tabulka č. 2.

307 Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 49–50, 167–168, 353–354.

308 Viz Tabulka č. 2. Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 40–41, 325–326, 371–372.; Čvančara, Jaroslav – Čvančara, Miroslav (2011): *Zaniklý svět stříbrných pláten. Po stopách pražských biografů*. Praha: Academia, s. 46–47, 60–61, 70–71, 73, 76.; Havelka, Jiří – Klos, Elmar (1979): *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945*. Praha: ČSFÚ, s. 264.

6.1 Lounské Bio Invalidů

Jediné z kin patřících do „druhého“ okruhu, k němuž se dochovaly podrobnější záznamy, bylo lounské Bio Invalidů. První zmínka o kinu pochází ze 17. září 1924, kdy Bio Invalidů, biografické družstvo československých invalidů válečných uzavřelo s lounským podnikatelem Václavem Novotným tříletou smlouvu o pronájmu sálu pro potřeby filmového promítání. Zmiňovaný sál se nacházel v právě dokončované budově nového hotelu a všechny náklady na jeho adaptaci pro potřeby promítání filmů měl nést pronajímatel Václav Novotný. Smlouva byla zároveň sepsána tak, že výše nájemného původně smluvená na 24 500 korun ročně se měla snížit v případě přírůstu a zvýšit při úbytku konkurenčních biografů.³⁰⁹

Spolupráce Bio Invalidů s Elektafilmem ale začala až k 1. květnu následujícího roku. Podle dohody uzavřené k tomuto datu měl Elektafilmu začít organizačně obstarávat veškeré obchodní aktivity s provozováním kina. Samotný provoz kina zajišťovali členové družstva invalidů, kteří se měli doslovně řídit pokyny, které k chodu kina vydával Elektafilm. Zajištění dodržování těchto pokynů dostal za úkol dosavadní promítač kina Jindřich Havránek, jenž byl také současně zodpovědný za stav pokladny a odevzdávání tržeb.³¹⁰

V říjnu 1927, kdy vypršela nájemní smlouva z roku 1924, uzavřel Elektafilm s Bio Invalidů další smlouvu upravující jejich vzájemnou spolupráci. Tato smlouva oproti předchozí dohodě definovala vzájemnou spolupráci do větších detailů. Kinematografická licence měla podle všeho být za roční paušální poplatek 20 000 korun propachtována na Elektafilm, který podle smlouvy nesl všechny náklady spojené s provozem kina, měl zajišťovat veškeré organizační záležitosti a případná ztráta by šla právě na jeho účet. Bio Invalidů podle smlouvy plynula pouze jedna povinnost vztahující se k provozu kina – pokud by se vyskytly jakékoliv stížnosti či připomínky ze strany úřadů, tak je měl přetlumočit Elektafilmu, který zajišťoval jejich vyřešení. Ze smlouvy navíc nepřímo plyne to, že si obě smluvní strany očividně uvědomovaly nepřenositelnost právní odpovědnosti za jakékoliv problémy z Bio Invalidů na Elektafilm.³¹¹ Součástí této nové smlouvy se stala i dohoda o odkoupení veškerého inventáře kina Elektafilmem (včetně projektoru s příslušenstvím a sedadel pro diváky). K tomuto kroku podle všeho vedly Bio Invalidů

---

309 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Smlouva o pronájmu sálu, 17. 9. 1924.

310 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Smlouva o postoupení kina, 1. 5. 1925.

311 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Smlouva o provozu kina, říjen 1927.

jeho dluhy vůči lounské Občanské záložně a bernímu úřadu.³¹²

Po vypršení staré nájemní smlouvy se kino muselo přestěhovat do nového útočiště, které našlo v místnostech lounského hotelu Union. Majitelé tohoto hotelu František a Václav Váňovi měli dle smlouvy zajistit, aby nové prostory skýtaly dostatek místa pro 600 diváků, což by oproti předchozímu sálu znamenalo zdvojnásobení počtu sedadel. Elektafilm však musel nájemné ve výši 250 000 korun na dalších deset let zaplatit pronajímatelům předem.³¹³

Kino se ale nestalo ziskovým ani po uzavření nové smlouvy. Roku 1928 činila jeho ztráta 31 066,21 korun, o rok později kino prodělalo dalších 5 334,79 korun a na přelomu let 1929 a 1930 nechal dokonce Okresní soud v Lounech na kino uvalit exekuci (ta ale byla ještě v červenci 1930 zrušena).³¹⁴ Špatná hospodářská bilance Bia Invalidů byla zapříčiněna hned několika důvody – opožděným stěhováním do nových prostor, jež proběhlo až 1. ledna 1929, založením konkurenčního lounského kina místním sdružením Sokol a celkovým snížením návštěvnosti kin.³¹⁵ Kvůli tomu se Elektafilm rozhodl jednat o tom, jak se co nejvýhodněji zbavit povinností plynoucích ze správy kin, která vedl.³¹⁶

V případě lounského kina Elektafilm vypověděl zadluženému Biu Invalidů smlouvu v dubnu 1932 a posléze nabídl převzetí provozu kina zástupcům biografického odboru tělesné jednoty Sokol – ten už v Lounech jedno kino provozoval. S touto nabídkou bylo samozřejmě spojené i plnění všech dosavadních smluvních závazků Elektafilmu a odkoupení inventáře kina za 40 000 korun,³¹⁷ Po vzájemné dohodě Sokol souhlasil s tím, že bude platit Biu Invalidů fixní roční poplatek 8 000 korun. S potvrzením dohody kino získalo od Elektafilmu výhradní právo na filmy z jeho produkce, z tržby ze vstupného mělo navíc kino získávat vyšší procentuální podíl, než bylo tehdy obvyklé. Elektafilm se tak zbavil téměř veškerého obchodního rizika spojeného s vedením kina. Jediným potenciálním problémem tak mohly být pouze nízké tržby kina, díky nimž by klesly i výnosy Elektafilmu z tohoto kina.³¹⁸ Dostupné zdroje se o dalším provozu kina zmiňují

---

312 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 272, Soupis převedeného majetku, 2. 4. 1928.

313 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Smlouva o pronájmu, 1. 4. 1928.

314 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Usnesení v exekuční věci, 4. 3. 1930.; NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 273, Účet ztráty a zisku Bia Invalidů za rok 1929.

315 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Smlouva o pronájmu, 1. 4. 1928.

316 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 21, Zpráva o obchodní situaci za rok 1929.

317 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Návrh ujednání o převzetí kina, 4. 2. 1931.; 317 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Vypovězení smlouvy, 28. 4. 1932.

318 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Smlouva mezi Biem Sokol a Biem Invalidů, 1933.

až v dopise z 30. března 1938, v němž majitelé hotelu Union vypovídají Elektafilmu podle předchozí dohody smlouvu půl roku před jejím vypršením. K jejímu dalšímu prodloužení už podle zmíněného dopisu nedošlo.³¹⁹

Podobně jako v případě lounského kina postupoval Elektafilm, když se hodlal zbavit správy královéhradeckého Grandbia Sokol. Toto kino vedl Elektafilm v době před rokem 1929, a přestože to v dostupných archivních pramenech není výslovně řečeno, lze z nich lze vyčíst, že Elektafilm nesl podobně jako v případě lounského kina veškeré podnikatelské riziko a nejspíš získal licenci k provozování kina propachtováním. Stejně jako další kina vedená Elektafilmem i Grandbio Sokol hospodařilo se ztrátou a správní rada společnosti se proto rozhodla zbavit se správy kina. Podle zápisu ze schůze správní rady z 5. listopadu 1929 Elektafilm nabídl Sokolu, že bude obstarávat program kina za 50 % z jeho hrubých tržeb. Měl mít pevně přitom garantovaný minimální výdělek a zároveň jako jediné kino v Hradci Králové výhradní právo na filmy z nabídky Elektafilmu.³²⁰ Místní biografický odbor sokolské organizace na nabídku ale nerefletoval a Elektafilm se proto rozhodl své filmy nabízet všem kinům v Hradci Králové dle vlastního uvážení.³²¹

Kina, na která měl Elektafilm v meziválečném období úzké vazby, lze rozdělit do dvou okruhů. Nad prvním, které tvořily premiérové biografy Osvalda Koska, měl jen částečnou kontrolu a navíc v nich ani nebyla premiérově uvedena většina filmů dovezených Elektafilmem.³²² Programování druhého okruhu kin už podle všeho podléhalo přímo Elektafilmu, vzhledem k nedostupnosti jejich programů ale nelze určit, jaké konkrétní snímky byly v jejich programech nasazovány. Zároveň se tyto biografy nacházely buď v menších městech nebo na periferii Prahy, nemohly proto přinášet Elektafilmu ani zdaleka tak vysoké tržby, jaké by mu plynuly ze správy premiérového biogafu.

---

319 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Vypovězení smlouvy o pronájmu, 30. 3. 1938.

320 V zápisu ze schůze 5. listopadu je sice psáno 5 %, ale v zápisu z další schůze z 18. prosince téhož roku je zmíněn pravděpodobnější návrh rozdělení zisku – 50 % pro Elektafilm. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 5. 11. 1929, 18. 12. 1929.

321 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 5. 11. 1929.

322 Viz tabulka č. 2.

7. Josef Auerbach

V této kapitole a následujících podkapitolách se budu zabývat osobou Josefa Auerbacha, který byl patrně nejvýraznější osobností společnosti Elektafilm. Tento větší celek rozdělím do několika podkapitol, které se budou zabývat různými obdobími v Auerbachově kariéře – od raně poválečných počátků po 60. léta strávená v USA, a na závěr se jeho osobu pokusím v základních bodech porovnat s osobností Miloše Havla. Cílem celé kapitoly je popsat jeho roli v rámci Elektafilmu, jaké zastával povinnosti a jaké měl rozhodovací pravomoci. V kapitolách zahrnujících poválečné období, se pokusím sledovat jeho pokus vrátit se k podnikání v Československu a jeho další zahraniční podnikatelské aktivity.

Chaim Josef Auerbach se narodil 7. října 1885 v haličském Leszniowě na území dnešního Polska rabínovi Joelu Auerbachovi a jeho manželce Ettel, která vlastnila malý obchod s textilem.³²³ Svou základní vojenskou službu nebo její část si pravděpodobně odsloužil ve Vídni, kde se poté usadil a zařídil si obchod s textilem. Po celý jeho život mu údajně chyběly dobré znalosti cizích jazyků, původně totiž mluvil pouze v jidiš, německy se naučil až během vojenské služby a pobytu ve Vídni. Po přestěhování do Československa se musel začít učit další jazyk, češtinu. Nicméně podle jeho syna Norberta se mu nikdy nepodařilo naučit se dobře žádný z dalších cizích jazyků, naučil se je pouze částečně a navíc se mu údajně pletly dohromady. K jidiš, němčině a češtině ještě později přibyla i angličtina.³²⁴ V roce 1919 začal Josef Auerbach pracovat jako obchodní zástupce pro českou distribuční a výrobní společnost Moldaviafilm³²⁵ a na popud svého přítele se v červnu téhož roku přestěhoval do Československa.³²⁶ Následujícího roku se k 5. březnu stal jednatelem Moldaviafilmu, v dubnu 1922 obchodním zástupcem oprávněným k samostatnému uzavírání obchodních transakcí pro zmiňovanou společnost a v této funkci Josef Auerbach setrval až do 1. března roku 1924, kdy na jeho místo u Moldaviafilmu

---

323 NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Žádost o povolení pobytu, 7. 8. 1935.; Soukupová, Lenka (2006): *Z Barrandova do Hollywoodu*. Praha: Mladá fronta, s. 17.

324 NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).; Soukupová, Lenka (2006): *Z Barrandova do Hollywoodu*. Praha: Mladá fronta, s. 17.

325 NFA, f. Elekta a. s., k. 18, sign. VII, inv. č. 296, Žádost o přepsání částky na účet, 30. 1. 1946.

326 Norbert Auerbach se ve svých vzpomínkách nezmiňuje o tom, kdo konkrétně byl onen přítel, jenž přemluvil jeho otce k přestěhování do Československa. NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).; NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Záznamy o místě pobytu Josefa Auerbacha, 25. 4. 1935.

nastoupil František Lepka. Toto své rozhodnutí opustit služby Moldaviafilmu Josef Auerbach patrně plánoval již delší dobu, protože zmínka o tomto úmyslu se poprvé objevuje ve výtisku časopisu *Internationale Filmschau* z 1. ledna 1924.³²⁷ Svůj vídeňský obchod s textilem Josef Auerbach přenechal bratru Pavlovi, který podle vzpomínek Norberta Auerbacha neměl obchodní talent a zavedený obchod nechal zkrachovat. O Auerbachově bratru Pavlovi se v dostupných materiálech objevují pouze neúplné zmínky. Lze ale doložit, že minimálně na konci 30. let dodával Elektafilmu neosvětlenou filmovou surovinu – v žádosti Elektafilmu o připsání peněz na účet Pavla Auerbacha je uvedeno několik dlužných částek za dodávky pozitivního materiálu značky Agfa.³²⁸

Hlavním úkolem Josefa Auerbacha při práci pro Moldaviafilm se stal nákup filmů pro distribuci na českém území a získávání nových kontaktů na zahraniční obchodní partnery.³²⁹ Josef Auerbach velice pravděpodobně udržoval čilé obchodní kontakty s filmovými společnostmi ve Vídni, kde měl až do roku 1924 trvalé bydliště a kde do téhož roku bydlela jeho manželka Olga s jejich třemi dětmi.³³⁰ Dostupné zdroje se poté v souvislosti s Moldaviafilmem zmiňují o některých Auerbachových cestách do Francie a Německa již jen okrajově.³³¹ Kromě oblasti distribuce se také podílel na produkci již zmiňovaného filmu *Muž bez srdce* (1923). Nelze sice bohužel potvrdit, jakou úlohu Josef Auerbach sehrál při jeho výrobě, ale pokud se tento film porovná s jeho výše uvedenou odpovědí na anketu časopisu *Film*, kde zdůraznil význam mezinárodního hereckého obsazení a režiséra, lze předpokládat, že mohl ovlivnit, které tvůrce Moldaviafilm pro výrobu nakonec najme. Mohlo se jednat například o režiséra Franze W. Koerbnera a herce

---

327 – (1919): Den glänzenden Aufschwung, den die Moldavia-Film-, Leih- und Vertriebs-Gesellschaft m. b. H. *Filmschau* 1, č. 3 (21. 11.), s. 12.; – (1920): Die Brancheverhältnisse in der tschechoslowakischen Republik. *Filmschau* 2, č. 6 (1. 1.), s. 10.; – (1924): Veränderung in der Leitung der Moldavia-Film, Prag. *Internationale Filmschau* 6, č. 2 (1. 2.), s. 15.; – (1924): Personalnachrichten. *Internationale Filmschau* 6, č. 1 (1. 1.), s. 55.

328 Auerbachův syn Norbert uvádí v knize Lenky Soukupové rok 1924, ale v rozhovoru vedeném s Evou Struskovou by jeho odpověď naznačovala, že k předání obchodu došlo už na přelomu let 1919 a 1920. Soukupová, Lenka (2006): *Z Barrandova do Hollywoodu*. Praha: Mladá fronta, s. 17.; NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).

329 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Moldaviafilm s. r. o., sign. CVIII275/6, Jmenování Josefa Auerbacha jednatelem, 5. 3. 1920.; SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Moldaviafilm s. r. o., sign. CVIII275/16, Jmenování Josefa Auerbacha obchodním zástupcem, 22. 4. 1922.

330 NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004.); NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Žádost o povolení pobytu, 7. 8. 1935.

331 Auerbach, Josef (1923): Der Film in Frankreich und bei uns. *Internationale Filmschau* 5, č. 5 (1. 4.), s. 7–8.; Auerbach, Josef (1923): Die I. F. im Ausland. *Internationale Filmschau* 5, č. 21 (1. 12.), s. 14.; V článku z roku 1931 je zmíněna i cesta do Itálie. – (1931): Josef Auerbach. *Český filmový zpravodaj* 11, č. 33 (3. 10.), s. 4.

Luigi Serventiho, Hanse Junkermanna či herečku Lotte Neumannovou.³³²

Archivní prameny ale spolehlivě dokládají, že díky Auerbachově osobě byl Moldaviafilm s Elektafilmem personálně propojen už v roce 1922, tedy deset let předtím, než Elektafilm odkoupil v Moldaviafilmu většinový podíl.³³³ Oficiálně ale potvrdil Auerbachovu spolupráci s Elektafilmem až zápis společnosti do obchodního rejstříku provedený v červnu 1923, a navíc byla jedním z oficiálních podílníků společnosti Auerbachova manželka, která podle všeho do chodu společnosti vůbec nezasahovala.³³⁴ Od počátku Josef Auerbach dojednával pro Elektafilm se zahraničními společnostmi nákupy filmů. První doklad o jeho konkrétní činnosti pro Elektafilm lze nalézt v zápisu ze schůze jednatelů společnosti z 12. listopadu 1922, kdy se Josef Auerbach pro společnost snažil získat snímek Charlieho Chaplina *Kid* (1921), a zároveň vedl další obchodní jednání s francouzskou společností Pathé ohledně blíže neurčených filmů. Kromě toho také často pobýval kvůli svým obchodům ve Vídni.³³⁵ Až do března 1924 tak Josef Auerbach při obchodních jednáních se zahraničními společnostmi zastupoval Moldaviafilm i Elektafilm současně, přičemž v dobovém tisku je zpravidla uváděn jako ředitel Moldaviafilmu a jméno Elektafilmu se ve spojení s jeho osobou neobjevuje.³³⁶

Podle všech dokladů se Auerbach stal pravidelně vypláceným zaměstnancem Elektafilmu až k 1. březnu 1924. Za všechny jeho předešlé obchodní aktivity vedené jménem Elektafilmu mu tedy nebyla vyplácena pravidelná mzda.³³⁷ Tato dohoda kromě pravidelného měsíčního platu 6 000 korun a provize ve výši dvou procent z obratu společnosti také stanovuje Auerbachovy hlavní úkoly ve službách Elektafilmu. Ty lze rozdělit do dvou skupin – do první patřil nákup filmů a jednání se zahraničními partnery, které již zajišťoval předtím, a do druhé spadalo vyřizování obchodních záležitostí s biografy nacházejícími se na německy mluvícím území (výkazy cestovného dokládají například jeho cesty do Teplic, Loun a Bratislavy). Ze zápisů ze schůzí jednatelů nepřímo

---

332 Auerbach, Josef (1923): Deset otázek (anketa). *Film* 3, č. 23–24 (31. 12.), s. 3.; Opěla, Vladimír (1995): *Český hraný film I. (1898–1930)*. Praha: NFA, s. 120–121.

333 Jakým způsobem a jestli vůbec byl díky tomu chod obou společností ovlivněn, nelze na základě dostupných zdrojů prokázat.

334 SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/12, Zápis společnosti do Obchodního rejstříku 19. 6. 1923.

335 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokol ze schůze jednatelů Elektafilmu, 14. 11. 1922, 4. 1. 1923.

336 Např.: Auerbach, Josef (1923): Deset otázek (anketa). *Film* 3, č. 23–24 (31. 12.), s. 3.; Auerbach, Josef (1923): Jest možno snížení cen. *Film* 3, č. 9 (15. 6.), s. 2–3.

337 Tuto hypotézu by potvrdzovalo i to, že správní rada na schůzi 2. března 1934 blahopřála Josefu Auerbachovi k desetiletému výročí ve službách Elektafilmu. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 2. 3. 1934.

plyne, že uzavírání obchodů s biografy na česky mluvícím území měl minimálně ve 20. letech na starosti Jan Reiter.³³⁸

Výše zmíněné povinnosti zůstaly Auerbachovi i po transformaci Elektafilmu na akciovou společnost, s nástupem zvukové éry se ale ještě navíc rozrostly o vyjednávání s potenciálními koproducenty pro francouzské a německé filmy z produkce Elektafilmu. Navíc byl také po odkoupení Slaviafilm roku 1931 kooptován do správní rady rakouské společnosti Sascha-filmu.³³⁹ Rozsah Auerbachových aktivit ilustrují zápisy ze schůzí správní rady Elektafilmu z počátku 30. let, na nichž Josef Auerbach vždy podrobně referuje o obchodní situaci společnosti, vztazích s obchodními partnery a návrzích na koupi filmů. Bohužel sice nelze potvrdit, zda sám vedl jednání s českými tvůrci, jež měli být pro filmy angažováni. Vzpomínky Auerbachova syna v tomto směru podávají poněkud rozporuplné svědectví. Na jednu stranu se Josef Auerbach údajně nestaral o to, co a jak se bude natáčet, ani nedohlížel na průběh samotného natáčení a přenechával tyto povinnosti jiným zaměstnancům Elektafilmu, na druhou ale naznačují, v rámci svých rozhodovacích pravomocí mohl ovlivnit angažování konkrétních tvůrců.³⁴⁰ Jako nejpravděpodobnější hypotéza, kterou však nelze doložit na základě dostupných archivních pramenů mohl na výrobu pohlížet očima obchodníka, který se při jednání s obchodními partnery (koproducenty, půjčovnami, kiny) snaží zvýšit atraktivitu svého zboží.

Do roku 1932 ale Josef Auerbach ještě neměl od správní rady Elektafilmu udělenou takovou pravomoc, aby mohl sám uzavírat kontrakty a podepisovat smlouvy na nákup filmů. Všechna jeho rozhodnutí musela stále ještě schvalovat správní rada Elektafilmu.³⁴¹

---

338 Velká část obchodních jednání s kiny probíhala prostřednictvím osobního kontaktu zástupců Elektafilmu a majitelů kin, proto představenstvo společnosti uznalo jako nezbytnou nutnost mít k dispozici provozuschopný a spolehlivý automobil (údajně se tato potřeba nejvýrazněji projevila při nástupu zvukového filmu). NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokolové zápisy schůzí jednatelů Elektafilmu, 1922–1928.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 12. 5. 1930.; NFA, f. Elekta a. s., k. 21, sign. X/a, inv. č. 325, Kniha režii, 1930–1946.

339– (1931): Vídeňský Sascha-Film. *Český filmový zpravodaj* 11, č. 23–25, s. 20.

340 Výpověď Auerbachova syna naznačuje, že tuto funkci přenechával Josef Auerbach Aloisu Fialovi. NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).

341 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokoly ze schůzí správní rady.

7.1 Auerbachova kariéra od počátku 30. let do 2. světové války

Auerbachovo postavení se proměnilo v roce 1932, kdy se odstěhoval do Paříže, kam jezdil za obchodem už minimálně od poloviny 20. let. Jeho hlavním úkolem mělo být prohloubení kontaktů s tamějšími společnostmi, díky čemuž by kromě nákupu filmů Elektafilm mohl snadněji prodat své výrobky do zahraničí.³⁴² Už v květnu tohoto roku správní rada rozšířila Auerbachovy rozhodovací pravomoci, aby mohl samostatně uzavírat menší obchody s obchodními partnery. O těchto obchodech byl ale povinen správní radu informovat na nejbližší schůzi, každou větší zakázku musel stále předem konzultovat s představenstvem Elektafilmu.³⁴³ Josef Auerbach byl oficiálně delegován do Francie v listopadu téhož roku.³⁴⁴ Jeho hlavním úkolem se mělo stát získávání nových obchodních kontaktů, rozšíření prodeje vlastních filmů a prohloubení spolupráce s francouzskou firmou Gaumont Franco Film Aubert, s níž mimo jiné natáčel francouzské jazykové verze svých filmů.³⁴⁵

V prvním roce Auerbachova zastupování Elektafilmu v Paříži výrazně vzrostl obrat Elektafilmu z půjčování filmů do zahraničí – mezi lety 1932 a 1933 stouply tyto tržby z 831 702,80 na 2 860 741,25 korun. V letech 1934 a 1935 se obrat z půjčování filmů do zahraničí pohyboval kolem 2 000 000 korun a roku 1936, po Auerbachově odjezdu z Francie, klesl na 887 280 korun.³⁴⁶ Z uvedeného je pravděpodobné, že právě Auerbachův pobyt v Paříži byl důvodem náhlého vzrůstu tržeb z dovozu, nicméně nelze vyloučit, že situaci ovlivnily ještě další faktory, o nichž dostupné zdroje nehovoří.

Podle prohlášení o místě svého pobytu Josef Auerbach v Paříži bydlel minimálně do roku 1935 a do Prahy pouze dojížděl za obstaráním nutných obchodních záležitostí.³⁴⁷

---

342 Podobným způsobem se již v roce 1920 pokusila American Film Company zřídit obchodní zastoupení v několika evropských zemích, do nichž by reexportovala filmy nakoupené v zahraničí. Tento úmysl se nakonec neuskutečnil, protože po devalvaci měn v cílových zemích by se reexport filmů obchodně nevyplatil. Horníček, Jiří (2000): *Miloš Havel a český filmový průmysl*. Praha: Univerzita Karlova, s. 20.

343 Zvýšení Auerbachových pravomocí mohlo také souviset s tím, že v letech 1932 a 1933 prokazatelně získal další akcie Elektafilmu. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 2. 6. 1931.

344 NFA, f. Elekta a. s., k. 8, sign. III/a, inv. č. 152, Jmenování Josefa Auerbacha zástupcem Elektafilmu v Paříži, 19. 11. 1932.

345 Opěla, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv, s. 140, 168.; NFA, f. Elekta a. s., k. 8, sign. III/a, inv. č. 152, Jmenování Josefa Auerbacha zástupcem Elektafilmu v Paříži, 19. 11. 1932.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 2. 6. 1931, 17. 11. 1932, 24. 10. 1932.; – (1932): Josef Auerbach. *Český filmový zpravodaj* 12, č. 40 (26. 11.), s. 5.

346 Viz graf č. 1.

347 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 17. 11. 1932.

Z dostupných pramenů bohužel nelze odvodit, jak často a na jak dlouho se Josef Auerbach vracel z Paříže do Prahy. Navíc lze jen těžko zjistit, kde přesně měl Josef Auerbach nahlášené trvalé bydliště – jednoznačné vodítko neposkytuje ani dotazník vyplněný samotným Auerbachem. Podle něho nahlásil v roce 1932 českým úřadům své přestěhování do Paříže, o dva roky později v dotazníku vyplnil jako bydliště právě dostavěnou vilu na Barrandově, jenže zároveň potvrdil jako své bydliště i Paříž.³⁴⁸

Auerbachovo odstěhování se do Paříže ale prakticky nic nezměnilo na jeho povinnostech týkajících se obchodních jednání s partnery v jiných zemích. Jasně důkazy o tom podávají zápisy ze schůzí správní rady společnosti – například začátkem května 1933 měl Josef Auerbach odcestovat do Polska, aby se tam pokusil navázat obchodní styky za účelem prodeje vlastních filmů, a ještě téhož roku odjel po rotterdamské premiéře filmu *Extase* s Františkem Fouskem kvůli nákupu filmů pro distribuci v Československu nejprve do Londýna a následně se vrátil do Paříže.³⁴⁹ Zápisy ze schůze správní rady ale dokazují, že v Paříži mohl Auerbach spíš sjednávat možnosti pro uplatnění filmů z produkce Elektafilmu, protože francouzské filmy nebyly v Československu divácky nejoblíbenější. Právě v zápisech ze schůze správní rady se několikrát objevovaly zmínky o nízké úrovni tamější produkce. Navíc ve chvíli, kdy se k dovozu filmů ještě připojily komplikace spojené s kontingentním systémem a poplatky, musel Elektafilm přistoupit k ještě opatrnějšímu výběru filmů k dovozu, jinak by na svých obchodech prodělal. Proto například Josef Auerbach s Františkem Fouskem při své cestě do Paříže odešli s nepořízenou, podle jejich hlášení se v Paříži „ničeho pozoruhodného nenatáčí.“³⁵⁰

Z dostupných pramenů lze potvrdit, že Josef Auerbach na přelomu let 1935 a 1936 opustil Francii – v září 1935 si po žádosti o povolení pobytu v Československu nahlásil trvalé bydliště na svou barrandovskou vilu.³⁵¹ Pravděpodobně se ale ani tak nevrátil do Československa na delší dobu, mezi koncem února a začátkem září se svou nejstarší dcerou Dagmar odjel do Spojených států amerických. Během Auerbachovy nepřítomnosti

---

348 NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Záznamy o místě pobytu Josefa Auerbacha, 25. 4. 1935.; Hypoteticky je možné, že tento zmatek byl způsoben vyjádřením Zemského úřadu v Praze, jenž Auerbachovi jakožto občanovi cizího státu musel udělit povolení k práci pro českou společnost. V případě, že by Auerbach přerušil svůj trvalejší pobyt na území Československa, tak by pracovní povolení pozbylo svou platnost. NFA, f. Elekta a. s., k. 8, sign. III/a, inv. č. 152, Opis vyjádření zemského úřadu v Praze, 22. 11. 1935.

349 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 25. 4. 1933, 12. 10. 1933.

350 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 23. 11. 1932.

351 NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Záznamy o místě pobytu Josefa Auerbacha, 25. 11. 1937.

se velice pravděpodobně nekonaly schůze správní rady Elektafilmu. Podle knihy protokolů se v roce 1936 konala jediná, a to 21. února. Poté se správní rada sešla na schůzi až 19. února 1937, tedy téměř o rok později. Současně s tím v průběhu tohoto roku 1936 neproběhla ani valná hromada společnosti. Osmá valná hromada se podle protokolu odehrála 9. července 1935 a devátá následovala až po roční přestávce 23. června 1937.³⁵²

Podle svého syna Norberta se zde Auerbach zamýšlel dlouhodoběji usadit již od poloviny 30. let – roli v jeho rozhodování sehrál i vývoj politické situace v Německu. Hlavním důvodem této konkrétní cesty byl podle Norberta Auerbacha úmysl koupit studio Universalfilm, jež údajně bylo v té době na prodej. K uzavření transakce ovšem nikdy nedošlo a vzhledem k tomu, že se o něm žádný další zdroj nezmiňuje, tak ani nelze potvrdit, že tam Josef Auerbach opravdu jel s tímto úmyslem.³⁵³ Norbert Auerbach navíc tvrdí, že jeho otec při této cestě do USA založil novou filmovou společnost – dostupné prameny sice nezmiňují její přesné jméno, ale s největší pravděpodobností se jednalo o společnost Optima Pictures Corporation, kterou při obchodních jednáních zastupoval jako třetí osoba David Newberger.³⁵⁴ Na tuto společnost se Josef Auerbach v roce 1938 rozhodl pokusit převést akcie Elektafilmu – a vzhledem k tomu, že sám inicioval její vznik, pravděpodobně by pak získal vliv na fungování Elektafilmu. Pokud by byl převod akcií opravdu uskutečněn, zabránil by tak Auerbach případné arizaci Elektafilmu, jež vzhledem k Auerbachově židovské národnosti hrozila. Návrh smlouvy o prodeji vznikl již v listopadu 1938 – za svých 2 000 akcií měl získat celkem 20 000 dolarů. Smlouva sice byla brzy uzavřena, ale nakonec nemohla být dodržena, protože Národní banka odmítla v červenci následujícího roku udělit devizové povolení k transakci.³⁵⁵

Téměř po celou dobu své práce pro Elektafilm byl Josef Auerbach stejně jako jeho děti a manželka rakouským státním příslušníkem, jeho snahu o změnu občanství lze doložit na přelomu let 1934 a 1935, nedošlo však ke kladnému vyřízení jeho žádosti. Shodou

---

352 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol ze schůze správní rady, 21. 2. 1936, 19. 2. 1937.; NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 27, Protokol VIII. valné hromady, 9. 7. 1935.; NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 28, Protokol IX. valné hromady, 23. 6. 1937.

353 NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Oznámení o přerušení služebního poměru, 20. 12. 1938.; NFA, Sbírká zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).

354 NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Oznámení o přerušení služebního poměru, 20. 12. 1938.; NFA, Sbírká zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).

355 Josef Auerbach svoje akcie předal do úschovy advokátovi Elektafilmu Bohumilu Dymešovi. Bednařík, Pavel (2003): *Arizace české kinematografie*. Praha: Karolinum, s. 66–67.; NFA, f. Elekta a. s., k. 18, sign. VII, inv. č. 295, Odmítnutí svolení k převodu akcií Elektafilmu, 7. 7. 1939.; NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/d, inv. č. 39, Zpráva Hermana Glesgena o Elektafilmu, 14. 9. 1939.

okolností jeho snaze o změnu občanství předcházely první pokus rakouských nacistů o státní převrat, bohužel nelze prokázat, zda mezi zamítnutím žádosti a událostmi v Rakousku existovala nějaká souvislost.³⁵⁶ České státní občanství bylo Josefu Auerbachovi uděleno až 4. září 1938, tedy až po definitivním obsazení Rakouska Německem a nedlouho před zabráním československého pohraničí.³⁵⁷

7.2 Opuštění Československa a 2. světová válka

Josef Auerbach z Československa zřejmě odjel v září 1938, kdy podal v Paříži žádost o rozšíření platnosti svého cestovního pasu i pro oblast Ameriky.³⁵⁸ Důvodem Auerbachova úmyslu odjet z Československa za hranice byly údajně změny poměrů v nacistickém Německu, kde měl Auerbach původně velké množství obchodních partnerů.³⁵⁹ Druhým důvodem, který jsem již naznačoval, se pravděpodobně stal Auerbachův úmysl usadit se trvale v USA.

Žádost o rozvázání služebního poměru s Elektafilmem, v níž jako oficiální důvod uváděl nutnost dočasně přesídlit do Paříže kvůli studiu svých dětí, podal Josef Auerbach 20. prosince 1938. Paříž ale měla pravděpodobně sloužit pouze jako jakási přestupní stanice, protože už v srpnu si Josef Auerbach začal vyřizovat žádost o vízum pro cestu do USA.³⁶⁰ K vyřízení Auerbachovy žádosti došlo téměř okamžitě po jejím podání, již o tři dny později totiž předseda správní rady Elektafilmu František Oberthor rozhodl v prosinci Auerbachovi vyplatit finanční vypořádání za předčasné zrušení smlouvy. Odměna v celkové výši 500 000 korun měla být Auerbachovi vyplacena ve dvou fázích – první polovinu vyinkasoval ještě v prosinci a druhou v polovině ledna.³⁶¹ I přes zrušení

---

356 NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Žádost o vydání úředního potvrzení, 19. 12. 1934.

357 NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Zpráva policejního ředitelství, 4. 11. 1938.; NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Udělení státního občanství, 5. 11. 1938.

358 V žádosti je pouze zmíněna Paříž jako místo podání. Už se v ní ale nepíše, jakým způsobem Auerbach svou žádost podal. NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Žádost o rozšíření platnosti cestovního pasu, 20. 9. 1938.

359 NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (0S 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).

360 NA, f. Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940, k. 4419, sign. A/548/12, Žádost o vízum, 30. 8. 1938.

361 Zúčtování zmíněné částky mělo být provedeno jako záloha na požitky v roce 1939. NFA, Elekta a. s., k. 8, sign. III/b, inv. č. 152, Žádost o rozvázání služebního poměru, 20. 12. 1938.; NFA, Elekta a. s., k. 8, sign. III/b, inv. č. 152, Povolení k vyplacení 250 000 korun, 23. 12. 1938.; NFA, Elekta a. s., k. 8, sign.

zaměstnaneckého poměru mezi Auerbachem a Elektafilmem byl Auerbach pověřen správní radou k obchodnímu zastupování Elektafilmu během svého pobytu v zahraničí – toto pověření bylo posléze znovu potvrzeno 7. února následujícího roku, když už bydlel v zahraničí a již oficiálně nebyl zaměstnancem společnosti.³⁶²

Podobným způsobem Josef Auerbach rozvázal pracovní poměr se Slaviafilmem, kde byla ale situace jiná než u Elektafilmu. Slaviafilm totiž poskytl Josefu Auerbachovi půjčku ve výši 200 000 korun a Auerbach se rozhodl svůj dluh vyrovnat. Místo samotného vyplacení dlužné částky nakonec Auerbach kryl vzniklou pohledávkou částkou, kterou by Slaviafilm získal vyplacením Auerbachovy životní pojistky v hodnotě 80 000 korun, cennými papíry, jež měl Slaviafilm prodat na burze a výtěžek použít jako součást splátky. Kromě výše zmíněných měla jako část splátky posloužit i částka získaná dražbou Auerbachova domu v Salmovské ulici v Praze.³⁶³

Přestože byla Auerbachova nabídka na krytí pohledávky životní pojistkou Slaviafilmem přijata, tato půjčka posléze posloužila jako záminka vznést vůči Auerbachově osobě žalobu i za jeho nepřítomnosti. Krajský soud obchodní nakonec uložil Josefu Auerbachovi v říjnu 1939 jako povinnost pokutu zaplatit. Celá záležitost pravděpodobně mohla sloužit jako záminka k nátlaku na Josefa Auerbacha, potažmo Bohumila Dymeše, u kterého Josef Auerbach před svým odjezdem uložil akcie Elektafilmu. Bohumil Dymeše byl současně pověřen právním zastupováním Josefa Auerbacha po dobu jeho nepřítomnosti. Zmíněný dluh společnosti Slaviafilm pak v prosinci téhož roku posloužil právnímu zástupci Slaviafilmu Viktoru Martinovi jako důvod pro uvalení exekuce na Josefa Auerbacha.³⁶⁴ Celý Auerbachův dluh byl nakonec splacen až po konci druhé světové války – pojistku totiž bylo možné vyplatit až v roce 1945. Situaci navíc ještě zkomplikovalo v roce 1942 pražské gestapo, které pojistku

---

III/b, inv. č. 152, Dopis od správní rady Elektafilmu pro Josefa Auerbacha, 16. 1. 1939.

362 Pověření zahrnovalo jak nákup filmů pro distribuci na českém území, tak prodej výrobků Elektafilmu do zahraničí. NFA, Elekta a. s., k. 8, sign. III/b, inv. č. 152, Pověření Josefa Auerbacha obchodním zastupováním Elektafilmu, 18. 10. 1938, 7. 2. 1939.

363 Josef Auerbach také totiž vlastnil akcie firem, jejichž činnost neměla s kinematografií nic společného. V jeho návrhu na předání těchto akcií Slaviafilmu jako splátky na výše zmíněnou půjčku jsou konkrétně zmíněny tyto společnosti – 75 akcií Západouhlí, po 50 akciích u společností Sfinx a Krásné Březno, po 25 akciích firem Poldi (Kladno), Měďáren, Rako a České obchodní, 20 ks akcií Sellier-Bellot a po 10 akciích od Západokoaolínu a Báňské a hutní. NFA, Slaviafilm a. s., k. 4, sign. IV/b, inv. č. 68, Dopis od Slaviafilmu pro Josefa Auerbacha, 16. 1. 1939.; NFA, Slaviafilm a. s., k. 4, sign. IV/b, inv. č. 68, Návrh na převzetí akcií, 8. 3. 1939.; NFA, Slaviafilm a. s., k. 4, sign. IV/b, inv. č. 68, Exekuce domu v Salmovské ulici č. 11, 1939–1944.

364 NFA, Slaviafilm a. s., k. 4, sign. IV/b, inv. č. 68, Rozsudek Krajského soudu obchodního, 19. 10. 1939.; NFA, Slaviafilm a. s., k. 4, sign. IV/b, inv. č. 68, Návrh na povolení exekučního řízení, 14. 12. 1939.

zabavilo ve prospěch Německa. Po konci druhé světové války se tato pojistka v roce 1946 vrátila do rukou Jana Zbránka, jakožto zástupce Slaviafilmu.³⁶⁵

Auerbachova manželka se synem Norbertem a dcerou Helgou ale stále zůstávali v Praze, a to téměř až do vzniku Protektorátu Čechy a Morava – syn Norbert odjel za otcem v průběhu února a manželka Olga s dcerou Helgou podle slov Norberta Auerbacha opustila české území ve chvíli, kdy Němci překročili hranice.³⁶⁶ Ve Francii se celá Auerbachova rodina usadila nakrátko ve vile v Deauville, odkud vyrazili přes Bordeaux do Brazílie, kde čekali na víza do Spojených států amerických. Po získání těchto víz odjel Josef Auerbach se synem Norbertem do New Yorku, kde již měl navázané obchodní kontakty z předešlých obchodních cest a jednání.³⁶⁷ Právě proto si zde Auerbach zařídil novou kancelář a začal znovu podnikat. Jako úplně první obchod ze všech údajně společně s pozdějšími producenty bratry Mirischovými nakoupil Goldwynovu sbírku klasických filmů a velkou zásobu popcornu – filmy i popcorn posléze prodávali v průběhu války, a vydělávali tak na nedostatku, který způsobila. Jeho tehdejší podnikání se ale neomezovalo pouze na kinematografii – po čistě logické úvaze, že se za války investice přesunou do zbrojení a nebudou se ve větší míře stavět nové domy, koupil v New Yorku velké garáže.³⁶⁸

7.3 Poválečné vypořádání s Elektafilmem

V půjčování filmů mohl Elektafilm pokračovat až do konce srpna 1945,³⁶⁹ kdy byl do podniku dosazen národní správce Josef Hlinomaz a veškeré zásoby a provozní prostředky včetně bankovních hotovostí a vkladů měly být na základě Benešových dekretů

---

365 NFA, Slaviafilm a. s., k. 4, sign. IV/b, inv. č. 68, Zpráva o zabavení životní pojistky, 14. 7. 1942.; NFA, Slaviafilm a. s., k. 4, sign. IV/b, inv. č. 68, Zpráva o předání pojistky do rukou Jana Zbránka, 3. 9. 1946.

366 Varování o tom, že Němci překročili hranice, Olze Auerbachové údajně telefonoval Alois Fiala. Dcera Dagmar pravděpodobně v té době už kvůli studiím pobývala v USA. NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).

367 Manželka Olga s dcerou Helgou přijely až po dalších šesti měsících. NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 2/3) (Praha, 16. 11. 2004).

368 Soukupová, Lenka (2006): *Z Barrandova do Hollywoodu*. Praha: Mladá fronta, s. 20.; NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 2/3) (Praha, 16. 11. 2004).

369 Výnosy Elektafilmu z půjčování česky mluvených filmů po konci světové války činily 1 849 150,90 korun. Částka vyplacená Státní půjčovnou filmů 3 508 748,10 korun. Vůči Státní půjčovně filmů měl navíc Elektafilm pohledávku za 8 476 879,80 korun. Z NFA, f. Elekta a. s., k. 3, sign. II/a, inv. č. 83, Bilance za rok 1945.

znárodněny, přičemž jakékoliv další nakládání s nimi bylo podmíněno výslovným souhlasem státní správy.³⁷⁰ Ještě na podzim téhož roku Josefa Auerbacha ve Spojených státech amerických navštívil Alois Fiala, aby referoval o poválečné situaci a možnostech další obchodní činnosti v zestátněné kinematografii. Po těchto jednáních se Josef Auerbach společně se synem Norbertem pokusili vyžádat převedení zabavených akcií Elektafilmu z depot Prag-filmu a. s. u Legiobanky na depotní účet znějící na jméno Norberta Auerbacha.³⁷¹ Po přešetření situace ale Elektafilm svou činnost v první polovině příštího roku obnovil a Josef Hlinomaz byl ze společnosti odvolán. Důvodem změny rozhodnutí se stal Auerbachův úmysl pozměnit pole působnosti Elektafilmu na „činnosti, které nebyly převzaty státem, t. j. obchod kinematografickými přístroji, potřebami pro produkci.“³⁷² Nová činnost Elektafilmu se měla dle referátu Aloise Fialy o jednání s Josefem Auerbachem soustředit především na export a import zboží, jež by nepodléhalo Benešovým dekretům, a společnost měla začít navazovat kontakty s firmami, jež by připadaly v úvahu pro tato obchodní jednání.³⁷³ Kromě toho Josef Auerbach uvažoval nad zřízením laboratoře, jež by dále zpracovávala staré, pro promítání již nepoužitelné filmové kopie. Tato činnost by vyžadovala zaprvé zajistit stálý odběr filmů od Státní půjčovny filmů, zadruhé získat odbytiště u továren na lak a zatřetí za vysoké náklady zařídit laboratoř na zpracování filmového materiálu.³⁷⁴

Na svou další činnost získal Elektafilm od Pražské úvěrní banky provozní úvěr ve výši 500 000 Kč, z něhož byly vyplaceny zaměstnancům Elektafilmu odměny (Aloisu Fialovi 100 000 Kč, Janu Zbránkovi 50 000 Kč). Josef Auerbach nařídil tento postup ve víře, že Elektafilm získá zpět pohledávku vůči bývalému Prag-filmu v celkové výši 30 000 000 korun. Nicméně Elektafilm nakonec nic z této částky nezískal a Auerbachovo rozhodnutí o využití získaného úvěru bylo posléze v korespondenci Živnostenské banky využito jako jeden z účelových argumentů vrhajících negativní světlo na vedení společnost.³⁷⁵

---

370 NFA, Elekta a. s., k. 18, sign. VII, inv. č. 298, Protokol ze schůze zástupců Státní půjčovny filmů a úředníka pověřeného likvidací Elektafilmu, 24. 9. 1945.

371 AČNB, f. Živnostenská banka, sign. ŽB 6047/1, Návrh na povolení kontokorentního úvěru, 31. 8. 1946.

372 NFA, Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 35, Protokol o schůzi správní rady, 17. 9. 1946.; AČNB, f. Živnostenská banka, sign. ŽB 6047/1, Dopis od Živnostenské banky pro ministerstvo informací, 13. 4. 1950.

373 Za tímto účelem již údajně Elektafilm zakoupil prostřednictvím Josefa Auerbacha ve Spojených státech amerických některé licence a patenty. NFA, Elekta a. s., k. 8, sign. III/b, inv. č. 152, Zpráva Aloise Fialy o cestě do USA, 26. 8. 1946.; AČNB, f. Živnostenská banka, sign. ŽB 6047/1, Návrh na povolení kontokorentního úvěru, 31. 8. 1946.

374 NFA, Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 35, Protokol o schůzi správní rady, 17. 9. 1946.

375 AČNB, f. Živnostenská banka, sign. ŽB 6047/1, Povolení provozního úvěru, 7. 9. 1946.; AČNB,

Auerbachově žádosti bylo díky pozměnění zamýšlené činnosti ze strany vedení Československého filmu vyhověno v březnu 1946 a o tři měsíce později vyslovilo svůj souhlas s převodem akcií i ministerstvo informací. Bezproblémovému uskutečnění transakce však zabránil likvidátor bývalého Prag-filmu Jiří Klimeš.³⁷⁶ Ten odmítl vydat akcie s odůvodněním, že nebyl přizván k jednáním o jejich vydání.³⁷⁷ Posléze bylo rozhodnuto na poradě zástupců ministerstva informací a úřadu zplnomocněnce pro hospodářské a finanční věci v listopadu 1946 celou transakci pozastavit. Převod akcií by s sebou totiž nesl i další problém – Josefu Auerbachovi by musely být vyplaceny i výnosy za celou dobu okupace, které podle bilance za rok 1945 tvořily více než 66 451 000 korun.³⁷⁸ Státní orgány své předešlé rozhodnutí posléze přehodnotily a po únoru 1948 ustoupily od svého původního usnesení. Elektafilm se najednou stal podnikem, který měl být podle Benešových dekretů zestátněn, a v lednu do něho Ministerstvo informací nechalo zavést národní správu. Podle Benešových dekretů zároveň Josef Auerbach neměl za svou firmu získat žádnou náhradu, protože se za první republiky sám údajně hlásil k německé národnosti.³⁷⁹ Tvrzení o německé národnosti Josefa Auerbacha lze vzhledem k tomu, že Josef Auerbach získal československé občanství v druhé polovině 30. let, považovat za čistě účelové. Československý konzulát v New Yorku navíc v únoru 1946 potvrdil Josefu Auerbachovi, že se jako československý občan oficiálně hlásil k tomuto konzulátu i v průběhu druhé světové války.³⁸⁰

Jednání o převodu akcií definitivně skončila až na přelomu let 1950 a 1951, kdy se nejprve 8. prosince 1950 stal vlastníkem akcií Elektafilmu Československý státní film

---

f. Živnostenská banka, sign. ŽB 6047/1, Firemní korespondence Živnostenské banky ohledně Elektafilmu, 17. 11. 1948.; NFA, Elekta a. s., k. 8, sign. III/b, inv. č. 152, Zpráva Aloise Fialy o cestě do USA, 26. 8. 1946.; NFA, Elekta a. s., k. 3, sign. I/e, inv. č. 52, Dopis od Živnostenské banky pro Elektafilm, 2. 12. 1948.

376 NFA, Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 35, Protokol o schůzi správní rady, 17. 9. 1946.; NFA, Elekta a. s., k. 18, sign. VII, inv. č. 298, Dokumenty vztahující se k převzetí majetku Elektafilmu Státní půjčovnou filmů, 1945–1951.; Tereza Dvořáková ve své diplomové práci uvádí ministerstvo financí místo ministerstva informací. O které ministerstvo se jednalo, nelze jednoznačně zjistit ani z korespondence o převzetí majetku Elektafilmu Státní půjčovnou filmů – jednou je uvedeno ministerstvo informací, podruhé ministerstvo financí. Dvořáková, Tereza (2002): *Prag-Film (1941–1945). V průniku protektorátní a říšské kinematografie*. Praha: Univerzita Karlova, s. 68.

377 NFA, Elekta a. s., k. 18, sign. VII, inv. č. 298, Dopis od správce Prag-Filmu Jiřího Klimeše pro Ministerstvo informací, 17. 7. 1946.

378 Dvořáková, Tereza (2002): *Prag-Film (1941–1945). V průniku protektorátní a říšské kinematografie*. Praha: Univerzita Karlova, s. 68–69.

379 NFA, Elekta a. s., k. 18, sign. VII, inv. č. 298, Dopis od národního správce Elektafilmu pro Živnostenskou banku, 22. 1. 1949.; NFA, Elekta a. s., k. 18, sign. X, inv. č. 309, Konvolut z vybraných materiálů společnosti, 1963.

380 NFA, Elekta a. s., k. 8, sign. III/b, inv. č. 152, Potvrzení Generálního konzulátu Československa v USA, 28. 2. 1946.

a v lednu následujícího roku stížnost Josefa Auerbacha definitivně zamítl správní soud v Bratislavě.³⁸¹ Definitivně byl Elektafilm vymazán z obchodního rejstříku 10. července 1963, o průběhu likvidace se dostupné archivní prameny nezmiňují.³⁸²

7.4 Osud Josefa Auerbacha po 2. světové válce

O osudu Josefa Auerbacha po druhé světové válce se dostupné zdroje zmiňují pouze okrajově, de facto se omezují pouze na vzpomínky jeho syna Norberta, které ale nelze považovat za zcela spolehlivý zdroj informací. Činnost Josefa Auerbacha lze rozdělit na dvě oblasti a je vlastně jen pokračováním jeho aktivit z druhé světové války – podnikání v oblasti realit a obchodování s filmy, přičemž filmy měly stále tvořit těžiště jeho činnosti.³⁸³ Josef Auerbach navázal na svoji předešlou spolupráci s bratry Mirischovými, kteří přestali prodávat praženou kukuřici a založili vlastní produkční společnost. Pomáhal jim především s finanční stránkou produkce, což plyne z příkladu britského filmu *Letka 633* (1964). K němu Josef Auerbach koupil námět bez předchozí konzultace s Mirischovými, jejichž prvotní reakce byla odmítavá – údajně Josefu Auerbachovi řekli: „...nemíchej se do věcí, kterým nerozumíš, ty seš finanční člověk, my jsme ty tvůrčí lidi a zůstaňme u toho.“³⁸⁴ Přestože žil a pracoval v USA (první polovinu roku v New Yorku a druhou v Los Angeles), spolupracoval na filmech, které vznikaly v Evropě – kromě již zmíněné *Letky 633* to byl například španělsko-britský koprodukční snímek *Decameron nights* (1953) (navíc natočený ve Francii) a italsko-francouzská komedie *Il Ladro della Gioconda* (1966). Kromě spolupráce s bratry Mirischovými Josef Auerbach založil ještě vlastní distribuční společnost, jejímž prostřednictvím nakupoval a dále prodával filmy až do své smrti v roce 1968.³⁸⁵

---

381 Dvořáková, Tereza (2002): *Prag-Film (1941–1945). V průniku protektorátní a říšské kinematografie*. Praha: Univerzita Karlova, s. 68–69.

382 NFA, Elekta a. s., k. 18, sign. X, inv. č. 309, Konvolut z vybraných materiálů společnosti, 1963.

383 Norbert Auerbach nezmiňuje, jak se společnost jmenovala. NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 2/3) (Praha, 16. 11. 2004).

384 NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 2/3) (Praha, 16. 11. 2004).

385 NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 2/3) (Praha, 16. 11. 2004).; Soukupová, Lenka (2006): *Z Barrandova do Hollywoodu*. Praha: Mladá fronta, s. 20–21.

7.5 Josef Auerbach vs. Miloš Havel

U osoby Josefa Auerbacha se nabízí srovnání s druhou nejvýraznější podnikatelskou osobností české meziválečné kinematografie Milošem Havlem. Oba zcela určitě byli manažery, kteří prováděli rozhodnutí, jež měla mít dlouhodobější dopad na fungování jejich společností. Mezi oběma podnikateli a jejich přístupem k vedení jejich společností bylo několik rozdílů. Oproti Auerbachovi pocházel Miloš Havel z bohaté rodiny – jeho otec Václav(sic!) Havel postavil palác Lucerna, a jako jeden z mála českých podnikatelů se „mohl při jednáních s peněžními ústavy opřít o soukromý kapitál...“, což mu poskytlo lepší pozici při začátku podnikání a navíc podle všeho mohl na rozdíl od Auerbacha krýt případné ztráty jedné z firem podniku zisky z některého jiného podniku.³⁸⁶ Oba dva byli od počátků své podnikatelské činnosti alespoň částečnými podílčníky či akcionáři společností, pro které pracovali. Rozhodující slovo v nich ale získali až na přelomu 20. a 30. let – Miloš Havel se stal majitelem většiny akcií společnosti AB v průběhu roku 1929 (kromě toho Havel vlastnil až do roku 1937 nečinný Lucernafilm), Josef Auerbach v Elektafilmu až mezi lety 1932 a 1933.³⁸⁷

Oba ve svých společnostech hráli výraznou roli při nakupování filmů k distribuci v zahraničí a zastupování společností při jednáních se zahraničními partnery. Miloš Havel se stal jedním z prvních českých obchodníků, kteří po první světové válce vycestovali za hranice kvůli nákupu filmů a na počátku 20. let pro společnost American Film Company nakupoval filmy od amerických společností, po jejím krachu se ale věnoval především vedení filmových ateliérů.³⁸⁸ Josef Auerbach nakupoval zahraniční filmy pro distribuci v Československu prakticky po celou dobu svého působení v české kinematografii. Dokazují to nejprve zápisy ze schůzí jednatelů Elektafilmu a po transformaci na akciovou společnost zápisy ze schůzí správní rady.³⁸⁹

U Josefa Auerbacha lze pouze předpokládat, že mohl mít vliv na výběr herců a režisérů, s nimiž Elektafilm spolupracoval, ale v dostupných zdrojích se nenacházejí

---

386 Horníček, Jiří (2000): *Miloš Havel a český filmový průmysl*. Praha: Univerzita Karlova, s. 18.

387 Podrobněji viz Horníček, Jiří (2000): *Miloš Havel a český filmový průmysl*. Praha: Univerzita Karlova, s. 41–44.

388 Horníček, Jiří (2000): *Miloš Havel a český filmový průmysl*. Praha: Univerzita Karlova, s. 13.; Srov. ŠTÁBLA, Zdeněk (1992): Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky (1906–1939). In: Klimeš, Ivan (ed.): *Filmový sborník historický III*. Praha: Český filmový ústav, s. 14–18.

389 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL1, inv. č. 1, Protokolové zápisy schůzí jednatelů Elektafilmu, 1922–1928.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Kniha protokolů schůzí správní rady, 1928–1938.

zprávy o tom, že by kontroloval výslednou podobu díla a zasahoval jakýmkoliv způsobem do samotného natáčení. Jeho syn dokonce poznamenává, že otec obchodoval jen s hotovými výrobky. Jediným doložitelným případem Auerbachova pokusu zasahovat do samotné výroby filmů se stal již zmíněný námět ke snímku *Letka 633*. Oproti tomu Miloš Havel měl údajně vliv na výslednou podobu natočeného filmu, který byl ještě před svou premiérou na základě jeho připomínek upraven. U několika filmů se navíc podílel i na přípravě scénářů. V katalogu *Český hraný film* je zmíněn jeho podíl na vzniku scénáře k filmu *Pražští adamité* (1917) sdružení Praga-film a svou roli přímo zmiňuje Havel v dopise z 24. dubna 1946, podle něhož blíže neurčeným způsobem spolupracoval na vzniku několika scénářů pro filmy, jež měl jeho Lucernafilm natáčet během druhé světové války. Podle Jiřího Horníčka se nicméně v průběhu 20. let věnoval primárně činnostem společnosti AB, jakožto firmy poskytující technické služby a zázemí jiným výrobcům. Výrobu totiž považoval za příliš riskantní a v tomto přístupu setrval minimálně do poloviny 30. let, kdy společnost AB opustil Julius Schmitt. Ten svůj odchod odůvodňuje názorovým střetem s jinými členy vedení upřednostňujícími provoz ateliérů před vlastní filmovou produkcí.³⁹⁰ Havlův postoj se patrně změnil na konci 30. let, kdy začala produkovat filmy společnost Lucernafilm, jež byla od konce první světové války nečinná.

Po skončení druhé světové války se oba podnikatelé ještě pokusili pokračovat v podnikání v kinematografickém oboru. Po zestátnění kinematografie ale oba přišli o své zdejší majetky. Josef Auerbach se podle svého syna Norberta po definitivním zamítnutí žádosti o vydání akcií Elektafilmu na počátku 50. let přestal zajímat o svoji bývalou společnost v Čechách. Podle svého syna zůstal po zbytek života ve Spojených státech amerických, kde pokračoval v organizování výroby filmů a obchodu s nemovitostmi.³⁹¹ Miloš Havel se nacházel ve složitější situaci: po konci války mu na rozdíl od Auerbacha byla znemožněna práce ve filmovém oboru. Po několika letech, během nichž nemohl podnikat v kinematografii, emigroval na přelomu srpna a září 1952 z Československa. Nakrátko se usadil ve Vídni, posléze se odstěhoval do bavorského Mnichova. Po několika měsících tamějšího pobytu zažaloval německou společnost UFA o náhrady za smlouvy

---

390 Vzpomínky Havlova bratra nezmiňují, komu byl dopis adresován. Horníček, Jiří (2000): *Miloš Havel a český filmový průmysl*. Praha: Univerzita Karlova, s. 13, 36–38, 99–100.; Havel, Václav Maria (1993): *Mé vzpomínky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 99.; – (1934): Nová činnost ředitele Julia Schmitta. *Film* 14, č. 11 (1. 11.), s. 4–5.; Opěla, Vladimír (1995): *Český hraný film I, 1898–1930*. Praha: Národní filmový archiv, s. 165–166.

391 NFA, Sbíрка zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 2/3) (Praha, 16. 11. 2004).

o filmová práva uzavřené mezi ním a firmou Cautio-Treuhand GmbH v letech 1939–1941. Od nich nakonec podle dohody z 13. května 1955 vysoudil 380 000 marek, které částečně investoval do filmové výroby a částečně do restauračních zařízení a posléze květinářství. Pokus začít opět vyrábět filmy se mu ale nevydařil, na dvou natočených filmech pouze prodělal.³⁹²

Pro důvody rozdílnosti poválečných osudů obou mužů lze na základě dostupných pramenů vyvodit spíše hypotetická vysvětlení. V první řadě se oba věnovali poměrně odlišné činnosti – zatímco Miloš Havel investoval do filmové výroby,³⁹³ Josef Auerbach začal ještě za války obchodovat s popcornem a nemovitostmi, jež mu zaručovaly mnohem jistější zisky než Havlova filmová výroba. Až později se Auerbach pustil do obchodování s filmy, kde se stejně jako při své činnosti v Československu věnoval distribuci a v případě výroby pouze dojednával dohody se zahraničními koproducenty, přičemž jejich výrobu přenechával svým obchodním partnerům (ať už společníkům z Elektafilmu, nebo bratrům Mirischovým v USA). Havlův neúspěch mohl mimo jiné spočívat i v tom, že neměl zkušenosti se způsobem výroby v jiné kinematografii než české, v tématu natáčených filmů, kvůli špatné volbě spolupracovníků a přílišnou svázaností s českým prostředím.³⁹⁴ Oproti tomu měl Josef Auerbach podle všeho mnohem širší síť kontaktů se zahraničními obchodními partnery a při opuštění Československa se mu skýtalo více možností pro navázání další spolupráce, než Milošovi Havlovi, jehož kontakty a podnikání byly geograficky pevně svázány hlavně s českým prostředím. Miloš Havel navíc na rozdíl od Auerbacha udržoval čilé vztahy nejen uvnitř filmového oboru ale i s politickými představiteli. Působil jako zástupce Filmového poradního sboru, předsedal Svazu filmové výroby a stal se zakladatelem spolku Filmové studio.³⁹⁵

Zcela jistě lze konstatovat, že Josef Auerbach byl klíčovou osobností Elektafilmu, v Československu jeho rozhodovací pravomoci navíc rostly s tím, jak získával větší počet akcií společnosti. Na rozdíl od Julia Schmitta a Jana Reitera se nevěnoval produkci filmů,

---

392 Havel, Václav Maria (1993): *Mé vzpomínky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 72–77.

393 Jedním z oněch dvou filmů se stal remake snímku *Kristián* (1939) natočený pod názvem *Hilfe, sie liebt mich* (1955). Horníček, Jiří (2000): *Miloš Havel a český filmový průmysl*. Praha: Univerzita Karlova, s. 116.

394 Podle vzpomínek svého bratra Miloš Havel prodělal velké částky při svém podnikání v oboru gastronomie a restaurací, kde ho měli šidit obchodní partneři. Havel, Václav Maria (1993): *Mé vzpomínky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 76–77.

395 Spolek Filmové studio původně vznikl v rámci Svazu filmové výroby, až v letech 1936 a 1937 se tento svaz rozhodl ustanovit Filmové studio jako samostatný právní subjekt. Podrobněji k Filmovému studiu viz Horníček, Jiří (2000): *Miloš Havel a český filmový průmysl*. Praha: Univerzita Karlova, s. 74–79.

ani nevedl vlastní kina jako Osvald Kosek.³⁹⁶ Věnoval se především výběru a nákupu zahraničních filmů, které Elektafilm posléze distribuoval v Československu. Jeho význam byl také nezanedbatelný při sjednávání prodeje vlastních filmů do zahraničí, byť nebyl jediným představitelem Elektafilmu, který absolvoval podobné cest do zahraničí. Jasným důkazem Auerbachova významu je to, že právě on byl vyslán do Paříže, aby navazoval pro Elektafilm nové obchodní kontakty. S podnikatelskou činností Josef Auerbach s úspěchem pokračoval i po své emigraci do USA – i nadále se věnoval především obchodování s filmy, o výrobu se podle slov svého syna nezajímal. Po celou dobu svého pobytu v Československu ale byl Josef Auerbach cizincem dle slov svého syna se cítil ve svých podnikatelských aktivitách omezovaný zdejším prostředím – to byl údajně také jeden z důvodů, proč odcestoval do Paříže a proč se od poloviny 30. let zamýšlel přestěhovat do USA.³⁹⁷

---

396 Viz kapitola 3.1.2 Samostatné podnikatelské aktivity zástupců Elektafilmu.

397 NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004).

8. Závěr

S výjimkou několika málo filmů se Elektafilm v průběhu němé éry věnoval výhradně oblasti distribuce. Zlomovým bodem se stal nástup zvukové technologie – Elektafilm se stal producentem komerčně nejméně úspěšných filmů s Vlastou Burianem. Po odkoupení většinového podílu akcií ve společnostech Moldaviafilm a Slaviafilm se v meziválečném období stal nejvýznamnějším výrobním koncernem české kinematografie – společně s nimi každoročně uváděl do kin větší počet filmů než většina domácích půjčoven (více filmů dovážely jen filiálky amerických studií).³⁹⁸

V ziscích Elektafilmu lze zcela jasně vysledovat důsledky hospodářské krize, nástupu zvuku a úbytku diváků. V první polovině 20. let se kvůli počátečním nákladům a ekonomické krizi hospodaření Elektafilmu nacházelo ve ztrátě, po roce 1925 už ale zisky společnosti stoupaly, pouze v letech 1927 a 1928 nastal mírný propad způsobený nadměrným dovozem filmů do Československa a úbytkem diváků v kinech. V roce 1930 se s příchodem zvukového filmu zisky společnosti více než zdvojnásobily na necelých 12 440 000 korun a o rok později dosáhly maxima přesahujícího 16 400 000 korun. Poté už následoval až do konce 30. let trvalý pokles příjmů způsobený z velké části hospodářskou krizí. V první polovině 30. let se ještě Elektafilmu dočasně podařilo zvýšit tržby z vývozu. Docílil toho prostřednictvím Josefa Auerbacha, který byl vyslán do Paříže jako obchodní zástupce společnosti. Kromě toho vyrobil ke svým filmům několik francouzských jazykových verzí, s jejichž využitím se počítalo právě ve Francii a dalších frankofonních zemích. Ale ani zvýšení objemu vývozu nedokázalo zabránit celkovému poklesu tržeb Elektafilmu. Vývoz tvořil pouze zlomek distribučních aktivit společnosti (v roce 1933 přibližně jednu čtvrtinu). Podle vykazovaných bilancí ale zisky z vývozu v tomto roce tvořily historické maximum a poté s výjimkou mírného zvýšení v roce 1935 vykazoval klesající tendenci. Další zvrat v tržbách Elektafilm zaznamenal v letech 1938 a 1939 – Elektafilmu sice vzrostly tržby z vývozu, do těch ale byly podle všeho započítány i zisky z půjčovného v pohraničním území zabraném Německem, následujícího roku opět klesly. Pokud se k tržbám z vývozu připočítají i zisky z půjčování filmů na českém území, jasně z toho plyne, že mezi lety 1937 a 1939 klesly celkové tržby z půjčovného o více než

---

398 Viz Tabulka č. 2.

polovinu.³⁹⁹

Odkoupení Slaviafilmu a Moldaviafilmu bylo motivováno dvěma hlavními důvody – o koupi půjčovny se zajímala nějaká konkurenční firma, a zároveň byly Moldaviafilm i Slaviafilm napojeny na další zahraniční společnosti sídlící především v Německu a Rakousku. Hlubší obchodní vztahy Elektafilm navázal především se Slaviafilmem. Ty přetrvaly v průběhu celých 30. let až do spojení obou společností v roce 1942, a to i v době, kdy se Elektafilm pokusil svůj podíl ve Slaviafilmu prodat. V případě Moldaviafilmu už podle všech dostupných pramenů tak úzká vzájemná spolupráce nenastala.

Během 30. let se Elektafilm pokusil z různých důvodů prodat své podíly v obou společnostech. Podílu v Moldaviafilmu se správní rada Elektafilmu rozhodla zbavit v roce 1933, důvody tohoto rozhodnutí ale nejsou zcela jasné. Pravděpodobně v něm sehrála roli vrcholící hospodářská krize a zavedení kontingentního systému, který výrazně omezoval možnosti dovozu filmů ze zahraničí. K omezení dovozu se navíc přidal podle správní rady ještě nedostatek kvalitních filmů, jež by mohl Elektafilm dovézt do Československa. Kvůli tomu pak zástupci Elektafilmu nebyli schopni získat dostatek filmů pro všechny tři půjčovny a museli proto prodat podíl v jedné z dceřiných společností. V případě Slaviafilmu se správní rada Elektafilmu pokusil své akcie prodat v roce 1935. Jako oficiální odůvodnění správní rada uváděla stejně jako u Moldaviafilmu nemožnost dovézt dostatek filmů k distribuci pro Elektafilm a Slaviafilm. Pravděpodobně v tomto rozhodnutí ale hrálo roli to, že potenciální kupec inženýr Emil Lustig měl napojení na nizozemskou společnost Internationale Tobis – Cinema N. V. Spojení mezi Elektafilmem a Slaviafilmem nezanklo ani po uzavření smlouvy o prodeji akcií, ve správní radě Slaviafilmu totiž působili někteří členové správní rady Elektafilmu. Z prodeje nakonec sešlo – v zápisech ze schůzí správní rady se objevují zmínky naznačující obavy z pronikání koncernu Tobis na český trh a o tom, že by Elektafilm přišel o možnost získat snímky berlínské pobočky Tobisu, jež by na českém území nově distribuoval výhradně Slaviafilm. Tyto obavy nesdílel jen samotný Elektafilm, protože nakonec se proti prodeji postavil i Svaz filmových dovozců a dokonce i ministerstvo obchodu a průmyslu – prodej nakonec musel být stornován.

Elektafilm ve 30. letech stal největším výrobním koncernem československé kinematografie meziválečného období. Mezi lety 1930 a 1941 natočil 46 filmů, jeho

---

399 Viz Graf č. 1.

dceřiná společnost Slaviafilm jich v letech 1932 a 1941 vyprodukovala 25.⁴⁰⁰

Současně také vyrobil největší počet filmů, od nichž vzniklo více jazykových verzí. Při výrobě většiny z nich Elektafilm navazoval spoluprací se zahraničními společnostmi, a to jak s distributory, tak i s producenty, přičemž koproducent se nemusel nutně stát distributorem filmu. Při získávání financí pro výrobu Elektafilm zcela určitě své filmy prodával před jejich dokončením a v rozpočtech na jejich výrobu již předem počítal s příslibenými financemi. V tomto ohledu se výroba filmů s více jazykovými mutacemi nelišila od běžných titulů, u nichž tímto způsobem výrobce také obvykle sháněl část financí pro výrobu svých filmů.

Jak zmiňovala ve svém článku Ginette Vincendeauová, jazykové verze vznikaly buď simultánně, nebo s mírným zpožděním jedné oproti druhé.⁴⁰¹ Filmy vyrobené Elektafilmem spadaly do obou těchto kategorií, a to i v rámci jazykových verzí od jednoho filmu. Do kategorie současně natáčených verzí spadá exportní snímek *Taneček panny Márinky* a všechny české a německé jazykové verze natočené v první polovině 30. let – české a německé verze filmů s Vlastou Burianem, *Aféra plukovníka Redla* nebo *Extase*. Výjimku z tohoto pravidla tvoří jen jediný film s českou a německou jazykovou mutací, *Falešná kočička*.

Druhou kategorií tvořily filmy, jejichž verze nevznikly paralelně ale s určitou prodlevou. Při tomto způsobu natáčení logicky odpadla část úspory nákladů, kterou by společnost získala například využitím stejných staveb v ateliéru pro více verzí. Jejich výroba proto patrně byla motivována možnostmi jejich budoucího obchodního využití. Do druhé skupiny filmů patří s výjimkou Machatého *Extase* a *Tanečku panny Márinky* všechny francouzské verze vyprodukované Elektafilmem. V případě francouzských verzí hrály významnou roli také vazby na zahraničního obchodního partnera – k výrobě francouzských verzí totiž Elektafilm přistoupil až po zahraničním úspěchu francouzské verze *C. a k. polního maršálka*, jehož vyrobila samostatně francouzská společnost Standard, která už před započítáním produkce patrně sledovala úspěch ostatních dvou verzí. Všechny tyto francouzské verze zároveň vznikly mezi lety 1932 a 1935, tedy v době, kdy

---

400 Objemem produkce jsou srovnatelné jen společnosti Lucernafilm, Ocean-National a Meissnerfilm. Havelka, Jiří (1967): *Kronika našeho filmu*. Praha: Filmový ústav, s. 53.; Szczepanik, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Praha: Host, s. 36–37.; Viz kapitola 5. Filmová výroba.

401 Vincendeauová, Ginette (2004): *Hollywoodský Babylon, Nástup zvukového filmu a jazykových verzí*. *Illuminace* 16, č. 2, s. 6–7.

Josef Auerbach pobýval jako obchodní zástupce Elektafilmu v Paříži.⁴⁰²

Přestože měl Elektafilm už od počátků své existence napojení na několik kin, oficiálně ale nemohl dosáhnout vertikální integrace. Kinolicence totiž směly být udělovány pouze dobročinným spolkům. V praxi se ale tento zákaz obcházel propachtováním kinolicece na jinou osobu, jež kino poté provozovala – Elektafilm podle všeho provozoval svá kina právě tímto způsobem. O plné vertikální integraci na všech třech úrovních lze mluvit pouze ve zvukové éře kinematografie, v němž Elektafilm prakticky nevyráběl – dosáhl proto vertikální integrace pouze na úrovni distribuce a předvádění. Biografy, které vedl Elektafilm, lze rozdělit do dvou okruhů – kina podléhající přímo vedení společnosti a kina Osvalda Koska. Mezi Koskova kina patřily hlavně pražské premiérové biografy, jež současně odváděly nejvyšší tržby. Kina, jež vedl Elektafilm, se nacházela buď na periferii Prahy nebo v menších československých městech – tyto biografy už ale zdaleka nebyly tak výnosné. Vzhledem k tomu, že dostupné prameny zmiňují pouze jména měst, ve kterých se kina Elektafilmu nacházela, tak bohužel ani nelze určit, kdo oficiálně vlastnil licenci k provozu biografu. Z toho by pak bylo hypoteticky možné zjistit, zda Elektafilm kinolicece k provozu svých kin nezískával od některého spolku častěji než od jiných.

Dostupné zdroje se o provozování kin zmiňují spíše okrajově a nelze přesně určit, zda měla společnost nějakou obecně platnou strategii pro jejich provoz a programování. V biografech Osvalda Koska nebyla s výjimkou roku 1932 v průběhu 30. let premiérově promítána ani polovina snímků uváděných Elektafilmem do distribuce, zbytek si odbyl svou premiéru v jiném z pražských premiérových kin. Podle kusých zmínek o sporech ohledně snímku *Tu ten kámen* uvedeného Osvaldem Koskem a Juliem Schmittem jakožto samostatnými obchodníky lze předpokládat, že aktivity v rámci Elektafilmu byly jen zlomkem Koskova podnikání a o konečné programové skladbě svých kin nakonec rozhodoval Osvald Kosek. Spolupráce mezi Elektafilmem a Koskovými kiny navíc začala v průběhu roku 1935 výrazně upadat a v následujícím roce přestala docela a do října 1938, kdy Kosek prodal svůj akciový podíl v Elektafilmu, už se neobnovila.⁴⁰³

Nízká výdělečnost kin se pravděpodobně odrazila v rozhodnutí Elektafilmu zbavit se správy některých z nich. Pokud se srovnají jména kin uvedená v průběhu 20. let v protokolech ze schůzí jednatelů společnosti, kina v seznamu vyjmenovaná v článku ve *Filmovém kurýru* z roku 1932 a v neposlední řadě i tři kina, jejichž vedení se správně

---

402 Výjimku opět tvoří *Taneček panny Márinky*. Srov. Klimeš, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 70–75.

403 Viz Tabulka č. 2.

rada Elektafilmu rozhodla vzdát z důvodu špatné platební bilance, vyplyne z toho, že se jednalo o kina, jež ve valné většině případů nemohla na vstupném utržit tolik jako pražské premiérové biografy.⁴⁰⁴ Tento problém pak ještě zesílil v krizovém období přelomu 20. A 30. let, kdy kvůli neustálému nárůstu počtu kin nastal výrazný pokles tržeb za vstupné, což zapříčinilo ztrátovost některých těchto kin.⁴⁰⁵ Kromě toho se ještě k této situaci mohly přidat další faktory postihující pouze jednotlivá kina – např. opožděné stěhování Bia Invalidů v Lounech, díky němuž nemohlo kino po několik měsíců promítat. Jak plyne z příkladu lounského Bia Invalidů a královéhradeckého Grandbia Sokol, Elektafilm získával právo k provozování kin nelegálně, prostřednictvím propachtování kinolice. V takovém případě už Elektafilm získal plnou kontrolu nad filmy, jež se v daných kinech promítaly, hlavní problém ale tkvěl v tom, že tato kina byla ekonomicky zcela zanedbatelná a jejich zisky se nemohly rovnat tržbám z premiérových biografů Osvalda Koska.⁴⁰⁶

Třetí a poslední větší tematický celek předkládané magisterské práce se zabýval osobou Josefa Auerbacha. Ten byl od vzniku Elektafilmu až do svého odchodu na přelomu let 1938 a 1939 jednou z nejvýše postavených osob v rámci celé společnosti, navíc byl od vzniku Elektafilmu až do jeho převzetí Němci většinovým vlastníkem – část podílu v Elektafilmu byla po dlouhou dobu oficiálně napsaná na jeho manželku Olgu, která ale do chodu společnosti podle všeho vůbec nezasahovala. Auerbachova role spočívala v navazování kontaktů s obchodními partnery, dojednávání nákupu filmů a možností uplatnění výrobků Elektafilmu v zahraničí, případně v jednáních s majiteli kin v německy mluvících oblastech Československa. Jeho význam při jednáních se zahraničními partnery dokazuje i to, že byl v první polovině 30. let Elektafilmem oficiálně vyslán do Paříže jako obchodní zástupce společnosti – a patrně díky tomuto zastoupení se významně pozvedly tržby z exportu vlastních filmů. Nelze však tvrdit, že by byl jediným zástupcem Elektafilmu zprostředkovávajícím nákup filmů ze zahraničí. Do zahraničí za nákupem filmů mimo jiné prokazatelně odjížděl i Julius Schmitt – důkazem může být společná obchodní cesta obou manažerů do Londýna a Paříže uskutečněná po rotterdamské premiéře snímku *Extase*.⁴⁰⁷ O průběhu obchodních jednání s partnery na českém území se v dostupných zdrojích neobjevují téměř žádné informace. Auerbachovy obchodní aktivity

---

404 – (1932): Naše půjčovny. *Filmový kurýr* 6, č. 37 (9. 9.), s. 12.

405 NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 22, Zpráva o obchodním roce 1929, 1. 4. 1930

406 NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Smlouva o pronájmu, 1. 4. 1928.

407 NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Protokol o schůzi správní rady, 12. 10. 1933.

v Československu podle všeho omezovala špatná znalost českého jazyka, sám měl totiž původně mluvit jen v jidiš a i německy se naučil až v průběhu své vojenské služby ve Vídni. Podle všech náznaků Auerbach nezasahoval do samotného procesu natáčení, podle svého syna zpravidla obchodoval s filmem jako s hotovým produktem a na jeho výrobu si najímal jiné lidi – jako výrobní ředitel, který se staral o průběh natáčení, je v archivních pramenech opakovaně označován Alois Fiala. Jedním z mála doložitelných případů, kdy Auerbach přišel s námětem na nový film, byl až poválečný snímek *Letka 633*, ale v tomto případě se dle Norberta Auerbacha jednalo o naprostou výjimku.⁴⁰⁸ Lišil se tak od svých spolupracovníků v Elektafilmu – jak Julius Schmitt, tak Jan Reiter prokazatelně zasahovali do filmové výroby alespoň jako samostatní producenti.⁴⁰⁹

Ve své práci jsem se pokusil popsat historii společnosti Elektafilm od jejích počátků až po emigraci jejího akcionáře Josefa Auerbacha do Spojených států Amerických. A v rámci podkapitol o Provozování kin a Jazykových verzí snímků s Vlastou Burianem poukázat na dva aspekty činnosti Elektafilmu. V případě provozování kin by pro komplexnější pochopení problematiky bylo v první nutné dohledat další archivní prameny a to nejen k ostatním kinům vedeným Elektafilmem, ale i k biografům, které měly ve své správě i další české společnosti a podnikatelé – Lucernafilm, Dafa, Jan Reiter a manželé Fantovi z Brna. Na základě pramenů, jež se mi podařilo shromáždit bohužel nelze vytvořit žádné zobecňující závěry.

V kapitole o filmech s Vlastou Burianem se mi sice částečně podařilo zjistit, s kým Elektafilm spolupracoval na jejich výrobě a distribuci. Pro úplné pochopení vztahů mezi Elektafilmem a zahraničními obchodními partnery by bylo nutné bádát i v zahraničních archivech, kde by se mohly nacházet fondy potřebných společností, především Ondra-Lamač Filmu a Gaumont Franco Film Aubert. Vzhledem k tomu, že společností, jež své filmy vyráběly v koprodukcii se zahraničními producenty, byl větší počet, tak se nabízí možnost vzájemného porovnávání spolupráce těchto firem.

U Josefa Auerbacha jsem sice zjistil, jaká byla jeho role v Elektafilmu, ale i zde se nabízí možnost komparace s dalšími podnikatelskými osobnostmi československé kinematografie, navíc i případ Miloše Havla by při získání dalších pramenů bylo možné porovnat s Auerbachovou osobností do větších detailů. Kromě těchto osobností ve

---

408 NFA, Sběrka zvukových dokumentů, rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (OS 1015 – 2/3) (Praha, 16. 11. 2004).; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. EL2, inv. č. 2, Kniha protokolů schůzí správní rady, 1928–1938.

409 V případě produkce Elektafilmu se o jejich zásazích do výroby filmů dostupné zdroje nezmiňují.

strategickém managementu společností by samozřejmě zasluhovalo pozornost i srovnání s taktickým managementem.

9. Přílohy

9.1 Tabulková příloha

Tabulka č. 1⁴¹⁰

Akcie složené jejich vlastníky u příležitosti konání valných hromad Elektafilmu a. s.											
	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1938	1939
Olga Auerbachová	313	313	313	312	313	313		300			
Josef Auerbach			325	125	583	1082	1000	800	1300	1300	
Růžena Reiterová	313	313									
Jan Reiter	125	125									
Zdeňka Schmittová	312	312	312								
Julius Schmitt			200	600	400						
Osvald Kosek	562	562		600	600	800	800				
Pavel Kosek			25	25	25	25	25				
Hugo Engel Film	125	125	125								
Česká komerční banka/ Bez označení vlastníka akcií	750	750									
Slaviafilm											80
JUDr. F. Fousek					80	80		80			
JUDr. B. Dymeš					80	80		80			2000
Celkem	2500	2500	1300	1662	2081	2380	1825	1260	1300	1300	2080

410 Údaje převzaty ze seznamů akcií složených jejich vlastníky u příležitosti konání valných hromad Elektafilmu a. s. přiložených k protokolům z těchto valných hromad. Valná hromada se v roce 1937 podle dostupných údajů nekonala. Údaje z roku 1928 jsou převzaty ze Zakladatelské zprávy společnosti. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 4, Zakladatelská zpráva, 1. 2. 1928.; NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, Seznamy složených akcií u příležitosti valných hromad z let 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1938, 1939.

Tabulka č. 2⁴¹¹

POČET NOVÝCH ZVUKOVÝCH FILMŮ V DISTRIBUCI											
Distribučováno Elektafilmem		1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938
	Československo	0	4	7	3	4	4	6	3	4	4
	z toho vyrobeno Elektafilmem	0	2	6	2	3	2	6	3	4	4
	Německo	1	12	18	12	8	5	8	9	7	4
	Rakousko	0	0	0	0	2	2	2	5	3	1
	Francie	0	1	1	5	1	1	1	2	0	2
	Anglie	0	0	0	0	0	6	4	0	1	0
	USA	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	Ostatní	0	1	1	0	1	2	2	1	0	0
	Distribučováno Elektafilmem celkem	1 (0)	19 (8)	26 (8)	20 (11)	16 (7)	20 (6)	23 (5)	20 (0)	15 (0)	11 (0)
	Distribučováno Slaviafilmem celkem	2	6	16	8	17	18	16	18	17	7
	MGM	12	27	30	3	0	0	25	45	44	37
Fox	9	27	17	7	0	0	22	24	30	36	
Paramount	4	17	23	6	0	0	33	22	16	19	
United Artist	8	11	13	1	0	0	24	10	14	11	
Universal	2	13	17	1	0	0	12	8	7	21	
Snímky dovezené filiálkami amerických studií	31	95	100	18	0	0	116	109	111	124	
Celkem USA filmů v distribuci	48	150	149	39	20	30	153	136	128	170	
Celkem německých filmů v distribuci	3	76	154	88	93	76	78	82	79	46	
V distribuci celkem	53	253	367	200	219	231	336	318	331	318	

411 Počty filmů vyrobených Elektafilmem jsou včetně jazykových verzí. Roku 1935 je do seznamu započítána německy dabovaná verze *Tatranské romance*. Ve filmech distribuovaných filiálkami amerických studií nejsou započítány filmy z jiných zemí než USA, které se také občas v omezeném počtu objevily v jejich distribuční nabídce. Čísla v závorkách v řádku „Distribučováno Elektafilmem celkem“ značí počet filmů premiérově promítaných v některém z kin Osvalda Koska.

Zdroj:

HAVELKA, Jiří (1935): *Čs. filmové hospodářství v letech 1929–1934*. Praha: Čefis, s. 123–124, 126, 128, 130, 132, 134.

HAVELKA, Jiří (1936): *Československé filmové hospodářství 1935*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru, s. 25–27.

HAVELKA, Jiří (1937): *Československé filmové hospodářství 1936*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru, s. 32–33.

HAVELKA, Jiří (1938): *Československé filmové hospodářství 1937*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru, s. 51, 55.

HAVELKA, Jiří (1939): *Československé filmové hospodářství 1938*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru, s. 32, 36.

Tabulka č. 3:⁴¹²

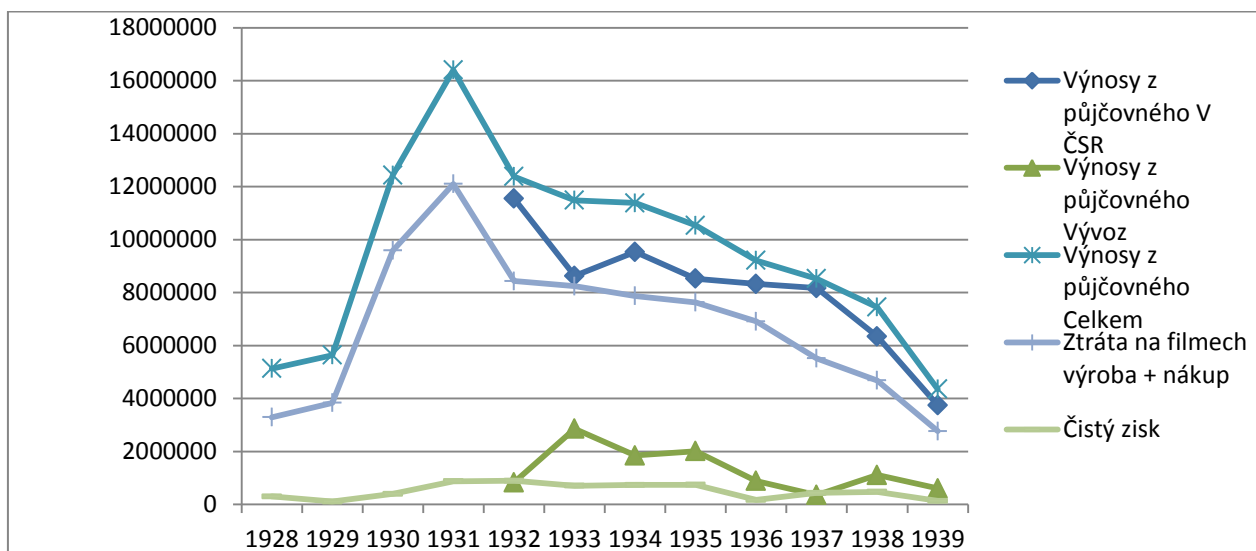
Premiéry filmů Elektafilmů v kinech	
Film	Kino
C. a K. polní maršálek (1930)	Adria; Fénix
To neznáte Hadimršku (1930)	Adria; Fénix; Hvězda
Poslední bohém (1931)	Fénix; Metro
On a jeho sestra (1931)	Adria; Hvězda
Kariéra Pavla Čamrdu (1931)	Hvězda; Metro
Aféra plukovníka Redla (1931)	Alfa
Zapadlí vlastenci (1932)	Gaumont; Hollywood; Passage
Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa (1932)	Adria; Fénix
Funerák (1932)	Alfa
U svatého Antoníčka (1933)	Gaumont; Hollywood; Passage
Skřiváncí píseň (1933)	Alfa
S vyloučením veřejnosti (1933)	Gaumont; Světozor
Polská krev (1934)	Fénix
Hrdinný kapitán Korkorán (1934)	Adria; Světozor
Vdávky Nanynky Kulichovy (1935)	Metro
Taneček panny Márinky (1935)	Alfa
Studentská máma (1935)	Juliš; Metro
Král Ulice (1935)	Gaumont; Hollywood
Jedenácté přikázání (1935)	Metro; Světozor
Bezdětná (1935)	Kotva; Lucerna
Srdce v soumraku (1936)	Gaumont; Juliš; Praha
Na tý louce zelený (1936)	Fénix; Lucerna
Žena na rozcestí (1937)	Avion; Metro; Světozor
Vdovička spadlá s nebe (1937)	Hollywood; Metro; Světozor
Hlídač číslo 47 (1937)	Avion; Juliš; Metro
Falešná kočička (1937)	Juliš; Metro; Světozor
Třetí zvonění (1938)	Metro; Světozor
Bláhové děvče (1938)	Máj; Ráj
Bílá vrána (1938)	Juliš; Světozor

Zdroj:

OPĚLA, Vladimír (1998): *Český hraný film II., 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv.

⁴¹² Tučně jsou v tabulce vyznačena kina Osvalda Koska Alfa, Adria, Hvězda a Koruna a poté i kino Světozor vedené Františkem Srbem.

Graf. č. 1

Zdroj: Roční bilance Elektafilmu 1928–1939, inv. č. 63–74.

9.2 Obrazová příloha

1. SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/12, Zápis společnosti do Obchodního rejstříku 19. 6. 1923.
2. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 4, Zakladatelská zpráva, 1. 2. 1928.
3. NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 9, Dopis Národní bance československé, 29. 7. 1936.
4. SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Moldaviafilm s. r. o., sign. CVIII275/66, Protokol o valné hromadě společníků firmy Moldaviafilm, 20. 12. 1933.
5. NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. VI/b, inv. č. 283, Dopis od ing. Václava Havla pro Elektafilm, 22. 12. 1932.
6. NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. VI/a, inv. č. 280, Dopis od Františka Hřebce pro společnost Elektafilm, 22. 8. 1937.
7. NFA, f. Elekta a. s., k. 2, sign. I/d, inv. č. 36, Ustanovení Treuhändera, 16. 10. 1939.
8. NFA, f. Elekta a. s., k. 12, sign. V/a, inv. č. 204, Nabídka na zfilmování operety *U svatého Antoníčka*, 29. 5. 1936.
9. NFA, f. Elekta a. s., k. 12, sign. V/a, inv. č. 193, Dopis od Gaumont Franco Film Aubert pro Elektafilm, 6. 6. 1932.
10. NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Prohlášení o postoupení kina Bio Invalidů k provozování, 1. 5. 1925.
11. NFA, f. Elekta a. s., k. 8, sign. III/a, inv. č. 152, Jmenování Josefa Auerbacha zástupcem Elektafilmu v Paříži, 19. 11. 1932.
12. NFA, Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 35, Protokol o schůzi správní rady, 17. 9. 1946.

Zápis firmy společnosti.

Zapsáno bylo do rejstříku odd. C :

Sídlo firmy : Praha II, Vodičkova ul. 7.

Znění firmy : " E l e k t a f i l m " půjčovna a obchod filmy,
společnost s r.o. "německy : " E l e k t a f i l m " Leihentalt-und Filmhandel,
Gesellschaft m.b.H. "

Předmětem podniku jest :

a/ koupě a prodej, půjčování a komise filmů,
b/ obchodování aparáty ke snímání a předvádění filmů, jakož i jinými stroji a aparáty používanými v průmyslu filmovém a kinematografickými pomůckami a ostatními do tohoto oboru spadajícími předměty.

Výše kmenového kapitálu : 300.000 Kč.

Obnos hotově vykonaných splátek : 300.000 Kč.

Jména jednatelů :

Josef Auerbach, obchodník na Král. Vinohradech, Mánesova ul. č. 1. a,

Julius Schmitt, obchodník ve Vršovicích, Ruská č. 38 a'

Jan Reiter, obchodník na Král. Vinohradech, Čermákova ul. č. 7.

Právní poměry společenské : Společnost tato zakládá se na smlouvě společenské dno Praha 22, března 1923 a na dodatku k ní dno Praha 31. května 1923.

Doba trvání společnosti : neurčita.

K zastupování společnosti a znamenání firmy oprávněn pokud zřízen jenom jeden jednatel, tento samostatně, ustanovení-li dva jednatele nebo více jednatelů oprávnění společně dva jednatele nebo jeden jednatel a prokurista.

Znamenání firmy : děje se tím způsobem, že firmanti připojí své podpisy pod znění firmy kýmkoliv napsané nebo vytištěné, prokurista pak svůj podpis s poznámkou, vyznačující prokuru.

Podání Firma 4940 opatřeno kolky za 255 Kč.

Obchodní soud v Praze, odd. VI.,

dne 19. června 1923.

Karel Srb.

za správnost zkolování
Obchodního soudu

Srb

48

1) SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Elektafilm s. s r. o., sign. CXIV272/12, Zápis společnosti do Obchodního rejstříku 19. 6. 1923.

Z P R Á V A   Z A K L A D A T E L S K Á :

Podle úředního vysvědčení obchodního soudu v Praze ze dne 1. února 1928 jest u tamního obchodního rejstříku zapsána firma "Elekta-film" půjčovna a obchod filmy společnost s r. o. se sídlem v Praze II- Národní tř. č. 26.

Předmětem podniku této společnosti jest:

- a./ koupě a prodej, půjčování a komise filmů,
  - b./ obchodování aparátů k snímání a předvádění filmů, jakož i jinými stroji a aparáty používanými v průmyslu filmovém a kinematografickými pomůckami a ostatními do toho oboru spadajícími předměty,
- a činí výše kmenového kapitálu   300.000.- Kč

V posledních obchodních letech nabyl podnik tento takového rozsahu, že investovaný kapitál nestačí ku provozu tohoto podniku, takže společnost byla nucena získati značného úvěru bankovního, který následkem vysokého nákladu na úrocích velmi stěžuje úspěšnou činnost tohoto podniku.

Jak vychází z předložených bilancí posledních dvou obchodních roků, vyžadovala koupě různých filmů s monopolními právy velmi značných obnosů, k čemuž přistupuje ještě ta okolnost, že hodlá společnost vyráběti sama filmy, což spojeno jest s velmi značnými náklady.

Abyste tedy získáno bylo prostředků ku provozu tohoto podniku v rozsahu, jak se nyní nachází, ukázalo

2a) NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 4, Zakladatelská zpráva, 1. 2. 1928.

se nutným přikročiti ku přetvoření firmy jako společnos-
ti s r.o. v akciovou společnost.

Za tímto účelem byla proto svolána dne 16. února
1928 mimořádná valná hromada, která se konala za účasti
všech společníků společnosti "Elekta-film" společnost s
r.o. v místnostech firmy této a na které se jednomyslně
usneslo přetvoření společnosti "Elekta-film" spol. s r.o.
v akciovou společnost.

Podstatná ustanovení stanov zakládající se akcio-
vé společnosti "Elekta-film" akc. spol. jsou tato:

1./ Firma společnosti zní:

česky: "Elekta-film" akc. spol.
aneb elektivně:
německy: Elekta-film A.G.
slovensky: Elektafilm účastinárska spoločnosť

2./ Koncesionáři jsou: Česká komerční banka v Praze II,
Příkopy č. 6 a pan obchodní rada Jan R E I T E R,
ředitel firmy Elektafilm, spol. s r.o. v Praze II
Národní tř. č. 26

3./ Sídlo společnosti: Sídlo společnosti jest Praha.

Šetříc příslušných zákonných ustanovení jest společ-
nost oprávněna zřizovati pobočné závody.

4./ Účelem společnosti jest:

a./ nabytí podniku fy. Elektafilm společnost s r.o.
v Praze II, Národní tř. č. 26 s veškerými aktivy a
passivy dle bilance ze dne 1/1. 1928 v přejímací ce-
ně Kč 500.000.— a další jeho provoz. Přejímací ce-
na per 500.000.— Kč zaplacená byla tím způsobem, že
Firma Elektafilm spol. s r.o., která svrchu uvedené
majetkové předložty do společnosti vznesla, na místě
hotového zaplacení vydáno bylo 1.250 akcií po nom.

2b) NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 4, Zakladatelská zpráva, 1. 2. 1928.

Kč 400.-

b./ výroba, zpracování a půjčování filmů, jakož i obchodní filmy, zřizování, koupě a přejímání podniků podobného druhu, účast na podnicích podobného druhu v každé zákonem přípustné společenské formě, nabývání a provozování veškerých koncesí, patentů, licencí, ochranných známek a vzorů, potřebných k dosažení účelů výše uvedených.

5./ Kapitál společnosti činí Kč 1.000.000.- a jest rozdělen na 2.500 akcií po 400 Kč na majitele znějících a plně splacených.

6./ Představenstvem ve smyslu čl. 227 - 241 obch. zák.

jest správní rada. Správní rada sestává z nejméně tří a nejvýše ze šesti členů, volených valnou hromadou. Funkční období prvních členů správní rady trvá

5 let, kdežto funkční období pozdějších členů trvá

pouze 3 roky. Koncem třetího roku a poté každoročně

vystoupí třetina členů správní rady, koncem třetího

a čtvrtého roku určí se losem, kteří členové vystoupiti mají. Po té vystupují oni členové, jichž pětileté, resp. tříleté období uplynulo. Losování pro-

vede správní rada v poslední své schůzi před valnou

hromadou, která doplňující volbu provéstí má.

Vystoupivší členové mohou býti opět voleni, resp.

kooptováni.

Uprázdnil-li se místo člena správní rady před pro-

jitím jeho funkčního období, zejména smrtí, vzdáním

se, odvoláním valnou hromadou, stá., jest správní

rada oprávněna doplniti se na počet dřívější koopta-

cí. Funkční období kooptovaného člena správní rady

2c) NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 4, Zakladatelská zpráva, 1. 2. 1928.

...vstahuje se na zbytek funkčního období členu
...vystoupěho, na jehož místo kooptován byl.
...Klesl-li vystoupením počet členů správní
... rady pod nejmenší počet, jehož dle § 35 jest třeba,
...aby správní rada byla způsobilou k usnášení,
... jest správní rada povinna doplniti se na tento
... počet kooptací.
7./ Koncesionáři svolají upisovatele akcií k ustavují-
cí valné hromadě nejméně 8 dnů předem do Prahy.
Do oboru působnosti ustavující valné hromady ná-
leží:
a./ usnesení o zřízení společnosti, jakož i konečně
určení stanov ve znění státní správou schváleném.
b./ volba první správní rady.
c./ volba prvních předhlášení účtů a jejich náhrad-
níka.
K platnému usnesení o zřízení společnosti
jest třeba většiny představující nejméně jednu čtv-
rtinu upisovatelů a zároveň nejméně jednu čtvrtinu
všech akcií, jež vydány býti mají. Ve všech ostatních
případech stačí nadpoloviční většina odevzdaných
hlasů.
8./ Na každých 10 akcií připadá ve valné hromadě jeden
hlas.
9./ Společníkům firmy Elektafilm společnost s.r.o,
bude předáno 1.250 akcií po Kč 400.- nom tudíž
obnos Kč 500.000.--, jakožto úplata za předměty
majetkové do společnosti jako přínos vnesené.

Zbýva
dle přílo
a to za k
jakožto
zvláštní
kládající
Poku
film spo
předklá
znaleck
je přim
Tat
jakož i
za tím
vnitřn
volení
spol.

V Praze

2d) NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 4, Zakladatelská zpráva, 1. 2. 1928.

Zbývajících 1.250 akcií po Kč 400.- nom- bylo
dle přiložených výpisových prohlášení již upsáno
a to za kurs 480.- Kč a tím, že celkem 100.000.-Kč
jakožto agio z upsaných akcií má být splacen do
zvláštního rezervního fondu ve stanovách nově se za-
kládající společnosti vytčeného.

Pokud se týče převíjací ceny podniku firmy Elekta-
film spol. s r.o. se všemi aktivy a passivy 500.000.-Kč
předkládají se bilance jakož i inventura a zpráva
znalecká k prokázání toho, že převíjací cena per Kč 500.000
je přiměřená.

Tato zakladatelská zpráva podepsána zakladateli,
jakož i firmou Elektafilm spol. s r.o. byla sepsána
za tím účelem, aby na jejím základě u ministerstva
vnitřka byla podána žádost o udělení definitivního po-
volení ku zřízení akciové společnosti Elekta-film Akc.
spol. se sídlem v Praze II, Národní tř.č. 26.

ELEKTAFILM
FONDY A OBNOVA FILMŮ
STŘEŠOVSKÁ 2

ČESKÝ KRAJSKÝ ÚŘAD
PRAHA II, PŘÍKOPI 1

V Praze, dne 23/II. 1928

2e) NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 4, Zakladatelská zpráva, 1. 2. 1928.

Tit.

Národní banka Československá

v P r a z e . -

Podepsaná firma prodala loňského roku p. Ing. Emilu Lustigovi , nyní bytem v Praze , 8.023 akcií firmy Slaviafilm a.s. v Praze za Kč 2,000.000.--. Kupní cena byla splatna v těchto měnách :

v RM 70.000.--

v hfl 40.000.--

a zbytek v československých korunách.

Tento způsob úhrady vzala Národní banka Československá přípisem ze dne 5.VIII. 1935 , řízeným na pana Ing. Emila Lustiga , na vědomí a převzala též hfl 40.000.--, které p. Ing. Emilu Lustigovi zapůjčila fa. Internationale Tobis - Cinema N.V. v Amsterdamu , jež v této souvislosti vyhradila si opci k výše zmíněným akciím.

Z připojeného přípisu Svazu československých filmových dovozců v Praze jest zřejmo ; že zájem československého průmyslu filmového jest ten , aby jakýkoliv vliv na fu. Slaviafilm a.s. z ciziny , zejména se strany Tobis-koncernu , byl vyloučen. Totéž přání vyslovilo i mi-

3a) NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 9, Dopis Národní bance československé, 29. 7. 1936.

ministerstvo obchodu , jež opětovně poukázvalo na nutnost , aby
opětní oprávnění výše uvedené firmy bylo zrušeno. Prosíme , by
správnost této informace byla laskavě dotazem u referenta pana
vrchního odborového rady Dra. Piskače zjištěna.

Důsledkem toho vyjednával pan Ing. Emil Lustig
znovu s fou. Internationale Tobis - Cinema N.V. v Amsterdamu
a podařilo se mu , jak patrně rovněž z připojeného přepisu
ze dne 29.VI. 1936 , docílit zrušení opce s tím ovšem , že
částka hfl 40.000.- spolu se 6 % úroky ode dne poskytnutí
zápůjčky musí býti uvedené společnosti vrácena ve dvou lhůtách,
a to polovinou do 10. prosince 1936 , druhou polovinou do
30. června 1937. Akcie Slaviafilmu přejdou opětně do vlastnictví
naší společnosti.

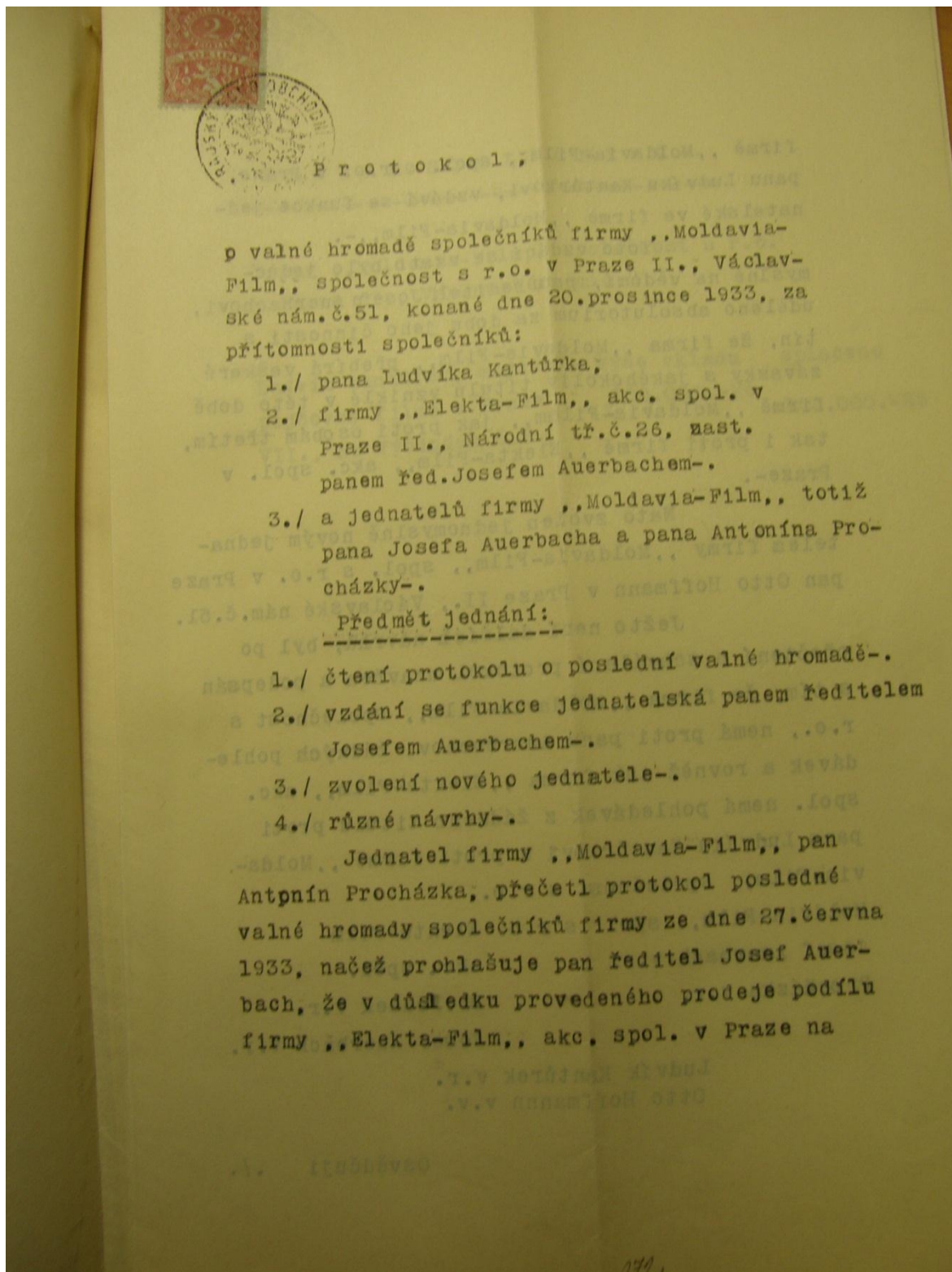
Dovolujeme si proto požádati za laskavé povolení
k úhradě výše uvedených hfl 40.000.- a to tím způsobem , že by
společnost naše směla k zaplacení použítí postupně docházejících
jí cizozemských devis.

Tímto způsobem bude vlastně zjednán status quo
a československé devisové hospodářství nebude poškozeno, ježto
částka hfl 40.000.- byla Národní bance Československé odvedena.-

V Praze , dne 29. července 1936.-

2 přílohy.-

3b) NFA, f. Elekta a. s., k. 1, sign. I/a, inv. č. 9, Dopis Národní bance československé, 29.
7. 1936.

4a) SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Moldaviafilm s. r. o., sign. CVIII275/66, Protokol o valné hromadě společníků firmy Moldaviafilm, 20. 12. 1933.

firmě „Moldavia-Film,, spol. s r.o. v Praze,
panu Ludvíku Kantůrkovi, vzdává se funkce jed-
natelské ve firmě „Moldavia-Film,,-.

Toto vzdání se vzato bylo jedno-
myslně na vědomí, pan řediteli Josefu Auerbachovi,
uděleno absolutorium za dobu jeho činnosti s
tím, že firma „Moldavia-Film,, přebírá veškeré
závazky s jakéhokoliv titulu vzniklé v této době
firmě „Moldavia-Film,, jak proti osobám třetím,
tak i proti firmě „Elekta-Film,, akc. spol. v
Praze-.

Nato zvolen jednomyslně novým jedna-
telem firmy „Moldavia-Film,, spol. s r.o. v Praze
pan Otto Hoffmann v Praze II., Václavské nám.č.51.

Ježto není dalších návrhů, byl po
přečtení a schválení protokol uzavřen a podepsán
s tím, že firma „Moldavia-Film,, společnost s
r.o., nemá proti panu Auerbachovi žádných pohle-
dávek a rovněž tak firma „Elekta-Film,, akc.
spol. nemá pohledávek z žádného titulu proti
panu Ludvíku Kantůrkovi a proti firmě „Molda-
via-Film,, společnost s r.o.

Moldvia-Film,, spol. s r.o. Elekta-Film
Josef Auerbach v.r. akc. spol.
Procázka v.r. Dr.Fousek v.r.
Josef Auerbach v.r.

Ludvík Kantůrek v.r.
Otto Hoffmann v.v.

Osvědčuji ./.

4b) SOA, f. Krajský soud obchodní, sl. Moldaviafilm s. r. o., sign. CVIII275/66,
Protokol o valné hromadě společníků firmy Moldaviafilm, 20. 12. 1933.

VÝSTAVBA ZAHRADNÍ ČTVRTI
BARRANDOV
V PRAZE XVI

PROJEKTANT A UMĚL. KONSULENT
ARCH. MAX LISBÁN
Praha II., Vodňáckova 35
Telefon 354-95

TECHNICKÉ VEDENÍ:
ING. DR. TECHN. ŠTĚPÁN JEŠ
a
ING. JAROSLAV BRÁZDIL
úředně autorizovaný civilní inženýr
Praha XII., Americká ul. 40
Telefon 520-43

ZEMĚMĚŘIČSKÉ A PARCELAČNÍ
ODDĚLENÍ:
ING. KAREL HARTVICH
úředně aut. civ. inženýr stav.
a aut. civil. geometr
Praha II., Štěpánská 24

OBCHODNÍ A ADMINISTRACNÍ
VEDENÍ, INFORMACE:
ANTONÍN HARTVICH
ředitel
Praha II., Lucerna
Telefony: 219-41, 219-42, 219-43

PODNIKATEL
ING. VÁCLAV M. HAVEL
Praha II., Lucerna

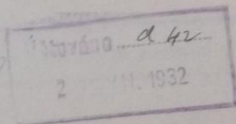
V PRAZE, 22./XII.1932.

Tit.
E l e k t a f i l m , a k c . s p o l .
v P r a z e .

Na základě dohody mého bratra,
pana Miloše Havla, s Vaším velevdáženým panem ředitelem
Auerbachem potvrzuji Vám, že jsem srozuměn s tím, aby
část trževé ceny Vámi zakoupených parcel na Barrandově
ve výši Kč 35.000.-- byla uhrazena tím způsobem, že
tuto částku proplatíte firmě Slaviafilm v Praze k
úplnému vyrovnání pohledávky této firmy vůči panu
Miloši Havlovi a vydáte mi o tomto platu potvrzení
firmy Slaviafilm.

V Praze, 22. XII. 1932
Ing. Václav Havel

[Handwritten signature]

V dokonalé účtě

[Handwritten signature]

5) NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. VI/b, inv. č. 283, Dopis od ing. Václava Havla pro Elektafilm, 22. 12. 1932.

Prase, dne 22. srpna 1937.

Dobrot 25. III. 1937
Převzal: _____
Vyřídil: _____

Pan

Fr. Alfred Vettel, advokát

Praha.

Právě se dovídám, že fa Elektafilm
koupi od paní Herbstové, dům č. 50
v Klimentské ulici a to, dokonce ještě
za levější cenu, než na kterou jsem
sám výslovně upozornil, když jsem
varoval před koupi před uplynutím
opce smlouvené s účinným ústavem
majitelů domu.

Moje výstraha, aby bylo vzhlédno
uplynutí opční lhůty, byla tudíž ^{nikom} správná
a setkala se, jak s potěšením konstatuji, ^{70 -}
se zdárným výsledkem, ^{iron}

Následkem naskutčení koupi, ^{noje}
která byla provedena mým prostřed-
nictvím, žádám nyní, aby mně byla
vyplacena výslovně bez jakýchkoliv

/:

6a) NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. VI/a, inv. č. 280, Dopis od Františka Hřebce pro společnost Elektafilm, 22. 8. 1937.

Elekta - koupě domu
-----

námítela - vyhrášená prokouř ve
výši Kč: 50.000 slovy: padesát tisíc Kč

Prošheron vctou:

František Hřebec.

Došlo: 23/8 37

6b) NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. VI/a, inv. č. 280, Dopis od Františka Hřebce pro společnost Elektafilm, 22. 8. 1937.

L.S.

Úřední potvrzení.

Krajský soud obchodní v Praze, odd. VII., potvrzuje dle stavu obchodního rejstříku oddělení B, svazek XVIII, strana 200, že firma: „Elektrafilm, ako. spol.“ německy: „Elektrafilm A.G.“; též slovensky, se sídlem v Praze II., Národní tř. 26 jest v tomto rejstříku zapsána a dále, že v rejstříku učiněn jest nepřetržitě ode dne 4. října 1939 tento zápis: „Výnosem říšského protektora v Čechách a na Moravě ze dne 16./9.1939 č. XV.F byl dle par. 9 nařízení říšského protektora v Čechách a na Moravě ze dne 21. června 1939 o židovském majetku ustanoven správce/ Treuhänder/ firmy Karl S c h u l z, Praha II., hotel Esplanade, který firmu zastupuje samostatně a znamená firmu tím způsobem, že pod znění firmy připojí dodatek „Treuhänder“ a vlastnoruční podpis. Veškerá oprávnění valné hromady, správní rady, dozorčí rady, prokuristů firmy i veškerých jiných plnomocníků se po dobu trvání správy zastavují durch den Erlaß des Reichsprotectors in Böhmen und Mähren vom 16./9.1939, Nr. XV. F wurde laut par. 9 der Verordnung des Reichsprotectors in Böhmen und Mähren von 21. Juni 1939 über das jüdische Vermögen zum Treuhänder der Firma Karel Schulz, Prag II., Hotel Esplanade bestellt. Dieser vertritt die Firma selbständig und zeichnet die Firma in der Weise, dass er sich unter den Firmenwortlaut den Beisatz „Treuhänder“ und eigenhändige Unterschrift beifügt. Alle Berechtigungen der Hauptversammlung, des Verwaltungsrates, Aufsichtsrates Prokuristen der Firma und aller anderen Bevollmächtigten werden während der Dauer der treuhänderischen Verwaltung eingestellt. -----

V Praze, dne 16. října 1939.

L.S.

soud.kancel.asistent.

7
V Praze dne 29. května 1936.

Titl. firma

E l e k t a f i l m   a k c .   s p o l e č n o s t

v P r a z e   -   II.,

Národní tř. 26.

Odvolávaje se na dnešní jednání s Vámi, dovoluji si Vám, jako vykázaný plnomocník pánů Jára Beneše, hudebního skladatele, Dra Fritze Bedy - Löhnera, Hugo Wienera a nakladatelství Operetenverlag učiniti tuto závaznou nabídku.

K získaným Vámi již právům k zfilmování operety "U sv. Antoníčka" pro celý svět a v jakémkoliv jazyce, nabízím Vám jménem všech shora uvedených ještě německé zpracování této operety a hudbu a skladby pro toto zpracování panem Járou Benešem zvláště složené za obnos Kč 20.000.-- slovy Dvacet tisíc korun čsl. pro všechny shora uvedené autory a to jednou pro vždy.

Zaplacením tohoto obnosu získáte právo ku zfilmování německého zpracování uvedené operety v německé verzi pro celý svět.

Dále nabízím Vám jménem pana Jára Beneše spolupráci při zfilmování shora uvedené operety, v níž zahrnuto jest dodání veškerých hudebních skladeb a šlágrů pro film potřebných incl. partitury a rozpisů not pro celý orchestr, provedení hudební synchronisace filmu a dirigování orchestru, včetně veškerých zkoušek a příprav po celou dobu filmování, až do dohotovení filmu, jakož i včetně všech dodatečných změn a hudebního zpracování pro

8a) NFA, f. Elekta a. s., k. 12, sign. V/a, inv. č. 204, Nabídky na zfilmování operety *U svatého Antoníčka*, 29. 5. 1936.

celý film za částku Kč 20.000.-- slovy Dvacet tisíc korun čsl.,
minimálně však za částku Kč 15.000.-- slovy Patnáct tisíc korun
čsl. a za 50 slovy Padesát, minimálně však 40 slovy čtyřicet šilín-
ků denních diet.

Tato nabídka jest ^{navrhuje} vásána pro mne a všechny shora
uvedené strany až do 20. června 1936. Nebude-li do této doby nabí-
dka od Vás přijata, mám právo oznámiti Vám písemným písemem do
tří dnů, že od nabídky odstupuji. Neučiním-li tak, zůstává nabídka
pro mne závaznou po dobu dalšího měsíce.

V případě, že nabídku přijmete, posbude podle mé-
ho ujednání s Vámi platnosti ujednání učiněného ^{70.1.16} ohledně prodeje ziska-
ných filmových práv původního znění operety " U sv. Antoníčka ",
jichž jste majitelem.

Útraty JUDra Jaroslava S t e i n a , advokáta v Pra-
ze za právní zastoupení v této věci ponесou obě strany polovicí.

8b) NFA, f. Elekta a. s., k. 12, sign. V/a, inv. č. 204, Nabídky na zfilmování operety *U svatého Antoníčka*, 29. 5. 1936.

C o p i e.

Paris, le 6 Juin 1932

GAUMONT - FRANCO-FILM - AUBERT.

Monsieur Léon GAUMONT,
Jungmannova tr. 17

P R A G U E.

Comme suite a la vision du film " LELICEK " que vous nous avez communiqué, nous vous confirmons que nous serions disposés a prendre la version française de ce film aux conditions suivantes :

La Société ELEKTA réaliserait d'accord avec nous, cette version française dans nos studios et notre société prendrait le film en exploitation pour la FRANCE, la BELGIQUE, l'AFRIQUE DU NORD et le LUXEMBOURG aux conditions suivantes: des recettes brutes de la location, copies a votre charge :

25% pour G.F.F.A.,
75% pour ELEKTA.

Ce mode de répartition des recettes brutes de location deviendrait le suivant lorsque le film passerait dans les salles appartenant a G.F.F.A. :

15% pour la location G.F.F.A.
85% pour ELEKTA.

Le service de location recevant pour l'exploitation du film dans nos salles :

30% des recettes nettes dans les salles courantes pour le programme complet,
15% pour le Gaumont - Palace.

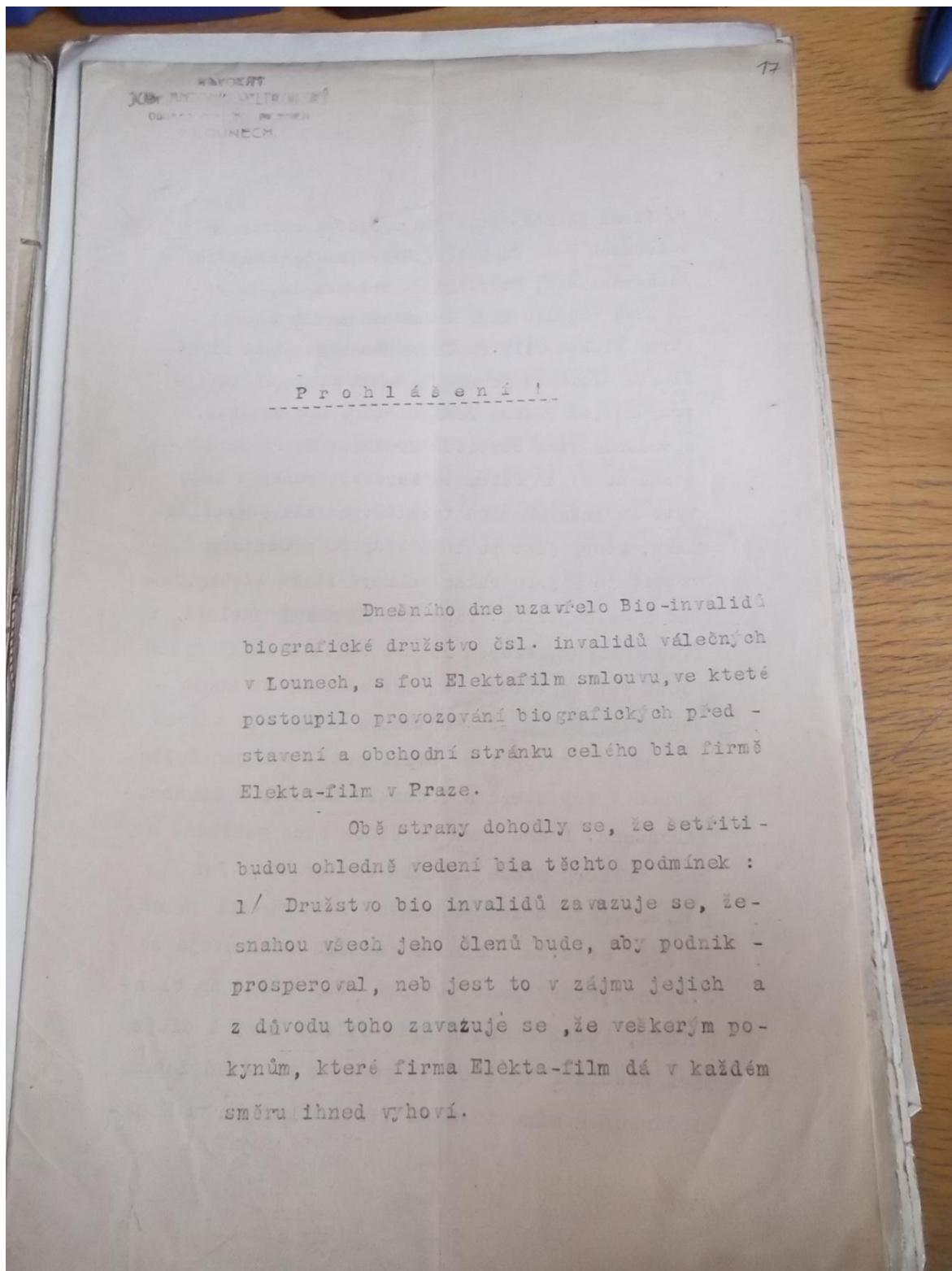
Lorsque le pourcentage d'ELEKTA d'Elekta aurait atteint la somme de Frs 1,000.000.- le surplus des recettes serait partagé :

50% pour G.G.F.A.
50% pour vous.

Sur les pourcentages revenant a la Société ELEKTA, G.F.F.A. donnerait une garantie de Frs 700.000.--

GAUMONT-FRANCO-FILM-AUBERT
Le Directeur général

9) NFA, f. Elekta a. s., k. 12, sign. V/a, inv. č. 193, Dopis od Gaumont Franco Film Aubert pro Elektafilm, 6. 6. 1932.

10a) NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Prohlášení o postoupení kina Bio Invalidů k provozování, 1. 5. 1925.

2/ Firma Elekta- film jmenuje svým zástupcem -
v Lounech pana Jindřicha Havránka dosavadního
kinooperátéra, který firmě ručí za to, že ce-
lý chod podniku bude veden ve smyslu návrhů -
firmy Elekta-film. Jindřich Havránek ručí firmě
Elekta -film za pořádek v kině za prvotřídní -
projekci, za řádnou reklamu a za vše ostatní, co
s vedením kina souvisí. Jindřich Havránek do -
stane do svých rukou veškeré vstupenky a bude
tyto ku každému představení vydávati je poklad-
níku, který jest povinen vždy po představení -
vrátit je k jeho rukám veškeré zbylé lístky, ja-
kož i celou tržbu. Jindřich Havránek zaplatí z
příjmu kina veškerou běžnou režii a každý týden
vloží pak zbytek do Lounské záložny na konto -
Jan Raitr Praha -II. Vodičková ulice 7, s tímto -
kontem má právo disponovati pouze pan Jan Rajtr
a bude v tom směru u Občanské záložny v Lounech
zakročena. Dcera pana Herkloce bude pokladní a
bude veškerý prodej lístků obstarávati. Jen v
případě jejího zaneprázdnění zastupovati ji mů-
že její otec. Za účetního podniku ustanovuje se
J. Zörner, který jest povinen vždy týdně na blan-
ketech, které budou Elekta-filmem dány k dispo-
sici, zasílati vyúčtování podepsané- Jindřichem
Havránkem a mimo to musí vésti dle návrhu Elek-

10b) NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Prohlášení o postoupení kina Bio Invalidů k provozování, 1. 5. 1925.

ta filmu pokladní účetní knihy.

Veškerí zaměstnanci jsou -povinni uposlechnou-
ti pokynů Jindřicha Havránka, neboť týž jest zá-
stupcem firmy Elekta-film za vše zodpovědn.

Všichni zaměstnanci zavazují se ve prospěch
bia invalidů i pod novým vedení- co nejusilo-
vněji pracovati a slibují, že jak oproti firmě
Elekta -film tak oproti členům družstva vždy -
ku veškeré spokojenosti chovati se budou.Čle-
nové družstva slibují, že vystřihají se všech-
rozmyšlek, které prosperitě jen škodu by přinesl.

V Lounech, dne 1.května 1925.

J. Havránka Jindřich
J. K. Jindřich
Josef Reisch
předseda.

BIO INVALIDO
státní družstvo č. invalidů všeobecné
v Lounech

10c) NFA, f. Elekta a. s., k. 17, sign. V/f, inv. č. 271, Prohlášení o postoupení kina Bio Invalidů k provozování, 1. 5. 1925.

Tit.

ELEKTAFILM akc.spol.,
Praha.

Obdržel jsem od Vás dopis
následujícího znění:

Pan Josef A u e r b a c h, ředitel

v P r a z e.

18. listopadu 1932.

Na základě usnesení správní rady naší společnosti ze dne 17.t.m., delegujeme Vás jako splnomocněného ředitele a representanta do Paříže, abyste na tomto místě obstarával prodej našich filmů, dále abyste prohloubil spolupráci s firmou Gaumont-Franco-Film-Aubert, Paris, za účelem spolupráce při výrobě filmů ve francouzských verzích, které bychom natáčeli v Praze a abyste navázal další styky s francouzskými firmami za účelem exploatace českých filmů.

Zůstáváte nadále naším ředitelem a Vaše požitky stanovené dopisem ze dne 7./11 1928 a doplněné naším dopisem ze dne 10./1 1930, zvyšují se o provizi z prodeje českých filmů do ciziny a sice ve výši 3 1/2% z inkasovaných obnosů, získaných prodejem do ciziny.

Úkolem Vaším bude co možno nejvíce získati francouzský zájem o zdejší produkci filmovou a propagovati naše filmy též v jiných státech západních. Mimo to přebíráte závazek častěji dojížděti do Prahy a míti vrchní dozor nad výrobou českých filmů, které naším nákladem budou natáčeny.

Veškeré výlohy s cestami a s udržováním kanceláře spojené, Vám hradíme.

Prosíme, abyste nám souhlas s tímto ujednáním potvrdil a poroučíte se Vám

a souhlas s ním projevují svým podpisem:

V Praze dne 19. listopadu 1932.

18. XII. 1935
vzhledem novému usnesení
společnosti
v Praze

špal do k. 8
NÁRODNÍ BANKA ČESKOSLOVENSKÁ
19. 11. 1932
p. n. 93538

21. VII. 1933
NÁRODNÍ BANKA ČESKOSLOVENSKÁ
DEVISOVÉ ODŘEDY V PRAZE
p. n. 382087
v dokonalé účtě:
K 30000

11) NFA, f. Elekta a. s., k. 8, sign. III/a, inv. č. 152, Jmenování Josefa Auerbacha zástupcem Elektafilmu v Paříži, 19. 11. 1932.

P r o t o k o l

sepsaný o schůzi správní rady společnosti Elektafilm, a.s., spol.
v Praze, konané dne 17. září 1946 v kanceláři p. Dr. Fr. Fouska,
advokáta v Praze II., Soukenická 30.

Přítomni členové správní rady ppp.:

JUDr. Fr. Fousek,
JUDr. Boh. Dymeš a
Fed. A. Fiala,
prok. J. Sbránek.

Předmět jednání:

- 1./ Zpráva Fed. p. A. Fialy o cestě do USA
- 2./ jednání o uveřejnění akcií Elektafilmu
- 3./ jednání o předpokladech další činnosti společnosti
- 4./ různé návrhy a dotazy

Pan Dr. Fousek sahávil schůzi a pošťádal p. Fed. Fialu, aby podal referát o své cestě do USA.

- 1./ Pan Fed. Fiala podává zprávu, že na pozvání p. Auerbacha odejel v dubnu t.r. přes Paříž do New Yorku, kde se setkal s p. Auerbachem, jehož byl hostem. Panu Auerbachovi, majiteli 96% majority Elektafilmu podal zprávu o stavu společnosti a o důsledcích, jaké bude mítí zestátnění filmového podnikání podle dekretu presidenta republiky čís. 50/45 na majetkové poměry fy. Elektafilm.

Pan Auerbach se živě zajímá o zdejší poměry a dal p. Fed. Fialovi dle jeho líčení možnost nahlédnutí do poměrů v USA a o možnostech navázání styků firmy pro zprostředkování obchodů. Pan Fed. Fiala informoval se též o výsledku sporu Machatý ve věci "Extase" proti p. Auerbachovi, Elektafilmu, Slaviafilmu, a dostalo se mu zprávy, že Machatý vzal žalobu zpět.

- 2./ Pan Dr. Fousek referuje o tom, že proti původnímu ujištění a rozhodnutí ministerstva informací, aby akcie fy. Elektafilm, které jsou deponovány u Legiobanky, byly vydány do rukou p. Dr. Fouska, přece se tak nestalo a sice zákrokem p. Klimeše, správce likvidující společnosti Pragfilmu. Usneseno bylo, aby p. Dr. Fousek důrazně urgoval vydání akcií.
- 3./ Na základě referátu p. Fed. Fialy uvažuje se o provozování omezené činnosti, která nebyla převzata státem, t.j. obchod kinematografickými přístroji, potřebami pro produkci a dále prodáváním projekt smírání emulze starých filmových kopií, při čemž by se vylučovalo stříbro, a čistý film. materiál měl by odbytiště u továrny na lak. Zařízení tohoto zpracování by ovšem vyžadovalo značné finanční prostředky ku zřízení laboratoře. Pozemek na postavení této laboratoře a k tomu nutných skladišť by byl k dispozici ve Vysočanech. K tomu bylo by nutno mítí zajištěn stálý odběr starých filmů od Státní půjčovny filmů. Předpokládá se, že proti činnosti této nebylo by se stanoviska živnostenského referátu, vzhledem k tomu, že činnost výroby, půjčování a obchod filmy, byl zestátněn, *naau. l. a.*

12a) NFA, Elekta a. s., k. 2, sign. I/c, inv. č. 35, Protokol o schůzi správní rady, 17. 9. 1946.

4./ Pro rozšíření činnosti živnostenského oprávnění dle názoru p. Dr. Fouska, nebylo by u živnostenského referátu předpokládá. P. Dr. Dymeš referuje o stavu sporu Machatý ve věci "Extase".
Na dotaz p. řed. Fialy, zda by bylo možno dle stávajících právních předpisů žádati vilu na Barrandově po p. Vackovi zpět, pp. právní zástupci byli toho názoru, že nelze na prodej vily na Barrandově použítí názoru, že by byl uskutečněn pod nátlakem, takže je málo vyhlídek, že by spor měl úspěch. Po prodebatování aktuálních otázek, prohlásil p. Dr. Fousek, že o záležitostech, které by mohly p. Auerbacha zajímati, podá mu zprávu.

Po ukončení debaty p. předsedající prohlásil schůzi za skončenou a poděkoval přítomným za účast.

Fousek

Předseda:

Člen správní rady:

Fousek

10. Citované filmy

- Aféra plukovníka Redla* (Karel Anton, Československo, 1931)
- Aféra plukovníka Redla [německá verze]* (*Der Fall des Generalstabs – Oberst Redl*, Karel Anton, Československo – Německo, 1931)
- C. a k. polní maršálek* (Karel Lamač, Československo, 1930)
- C. a k. polní maršálek [německá verze]* (*K. und k. Feldmarschall*, Karel Lamač, Československo – Německo, 1930)
- C. a k. polní maršálek [francouzská verze]* (*Monsieur le Maréchal*, Karel Lamač, Československo – Francie, 1931)
- Cesta do hlubin študákovy duše* (Martin Frič, Československo, 1939)
- Decameron nights* (Hugo Fregonese, Španělsko – Velká Británie, 1953)
- Děti velké lásky* (Václav Kubásek, Československo, 1936)
- Důvod k rozvodu* (Karel Lamač, Československo, 1937)
- Důvod k rozvodu [německá verze]* (*Der Scheidungsgrund*, Karel Lamač, Československo – Německo, 1937)
- Dvě srdce v ¾ taktu* (*Zwei Herzen im Dreiviertel-Takt*, Géza von Bolváry, Německo, 1930)
- Extase* (Gustav Machatý, Československo, 1932)
- Extase [francouzská verze]* (Gustav Machatý, Československo – Francie, 1932)
- Extase [německá verze]* (Gustav Machatý, Československo, 1932)
- Falešná kočička* (Vladimír Slavínský, Československo, 1937)
- Filosofská historie* (1930?, **nedokončeno**)
- Funebrák* (Karel Lamač, Československo, 1932)
- Hanka a jindra* (Oldřich Kmínek, Československo, 1929)
- Hilfe, sie liebt mich* (František Čáp, Západní Německo, 1955)
- Hrdina jedné noci* (Martin Frič, Československo, 1935)
- Hrdina jedné noci [německá verze]* (*Held einer nacht*, Martin Frič – Henry Oebel-Oebström, Československo – Německo, 1935)
- Hrdinný kapitán Korkorán* (Miroslav Cikán, Československo, 1934)
- Il ladro della Gioconda* (Michel Deville, Itálie – Španělsko, 1966)
- Jedna z milionu* (Vladimír Slavínský, Československo, 1935)

Kamarádi (*Kameradschaft*, Georg Wilhelm Pabst, Německo, 1931)

Kantor ideál (Martin Frič, Československo, 1932)

Kantor ideál [francouzská verze] (*Professeur Cupidon*, Robert Beaudoin – André Chemel, Československo – Francie, 1933)

Karel Havlíček Borovský (Svatopluk Innemann, Československo, 1931)

Když struny lkají (Friedrich Fehér, Československo, 1930)

Kid (*Kid*, Charles Chaplin, USA, 1931)

Komorní pěvec (*Das lockende Ziel*, Max Reichmann, Německo, 1930)

Král ulice (Miroslav Cikán, Československo, 1935)

Kreutzerova sonáta (Gustav Machatý, Československo, 1926)

Kristián (Martin Frič, Protektorát Čechy a Morava, 1939)

La Cucaracha (*La Cucaracha*, Lloyd Corrigan, USA, 1935)

Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa (Karel Lamač, Československo, 1932)

Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa [francouzská verze] (*Le roi bis*, Robert Beaudoin, Československo – Francie, 1932)

Letka 633 (*Squadron 633*, Walter Grauman, Velká Británie, 1964)

Matka Kráčmerka (Vladimír Slavínský, Československo, 1934)

Modrý závoj (Josef Alfréd Holman, Protektorát Čechy a Morava, 1941)

Muž bez srdce (Franz W. Koerbner – Josef Horňák, Československo – Německo, 1923)

On a jeho sestra (Karel Lamač, Československo, 1931)

On a jeho sestra [německá verze] (Karel Lamač, Československo – Německo, 1931)

Pobočník jeho výsosti (Martin Frič, Československo, 1933)

Pobočník jeho výsosti [německá verze] (*Der Adjutant seiner Hoheit*, Martin Frič, Československo – Německo, 1933)

Polská krev (Karel Lamač, Československo, 1934)

Polská krev [německá verze] (*Polenblut*, Karel Lamač, Československo – Německo, 1934)

Port Arthur [francouzská verze] (*Port Arthur*, Nicolas Farkas, Československo – Francie, 1936)

Port Arthur [německá verze] (*Port Arthur*, Nicolas Farkas, Československo – Německo, 1936)

Poslední bohém (Svatopluk Innemann, Československo, 1931)

Poslíček lásky (Miroslav Cikán, Československo, 1937)

Poslíček lásky (*Kein Wort von Liebe*, Alwin Elling, Československo – Německo, 1937)

Pražští adamité (Antonín Fencl, Rakousko-Uhersko, 1917)

Revoluce krve a ducha (World in Review, –, USA, 1934)

Rozpustilá noc (Vladimír Majer, Československo, 1934)

Rozpustilá noc (*Csardas* aka. *Ihre Tollste Nacht*, Walter Kolm-Veltée – Jakob Fleck – Luise Fleck, Československo – Rakousko, 1934)

Řeka (Josef Rovenský, Československo, 1933)

Řina (Jan Stanislav Kolár, Československo, 1926)

Svatá lež (Václav Binovec, Československo, 1935, **nedokončeno**)

Světlo jeho očí (Václav Kubásek, Československo, 1936)

Švejk v civilu (Gustav Machatý, Československo, 1927)

Štvaní lidé (Friedrich Fehér – Jan Sviták, Československo, 1933)

Štvaní lidé [německá verze] (*Gehetzte Menschen*, Friedrich Fehér, Československo – Německo, 1932)

*Tak končí láska*⁴¹³

Taneček panny Márinky [německá verze] (*Hoheit tanzte walzer*, Max Neufeld, Československo – Rakousko, 1935)

Taneček panny Márinky [francouzská verze] (*Valse éternelle*, Max Neufeld, Československo – Francie – Rakousko, 1936)

Tarakanova (*Tarakanova*, Raymond Bernard, Francie, 1930)

Tiše lkají moje písně (*Leise flehen meine lieder*, Willi Forst, Německo – Rakousko, 1933)

To neznáte Hadimršku (Karel Lamač, Československo, 1931)

To neznáte Hadimršku [německá verze] (*Unter Geschäftsaufsicht*, Karel Lamač, Československo – Německo, 1931)

Tu ten kámen aneb kterak možno v mžiku láskou vzplanout k nebožtíku (Karel Anton, Československo, 1923)

U svatého Antoníčka (Svatopluk Innemann, Československo, 1933)

Únos bankéře Fuxe (Karel Anton, Československo, 1923)

V cizím revíru (Vladimír Majer, Československo – Rakousko, 1934)

V cizím revíru [německá verze] (*Im fremden revier*, Jacob Fleck – Luise Fleck, Československo – Rakousko, 1934)

Ve stínu mrakodrapů (*Romance in Manhattan*, Stephen Roberts, USA, 1935)

Velkokněžka Alexandra (Großfürstin Alexandra, Wilhelm Thiele, Německo – Rakousko,

---

413 Titul je pod tímto názvem zmíněný v archivních pramenech, podrobnější údaje nelze dohledat. NFA, f. Elekta a. s., k. 10, sign. IV/a, Dopis od Elektafilmu pro Svaz filmového obchodu a průmyslu československého, 30. 11. 1934

1933)

Velký Gabbo (*The Great Gabbo*, James Cruze – Erich von Stroheim, USA, 1929)

Z českých mlýnů (Ferry Seidl, Československo, 1925)

Zamilovaná srdce [německá verze] (*Verliebte Herzen* aka. *Die Falsche Katze*, Carl Boese, Československo – Německo – Rakousko, 1938)⁴¹⁴

Zapadlí vlastenci (Miroslav Josef Krňanský, Československo, 1932)

Země bez žen (*Das Land ohne Frauen*, Carmine Gallone, Německo, 1929)

Život je pes (Martin Frič, Československo, 1933)

Život je pes [francouzská verze] (*Le Mari rêvé*, Roger Capellani, Československo – Francie, 1935)

Život je pes [německá verze] (*Der Doppelbräutigam*, Martin Frič, Československo – Německo, 1934)

Život vojenský - život veselý (Jan Sviták, Československo, 1934)

---

414 Německá jazyková verze filmu *Falešná kočička*.

11. Literatura a prameny

11.1 Archivní prameny

Archiv České národní banky (AČNB)

- fond Agrární banka
  - o protokoly ředitelstva, záznam o prodeji pozemku v Hlubočepích
- fond Živnostenská banka
  - o složka Elektafilmu (sign. ŽB/6047-1) – dokumenty týkající se poválečného vývoje a znárodnění Elektafilmu

Národní archiv (NA)

- fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna – 1931–1940,
  - o složka Josef Auerbach (k. 4419, sign. A/548/12)

Národní filmový archiv (NFA)

- fond Elekta a. s.
  - o protokoly ze schůzí jednatelů, zakladatelská zpráva Elektafilmu a. s., opis osvědčení o zápisu společnosti do Obchodního rejstříku, stanovy Elektafilmu (1928), protokoly ze schůzí správní rady, protokoly z valných hromad společnosti (vč. zpráv o obchodním roce), revizní účetní zprávy společnosti z let 1934 a 1940, účetní bilance za roky 1922–1939, dokumenty k prodeji akcií Slaviafilmu, korespondence se Saschafilmem, Národní bankou československou, Svazem filmového obchodu a průmyslu, Gaumont Franco Film Aubert, kartotéka zaměstnanců, kartotéka vývozu a prodeje filmů do zahraničí, zpráva o výrobě filmu *Cesta do hlubin študákovy duše*, nabídka na zfilmování operety *U svatého Antoníčka*, dokumentace k Biu Invalidů v Lounech, konvolut z vybraných materiálů společnosti, návrhy na koupi nemovitostí, dokumentace k barrandovské vile Elektafilmu, arizace společnosti a dosazení treuhändera, začlenění firmy Tobis do Elektafilmu, poválečná situační zpráva společnosti, zpráva Aloise Fialy o cestě do USA, převzetí Elektafilmu Státní půjčovnou filmů.

- fond Slaviafilm a. s.
  - o protokoly ze schůzí správní rady, protokoly ze schůzí jednatelů, seznam členů správní rady, účtování dluhů Josefa Auerbacha, Auerbachova životní pojistka, dům v salmovské ulici
- fond Julius Schmitt
  - o smlouva o provozování kina Hvězda, dopis od literární agentury Universum pro Osvalda Koska a Julia Schmitta

Státní oblastní archiv Praha (SOA)

- fond Krajský soud obchodní
  - o složka Elektafilm spol. s. r. o. (1922–1928)
    - změny zápisů v obchodním rejstříku dokumentující institucionální vývoj Elektafilmu do jeho transformace na akciovou společnost.
  - o složka Moldaviafilm a. s.
    - změny v jednatelech společnosti (Jan Reiter, Josef Auerbach), prodej akcií Moldaviafilmu společnosti Elektafilm.

11.2 Dobové články

A-B-B. (1933): Gründung einer tschechisch-polnischen Filmgesellschaft in Warschau. *Prager Film-Kurier* 1, č. 8 (20. 5.), s. 1.

Auerbach, Josef (1923): Der Film in Frankreich und bei uns. *Internationale Filmschau* 5, č. 5 (1. 4.), s. 7-8.

Auerbach, Josef (1923): Die I. F. im Ausland. *Internationale Filmschau* 5, č. 21 (1. 12.), s. 14.

Auerbach, Josef (1923): Deset otázek (anketa). *Film* 3, č. 23–24 (31. 12.), s. 3.

Auerbach, Josef (1923): Jest možno snížení cen?. *Film* 3, č. 9 (15. 6.), s. 2–3.

Auerbach, Josef – Schmitt, Julius (1923): Dojmy z Paříže a několik poznámek k našim poměrům. *Film* 3, č. 4 (1. 4.), s. 4–5.

H. (1929): Filmová bursa „Hanka a Jindra“. *Filmový kurýr* 3, č. 35 (30. 8.), s. 4.

Reiter, Jan (1923): Za českým filmem. *Film*, 3, č. 23-24 (31. 12.), s. 23.

Reiter, Jan – Lexa, Jaromír (1923): Jednací zpráva Svazu pro filmový obchod a průmysl v RČS, Za dobu od 26. září 1921 do 31. prosince 1922. *Film* 3, s. 1 (1. 2.), s. 2–10.

- (1919): Den glänzenden Aufschwung, den die Moldavia-Film-, Leih- und Vertriebs-Gesellschaft m. b. H.. *Filmschau* 1, č. 3 (21. 11.), s. 12.
- (1920): Die Brancheverhältnisse in der tschechoslowakischen Republik. *Filmschau* 2, č. 6 (1. 1.), s. 10.
- (1921): Der Emelka-Konzern. *Internationale Filmschau* 3, č. 12 (11. 7.), s. 18.
- (1922): Der Graf von Essex (inzerce). *Internationale Filmschau*, 4, č. 15 (15. 11), s. 65.
- (1923): Elektafilm převzal Vircofilm. *Film*, 3, č. 10. (1. 7.), s. 10.
- (1923): Slavnostní předvedení české veselohry Únos bankéře Fuxe. *Film* 3, č. 21–22 (15. 12.), s. 27.
- (1924): Veränderung in der Leitung der Moldavia-Film, Prag. *Internationale Filmschau* 6, č. 2 (1. 2.), s. 15.
- (1924): Personalnachrichten. *Internationale Filmschau* 6, č. 1 (1. 1.), s. 55.
- (1925): Filmová hlídka. *Věstník Ministerstva vnitra* 7, č. 9, s. 558.
- (1929): Filmová hlídka. *Věstník Ministerstva vnitra* 11, č. 8, s. 244.
- (1929): Režisér O. Kmínek. *Filmový kurýr* 3, č. 19 (11. 5.), s. 4.
- (1930): „Filosofská historie“. *Český filmový zpravodaj* 10, č. 23 (31. 5.), s. 4.
- (1930): Pravda o „skandálu“ v atelieru A-B. *Filmový kurýr* 4, č. 32 (8. 8.), s. 2.
- (1930): Vlasta Burian und Roda Roda in dem größter lustspiel dieser Saison K. und K. Feldmarschall. *Internationale Filmschau* 12, č. 8 (31. 8.), s. 33.
- (1930): Chcete vidět, jak se filmuje?. *Filmový kurýr* 4, č. 35 (29. 8.), s. 6.
- (1931): Generalversammlung der Sascha. *Internationale Filmschau*, 13, č. 6 (30. 6.), s. 4.
- (1931): Vídeňský Sasha-film. *Český filmový zpravodaj* 11, č. 23–25, s. 20.
- (1931): Vlasta Burian in Untergeschäftsaufsicht. *Internationale Filmschau* 13, č. 7 (31. 7.), s. 28.
- (1931): Filmový obchod. *Filmový kurýr* 5, č. 30 (24. 7.), s. 5.
- (1931): Josef Auerbach. *Český filmový zpravodaj* 11, č. 33 (3. 10.), s. 4.
- (1931): Vídeňský Sascha-Film. *Český filmový zpravodaj* 11, č. 23–25, s. 20.
- (1932): Josef Auerbach. *Český filmový zpravodaj* 12, č. 40 (26. 11.), s. 5.
- (1932): L. Kantůrek obchodně roste. *Filmový kurýr* 6, č. 37 (9. 9.), s. 9.
- (1932): Naše půjčovny. *Filmový kurýr* 6, č. 37 (9. 9.), s. 12.
- (1932): Was wird nun? Produktionskosten und Rentabilität des heimisches Tonfilms. *Internationale Filmschau* 14, č. 4, s. 1–2.
- (1933): Filmová mosaika. *Filmové listy* 5, č. 3 (4. 3.), s. 4.

- (1933): Česko-polské vyjednávání. *Filmový kurýr* 7, č. 18 (5. 5.), s. 4.
- (1934): Finanční středisko čs. kinematografie. *Filmový kurýr* 8, č. 15 (13. 4.), s. 1.
- (1934): „Polská krev“ na Barrandově. *Filmová politika* 1, č. 27 (10. 8.), s. 4.
- (1934): Nová činnost ředitele Julia Schmitta. *Film* 14, č. 11 (1. 11.), s. 4–5.
- (1935): Nová společnost v Praze. *Český filmový zpravodaj* 15, č. 1 (5. 1.), s. 3.
- (1937): Fuse Slavia-Elekta. *Film*, 17, č. 4 (29. 1.), s. 4.
- (1938): Filmový magnát Auerbach hledá novou zaslíbenou zemi. *Filmový kurýr* 12, č. 41 (14. 10.), s. 3.
- (1938): Zápis změn do obchodního rejstříku. *Úřední list* 19, č. 112 (16. 5.), s. 1459.
- ák.(1926): Navěšování cizí produkce na české filmy. *Zpravodaj zemského svazu kinematografů v Čechách* 6, č. 6 (10. 6.), s. 1-2.
- ctý. (1930): Jak se natáčejí v Praze české zvukové filmy. *Národní politika* 48, č. 224 (16. 8.), s. 4.
- vo- (1927): Filmová bursa, Švejk v civilu. *Filmový kurýr* 1, č. 11 (8. 10.), s. 5.

11.3 Dobová periodika

Český filmový zpravodaj (1929–1939)

Film (1921–1938)

Filmová politika (1934–1937)

Filmový kurýr (1927–1939)

Internationale Filmschau (1919–1936)

Národní politika (1930)

Prager Film-Kurier (1927-1936)

Věstník ministerstva vnitra Československé republiky (1922–1938)

Zpravodaj zemského svazu kinematografů v Čechách (1922–1928)

11.4 Sekundární literatura

- BEDNAŘÍK, Petr (2003): *Arizace české kinematografie*. Praha: Univerzita Karlova.
- BORDWELL, David – STAIGEROVÁ, Janet – THOMPSONOVÁ, Kristin (2005): *The Classical Hollywood Cinema : Film Style & Mode of Production to 1960*. Londýn: Taylor & Francis Routledge.
- BORDWELL, David – THOMPSONOVÁ, Kristin (2007): *Dějiny filmu*. Praha: Akademie múzických umění – Nakladatelství lidové noviny.
- ČVANČARA, Jaroslav – ČVANČARA, Miroslav (2011): *Zaniklý svět stříbrných pláten*. Praha: Academia.
- DVOŘÁKOVÁ, Tereza (2002): *Prag-Film (1941–1945). V průniku protektorátní a říšské kinematografie*. Praha: Univerzita Karlova. [magisterská práce]
- FIALOVÁ, Helena – JELEN, Jiří (1993): *Malý ekonomický slovník*. Karviná: Ecomix-OK.
- GRUNTORÁD, Tomáš (2010): *Historie Bia Lucerna v Praze v letech 1909–1939*. Brno: Masarykova univerzita. [seminární práce]
- HAVEL, Václav Maria (1993): *Mé vzpomínky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- HAVELKA, Jiří – KLOS, Elmar (1979): *Kdo byl kdo v československém filmu před r. 1945*. Praha: ČSFÚ.
- HAVELKA, Jiří (1953): *50 let československého filmu*. Praha: Československý státní film.
- HAVELKA, Jiří (1935): *Čs. filmové hospodářství v letech 1929–1934*. Praha: Čefis.
- HAVELKA, Jiří (1936): *Československé filmové hospodářství 1935*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru.
- HAVELKA, Jiří (1937): *Československé filmové hospodářství 1936*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru.
- HAVELKA, Jiří (1938): *Československé filmové hospodářství 1937*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru.
- HAVELKA, Jiří (1939): *Československé filmové hospodářství 1938*. Praha: Nakladatelství Knihovny filmového kurýru.
- HAVELKA, Jiří (1946): *Filmové hospodářství 1939–1945*. Praha: Československé filmové nakladatelství.
- HAVELKA, Jiří (1967): *Kronika našeho filmu*. Praha: Filmový ústav.
- HAVELKA, Jiří (1930): *Seznam kin v československé republice*. Praha: Zemský svaz kinematografů v Čechách.
- HORA, Jiří (1931): *Propachtování kinolicece*. Praha: Čefis.

- HORNÍČEK, Jiří (2011): *Gustav Machatý, Touha dělat film*. Brno: Host.
- HORNÍČEK, Jiří (2000): *Miloš Havel a český filmový průmysl*. Praha: Univerzita Karlova. [magisterská práce]
- CHAPMAN, James (2003): *Cinemas of the World: Film and Society from 1895 to the Present*. Londýn: Reaktion Books.
- KLIMEŠ, Ivan (2004): Jazykové verze českých filmů a filmový průmysl v ČSR ve 30. letech. *Illuminace* 16, č. 2, s. 61–76.
- LOACKER, Armin (1999): *Anschluß im ¾-Takt. Filmproduktion und Filmpolitik in Österreich*. Trier: WVT Wissenschaftlicher Verlag Trier.
- MAREŠ, Petr (2004): Jazyky, herci a publikum, C. a k. polní maršálek versus Der Falsche Feldmarschall. *Illuminace* 16, č. 2, s. 93–100.
- OPĚLA, Vladimír (1995): *Český hraný film I, 1898–1930*. Praha: Národní filmový archiv.
- OPĚLA, Vladimír (1998): *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv.
- PAULOVÁ, Daniela (2011): *United Artists – pražská filiálka „Silné čtyřky“, Půjčovenský obchod amerických společností v Československu v první polovině 20. století*. Brno: Masarykovy univerzita. [bakalářská práce]
- Průcha, Václav (2004): *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992 1. díl, období 1918–1945*. Brno: Doplněk.
- SOUKUPOVÁ, Lenka (2006): *Z Barrandova do Hollywoodu*. Praha: Mladá fronta.
- SZCZEPANIK, Petr (2009): *Konzervy se slovy – Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Brno: Host.
- ŠTÁBLA, Zdeněk (1989): *Data a fakta z dějin čs. Kinematografie 1896 – 1945. sv II*. Praha: ČSFÚ.
- ŠTÁBLA, Zdeněk (1982): *Rozšířené téze k dějinám československé kinematografie 1919–1939 (část 2)*. Praha: Filmový ústav.
- ŠTÁBLA, Zdeněk (1992): Vývoj filmového obchodu za Rakouska-Uherska a Československé republiky (1906–1939). In: Klimeš, Ivan (ed.): *Filmový sborník historický III*. Praha: Český filmový ústav, s. 5–48.
- VEČEŘA, Michal (2010): *Rozvoj filmové výroby v českých zemích v desátých letech a na počátku let dvacátých*. Brno: Masarykova univerzita.
- VINCENDEAUOVÁ, Ginette (2004): Hollywoodský Babylon, Nástup zvukového filmu a jazykových verzí. *Illuminace* 16, č. 2, s. 6–20.

11.5 Internetové zdroje

– (online): Vertikální integrace. <<http://www.ewizard.cz/slovník/logistika-strategie-racionalizace-v.html>> (cit. 28. 6. 2012).

Český hraný film 1898-1970 on-line

<<http://web.nfa.cz/CeskyHranyFilm/cz/obsah/index.html>>

Kramerius - Digitální knihovna národního filmového archivu

<<http://kramerius.nfa.cz>>

11.6 Orální prameny

Národní filmový archiv (NFA), sbírka Zvukových dokumentů

Rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (0S 1015 – 1/3) (Praha, 8. 11. 2004)

Rozhovor s Norbertem Auerbachem vedla Eva Strusková (0S 1015 – 2/3) (Praha, 16. 11. 2004)

Rozhovor s Janem Stallichem vedli Zdeněk Štábla, Jaroslav Brož, Myrtil Frída a Luboš Bartošek (4 0S – 2/4) (1968).

Rozhovor s Václavem Binovcem vedli Zdeněk Štábla, Jaroslav Brož, Myrtil Frída a Luboš Bartošek (10 0S – 4/4) (1968).

12. Summary

This thesis is concerned with one of the biggest Czech production companies of the interwar period, Elektafilm. From its beginnings in the first half of the 1920's it imported foreign movies in Czechoslovakia and beside that it also produced few silent movies. The importance of Elektafilm rapidly grew at the beginning of the 1930's, when Elektafilm bought major share in two other Czech companies Slaviafilm and Moldaviafilm. Elektafilm also became one of the first companies, which was producing Czech sound movies. Movies produced by Elektafilm belonged to the most successful movies made in Czechoslovakia during the interwar period. The aim of my thesis is to describe economic development of this company and evaluate its importance for Czechoslovak cinematography.

The thesis is divided into four main parts. Its first part is concerned with Elektafilm in general. In this chapter I am trying to cover changes in ownership of the company and progress of company's earnings. This part also contains chapters describing buying shares in Moldaviafilm and Slaviafilm by Elektafilm and its investments in real estates.

The second part deals with position of Elektafilm as a film producer in Czechoslovakia. Main part of this chapter is dedicated to the movies with multiple language versions. On example of multiple language version movies with popular comedian Vlasta Burian I am focusing on cooperation of Elektafilm with foreign companies and financing multiple language versions of movies is illustrated with the example of such movies with popular comedian Vlasta Burian.

The third part is focused on analysis of Elektafilm as a cinema owner. Especially the way how cinemas led by Elektafilm were organized and how their amount was changing in the interwar period is described here. A case study about one of the cinemas owned by Elektafilm – Bio Invalidů – is a part of this chapter as well.

The fourth and at the same time the last part of my thesis is dedicated to Josef Auerbach. Considering him to be the most important person of Elektafilm, Auerbach's career is analysed here – from its beginning at the end of the 1910's to his death in the 1960's.